

Loimaan kaupunki
Perusopetuksen opetussuunnitelma
Luvut 4-7

4 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsentyy valtioneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurilla tarkoitetaan tapaa, jolla yhteisön toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan. Koulun toimintakulttuurissa näkyvät perusopetuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja tavoitteet. Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys yhdenvertaisuuden, oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen, oppilaiden osallisuuden, yhteisöllisen opiskeluhuollon ja perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaaman koulutyön laatuun. Toimintakulttuuri on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta, toiminnan rakenteista ja työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- yhteistyöstä eri toimijoiden kanssa
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin asioihin ja toimijoihin riippumatta siitä, tunnisteetaanko niiden merkitys ja vaikutukset vai ei. Yhteisön jokaisella jäsenellä on merkitystä toimintakulttuurin rakentumisessa. Toimintakulttuuria tulee systemaattisesti johtaa ja kehittää yhteisön arvojen ja tavoitteiden mukaisesti.

Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita.

Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa ja se vaikuttaa merkittävästi opetuksen laatuun. Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys oppilaiden kehittämisessä. Koulun toimintakulttuurilla pyritään innostamaan oppimiseen, monipuolisiin, vuorovaikutuksellisiin ja vaihteleviin työmuotoihin. Toimintakulttuurin tulee tukea koko kouluyhteisön hyvinvointia ja arjen sujumista. Koululla on olennainen rooli siinä, miten merkittävänä oppilaat kokevat koulun, ja miten oppilaat tulevat suhteuttamaan itsensä ympäröivään yhteiskuntaan ja pystyvät vastaamaan sen tuomiin haasteisiin tulevaisuudessa. Toimintakulttuuri vaikuttaa kaikkien päivittäiseen hyvinvointiin ja koulutyön mielekkyyden kokemukseen.

Toimintakulttuuria voidaan tarkastella kolmen elementin avulla: perustehtävä, rakenteet ja vuorovaikutus. Koulun perustehtävä liittyy oppilaan terveen kasvun tukemiseen, ihmisenä kasvamiseen, oppimisen mahdollistamiseen ja turvalliseen kouluun. Perustehtävän määrittelyssä ja arvioinnissa tärkeitä kokonaisuuksia ovat arvot, tavoitteet ja toiminta.

Rakenteet palvelevat perustehtävän toteutumista. Vuorovaikutus kattaa kouluyhteisön ihmissuhteet, ilmapiiirin ja hyvinvoinnin. Koulun toiminnassa on olennaista vahvistaa oppilaan kokemusta osallisuudesta. Oppilas on kouluyhteisön tasa-arvoinen jäsen, hänen toiminnallaan on merkitystä ja hän voi vaikuttaa ympäristönsä ja yhteisönsä asioihin. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja ja vaikuttamaan omaan oppimiseensa ja koulunkäyntiinsä. Häntä kannustetaan ottamaan vastuuta omista asioistaan ja toimimaan yhdessä toisten kanssa ympäristönsä hyväksi. Yhteisöllinen toimintakulttuuri on kannustava, avoin ja rohkeaseva.

Yhteistyön muodot ja rakenteet, koulujen toimintakulttuuri sekä rakenteelliset ratkaisut, joilla oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt taataan eri kouluissa, kuvataan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiselle kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa.

Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä, oppimista, osallisuutta ja kouluun kiinnittymistä tukevia ratkaisuja sekä hyvinvointia ja kestävä elämäntapaa. Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on inklusiivinen perusopetus, jossa kukin oppilas voi toimia, kehittyä ja oppia omana

ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien, esteettömyyden ja saavutettavuuden huomioon ottamista, yhteistyötä oppilaiden huoltajien, opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten, sidosryhmien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

Opetuksen järjestäjä ohjaa ja arvioi oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen koulukohtaista toteuttamista lukuvuosisuunnitelman ja koulun toimintakertomuksen pohjalta. Opetuksen järjestäjä mahdollistaa tarkoituksenmukaiset oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt kohdentamalla resursseja tehdyn arvioinnin ja siitä nousevien kehittämistarpeiden perusteella. Resurssoinnissa otetaan huomioon myös koulukohtaiset tarpeet ja erityispiirteet. Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä huolehditaan siitä, että oppilailla on yhdenvertaiset mahdollisuudet saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä, oppimiseensa ja yhteisön jäsenenä toimimiseen.

Oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä on tarkemmin kuvattu luvussa 7.

Toimintakulttuurin arviointia ja kehittämistä tukevia toimenpiteitä ovat mm.:

- Opetuspalvelujen hallinnon ja koulujen yhteinen suunnittelu resurssitarpeesta (mm. henkilöstö, tuntikehys) ja sen asianmukaisesta kohdentumisesta (esim. yhtenäiset tuen tarpeen kriteerit, ohjaajapalvelujen kriteerit, erityisopettajien palvelut kouluilla yms.)
- Pedagogisen johtamisen korostaminen (oppimisen edellytyksistä huolehtiminen, johtaminen ja kehittyminen ajassa)
- Yhteisön säännöllinen pedagoginen keskustelu (yhteisön sitouttaminen arvoihin ja tavoitteisiin, osallistava yhteistyö, osaamisen jakaminen, pedagogiset ratkaisut)
- Rehtorien kokouksissa käsitellään koulujen toimintakulttuuriin ja pedagogiikkaan liittyviä kysymyksiä (johtamisen tukeminen, yhteiset käytännöt)
- Henkilöstön osaamista tukeva ja vahvistava koulutus, perehdytys, työnohjaus
- Verkostoituminen ja moniammatillinen yhteistyö (vertaistuki, eri ammattilaisia hyödyntävä yhteistyö, tiedon ja osaamisen hallinta)
- Kaupungin opetustoimen, koulujen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä toteutettava opiskeluhuolto (ks. Loimaan kaupungin esi- ja perusopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelma)
- Luottamuksellinen ja kunnioittava vuorovaikutus kodin ja koulun välillä (tietoinen sitoutuminen ja yhdessä toimiminen lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tueksi).
- Vuosittain valitaan jokin toimintakulttuurin kehittämistä ohjaava periaate painopistealueeksi ja arvioidaan sen toteutumista (lukuvuosisuunnitelma ja toimintakertomus)
- Toiminnan säännöllinen arviointi (yhteisöllinen oppimisprosessi, vahvistaa muutoksen hallintaa, luovuus, yhteinen tahtotila)

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteistyön lähtökohtana ovat yhteisön jäsenten hyvät yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, joita opitaan ennen kaikkea arjen luonnollisissa kohtaamisissa. Näissä aikuisten malli ja esimerkki ovat erityisen tärkeitä.

Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat oppimisen tavoite eri oppiaineissa ja ne sisältyvät myös laaja-alaisen osaamisen kokonaisuuteen. Oppituntien lisäksi tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu arjissa tilanteissa on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria.

Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista koulun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Oppilaiden vertaissuhteiden aktiivinen tukeminen, myönteiset yhteiset kokemukset ja merkityksellisyyden tunne yhteisön jäsenenä tukevat kouluun kiinnittymistä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnot ovat luonteva osa jokaista koulupäivää.

Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä huolehditaan, siitä, että oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä, oppimiseensa ja yhteisön jäsenenä toimimiseen sekä yksilöinä että ryhmän jäsenenä. Yhteisössä

arvostetaan hyvántahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasis- mia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmu- kaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosi- aaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten op- pimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon ra- kentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liik- kumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työ- kentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun si- sällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnis- tamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestin- täteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansain- välisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kan- salliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomusel- lista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vas- tuullista toimintaa. Yhteisössä tunnistetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on pe- rusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskus- tellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdis- tuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuk- sessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumi- sessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri

tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja jokainen opettaja opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiiviseksi kansalaisiksi.

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäsenenä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävän kehityksen toiminnat täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. [Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä.](#) Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävän elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävän elämäntavan aineettomien

tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea.

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäsenenä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät oppimisen edellytyksiä, vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Esteettömillä oppimisympäristöillä voidaan tukea oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä ja oppilaille tarjottavaa tukea. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisuilla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun ja ovat esteettömiä ja saavutettavia. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet. Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt ja esteettömät oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon kouluyhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista.

Hyvä oppimisympäristö tukee yksilön oppimista yhdessä muiden kanssa ja tarjoaa samalla merkityksellisiä oppimiskokemuksia. Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnassa korostuvat monipuolisuus, vaihtelevuus, turvallisuus, terveellisyys ja joustavuus. Näillä tuetaan erityisesti oppilaiden osallisuutta, vastuullisuutta, yhdessä työskentelyä, oppimisen iloa, omien vahvuuksien löytämistä, yritteliäisyyttä ja sitoutumista työntekoon.

Oppimisympäristö-käsite tulee nähdä laaja-alaisesti, niin psyykkiseltä (esim. tiedot, taidot, tunteet, tavoitteet ja motivaatio), fyysiseltä (esim. rakennukset, tilat, välineet, kalusteet ja opetusteknologia), pedagogiselta (kasvatukselliset ja opetukselliset periaatteet), didaktiselta (opetuskäytännöt ja -menetelmät), kulttuuriselta (esim. kulttuuri ja koulun sekä oppijoiden toimintatavat) kuin sosiaaliselta (esim. vuorovaikutus ja sosiaalinen verkosto) kantilta. Oppimisympäristöjen monimuotoisessa muodostamisessa otetaan huomioon myös oppijälähtöisyys, opetuksen ja oppimisen laajentuminen luokkahuoneen ulkopuolelle sekä tieto- ja viestintäteknologian pedagoginen hyödyntäminen. Monimuotoiset oppimisympäristöt mahdollistavat vuorovaikutuksessa tapahtuvan oppimisen, yhdessä tekemisen sekä jaettuun asiantuntijuuteen perustuvan toimintakulttuurin. Onnistumisen kokemukset rikkaissa ja monipuolisissa oppimisympäristöissä edistävät oppimismotivaatiota ja oppimista.

Loimaan kaupungilla on ns. kulttuurikasvatussuunnitelma. Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteena on taata kaikille peruskoulun oppilaille vakiintuneet, yhdenmukaiset ja tasavertaiset mahdollisuudet

tutustua kotikuntansa kulttuuritarjontaan. Suunnitelma tukee koulujen ja kulttuuri- ja taidealan toimijoiden välistä yhteistyötä ja takaa kaikille peruskoulujen oppilaille yhteneväiset käytänteet koulutilojen ulkopuolella tapahtuvaan opetukseen. Kulttuurikasvatus auttaa lapsia ja nuoria tuntemaan omia kulttuurisia juuriaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä. Se osaltaan parantaa kouluviihtyvyyttä, tarjoaa onnistumisen kokemuksia ja vahvistaa luovuutta ja itsetuntoa.

Oppimisympäristöinä hyödynnetään koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä yhteistyössä koulun yhteistyökumppaneiden kanssa. Yhteistyö erilaisten yhdistysten, järjestöjen, yhteisöjen, yritysten yms. kanssa tarjoaa monipuolisia oppimisympäristöjä oppiaineiden opiskeluun sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien ja laaja-alaisen osaamisen kokonaisuuksien toteuttamiseen.

Tieto- ja viestintäteknologian (tv) käytöllä on tärkeä osa oppimis-ympäristöajattelussa. Informaatioteknologialla ja siihen liittyvällä digitalisaatiolla lisätään lapsille/nuorille luontaisia oppimisen ympäristöjä. Opetuksessa käytetään tietoteknisiä laitteita ja digitaalisia oppimisen välineitä, jotka ovat oppilaan iän ja opittavien taitojen kannalta tarkoituksenmukaisia. Loimaan tieto- ja viestintäteknologian opetussuunnitelman (TVT-ops) tavoitteet on päivitetty vastaamaan Uusien lukutaitojen ja Digitaalisen osaamisen kuvauksia. Osaamisen yksityiskohtaisella määrittelyllä edistetään lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia saavuttaa opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnallisessa osallistumisessa tarvittava digitaalinen osaaminen. Tavoitteet on jaoteltu alakoulussa teemoittain ja vuosiluokittain ja yläkoulussa oppiaineittain sekä vuosiluokittain. Tavoitteissa korostuvat aiempaa enemmän vastuullinen ja turvallinen toiminta, tutkiva ja luova työskentely sekä medialukutaito.

Varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen tieto- ja viestintäteknikan strategian tavoitteena on varmistaa, että oppijat saavat valmiudet menestyä ja toimia aktiivisina kansalaisina nopeasti muuttuvassa digitaalisessa maailmassa. Strategian tavoitteita ovat: Varmistaa, että jokaisella oppijalla on mahdollisuus kehittää monipuolisia digitaalisia taitoja, jotka vastaavat digitaalisen osaamisen kuvauksissa määriteltyjä tasoja. Kehittää opetushenkilöstön digitaalista osaamista säännöllisellä koulutuksella ja vertaistuen avulla, jotta he voivat hyödyntää teknologiaa tehokkaasti kasvatuksessa ja opetuksessa. Hankkia ja ylläpitää ajanmukaista ja luotettavaa teknologiaa, jotka mahdollistavat sujuvan digitaalisen oppimisen kaikissa yksiköissä. Edistää turvallista ja vastuullista teknologian käyttöä opetuksessa ja oppimisessa painottaen tietoturvaa ja yksityisyyden suojaa. Tutkia ja kokeilla tekoälyn mahdollisuuksia opetuksessa, samalla varmistaen, että oppijat saavat tarvittavat tiedot ja taidot tekoälyn ymmärtämiseen ja kriittiseen arviointiin.

Liikkuva koulu Loimaan kaupungissa

Liikkuvan koulun tavoitteena on aktiivisempi ja viihtyisämpi koulupäivä ja hyvinvoiva koululainen. Tärkeää on oppilaiden osallisuuden lisääminen, oppimisen edistäminen sekä lisää liikettä – vähemmän istumista. Liikkuviissa kouluissa ajatellaan asioita uusilla tavoilla: esimerkiksi istutaan vähemmän, tuetaan oppimista toiminnallisilla menetelmillä, liikutaan välitunneilla ja kuljetaan koulumatkat omin lihasvoimin.

Liikkuva koulu – toiminnalla voidaan tukea koulun aktiivisen toimintakulttuurin kehittymistä monilla erilaisilla tavoilla. Toiminta tarjoaa monia käytäntöjä työskentelyn monipuolistamiseen ja oppilaiden osallisuuden vahvistamiseen.

Viihtyisämpiä koulupäiviä syntyy tekemällä yhdessä ja ottamalla oppilaat mukaan suunnitteluun, päätöksentekoon ja toimintaan. Vuorovaikutus ja yhteistoiminnallisuus parantavat usein koulun ilmapiiriä, millä on vaikutusta myös koulun työrauhaan, oppilaiden sosiaalisiin taitoihin ja oppimiseen.

Jokainen koulu on rekisteröitynyt liikkuva koulu -ohjelmaan ja kouluille on nimetty liikkuva koulu vastuuopettajat. Tavoitteet ja toimenpiteet kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

Loimaan kaupungin strategiassa yhtenä toiminnallisena tavoitteena on, että tarjoamme lapsille ja nuorille viihtyisän ja turvallisen kasvun ja oppimisen paikan.

Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista ja on osa oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnoltaan terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsenityneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja

syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämällä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä.

Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttavat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

Työtapojen valinnassa tulee ottaa huomioon oppijoiden ainutlaatuisuus. Työtapojen valinnoilla on mahdollista tukea erilaisten oppimisstrategioiden kehittymistä. Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Olennaista on huomioida myös eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteet. Onnistuneet työtapavalinnat auttavat oppilasta kokemaan oman työnsä merkitykselliseksi sekä lisäävät parhaimmassa tapauksessa oppimismotivaatiota. Työtapojen valinnoilla mahdollistetaan opetuksen eriyttäminen ja eheyttäminen sekä yhteisöllisen oppimisen tukeminen. Opetuksessa tulee antaa sijaa myös kokemuksellisuudelle, toiminnallisuudelle, elämyksellisyydelle, monipuolisille ilmaisukeinoille sekä ymmärryksen rakentamiselle.

Työtapojen valinnan lähtökohtana toimii ajatus siitä, että ne vastaavat oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin, heidän oppimisen edellytyksiinsä ja että ne tukevat oppimisen tavoitteissa etenemistä. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset erot ja erilaiset tavat oppia. Opetuksessa hyödynnetään mm. pari- ja pienryhmätyöskentelyä, luokan- ja aineenopettajan sekä erityisopettajien yhteistyötä, joustavia ryhmittelyjä, erilaisia ilmaisun keinoja, vuorovaikutustaitojen kehittymistä, opintoretkeä/vierailuja sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Opetuksen eriyttäminen on kaikkeen opetukseen kuuluva ensisijainen keino ottaa huomioon opetusryhmän tarpeet ja oppilaiden erilaisuus. Huomiota kiinnitetään eri oppilaille ominaisiin oppimistapoihin ja työskentelyn rytmiin, erilaisiin valmiuksiin ja kiinnostuksen kohteisiin sekä itsetuntoon ja motivaatioon

kytkeytyviin emotionaalisiin tarpeisiin. Oppilaiden yksilölliset kehityserot ja taustat otetaan huomioon. Eriyttämällä vaikutetaan oppimismotivaatioon. Opetusta eriyttämällä oppilaille voidaan tuottaa sopivia haasteita ja onnistumisen kokemuksia sekä tarjota mahdollisuuksia kehittyä ja oppia omien vahvuuksien mukaisesti. Tällöin on tärkeää hyödyntää samassa opetusryhmässä olevien oppilaiden erilaista osaamista ja harrastuneisuutta.

Eriyttämisessä käytetään erilaisia oppimateriaaleja, oppimistehtäviä ja välineitä sekä erilaisia opetustapoja ja joustavia ryhmittelyjä. Eriyttäminen edellyttää opettajalta kasvun ja oppimisen prosessien tuntemista, opetusryhmän toiminnan ja ilmapiirin sekä oppilaiden kehittymisen seuranta ja oppimisen arviointia. Opettajien keskinäinen yhteistyö sekä yhteistyö huoltajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden kanssa tukee eriättämistä.

Eriyttämisen kohteena voi olla

- opetuksen sisältö
- oppimisen tavat, prosessit ja työskentelystrategiat
- opetusmenetelmät ja -materiaalit
- koulu- ja kotitehtävien määrä ja käytettävissä oleva aika
- oppimisympäristöjen käyttö

Eriyttämisen kolme keskeistä ulottuvuutta liittyvät opiskelun laajuuden, syvyyden ja etenemisnopeuden vaihteluun. Oppilasta ohjataan oppimaan itselleen parhaiten soveltuvalla tavalla. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kiinnostuksen kohteet kytkeillä opittavat tiedot ja taidot oppilaille merkityksellisiin kokemuksiin ja toimintamuotoihin. Oppilaat voivat tarvita erilaisia mahdollisuuksia osaamisensa ja edistymisensä näyttämiseen ja hyötyvät aina yksilöllisestä palautteesta.

Eriyttämismahdollisuuksia ja – muotoja ovat esim.

- erilaiset tehtävät, eri määrä kotitehtäviä
- henkilökohtaisen ohjauksen määrän vaihtelevuus
- lisäajan antaminen
- erilaisten työskentely- ja opetustapojen käyttö
- yksilölliset oppimis- ja apuvälineet
- suullinen tai muutoin erilainen koe
- kannustamisen tavat ja määrä

Mikäli oppilaalla huomataan oppimisvaikeuksia, eriyttäminen on aina ensisijainen keino, jolla vahvistetaan oppimista. Eriyttämistä käytetään myös ylöspäin niin, että oppilaalle mahdollistuu osaamisen ja vahvuuksien sekä tietojen ja taitojen jatkuva kehittäminen.

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi

vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietojaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa mm:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla monialaisia, pitempikkestoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia
- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheyttynä kuten esiopetuksessa.

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätehtään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään toimintakulttuurin periaatteita.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus,

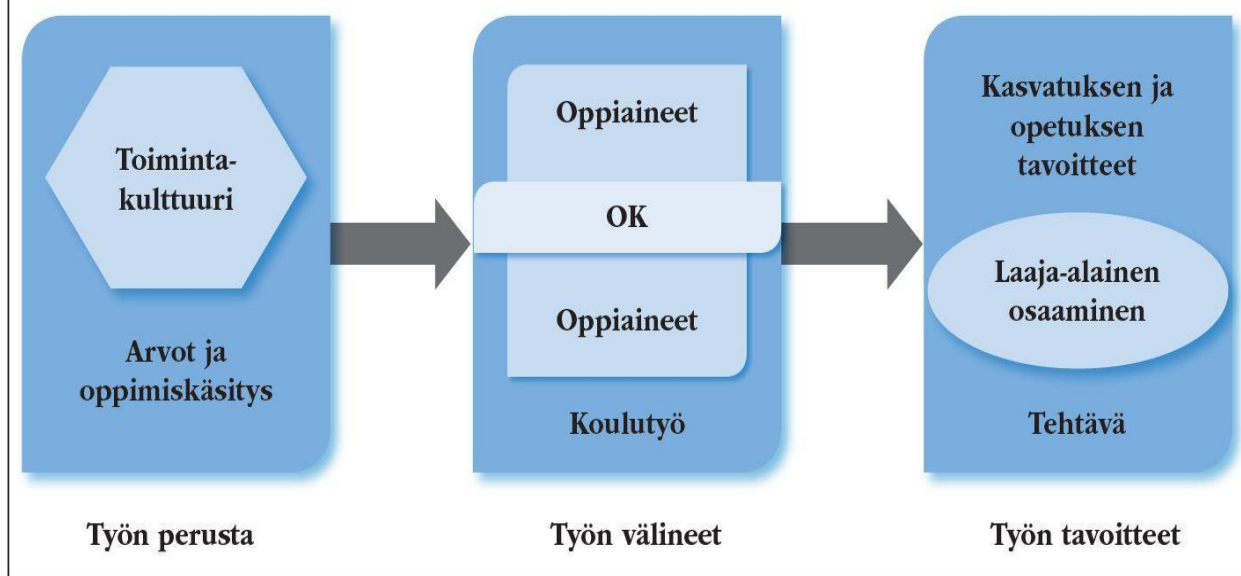
ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön
- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet (OK) ovat opetusta eheyttäviä ja oppiaineiden yhteistyöhön perustuvia opiskelujaksoja. Niiden toteuttamisen tulee ilmentää koulun arvoja ja oppimiskäsitystä. Oppimiskokonaisuudet konkretisoivat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita ja tukevat laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Opetuksen eheyttämisessä on erilaisia tapoja. Loimaan kaupungissa opetusta voidaan eheyttää mm. seuraavasti:

- opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- toteuttamalla teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, opintokäyntejä ja leirikouluja (kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan)
- suunnittelemalla monialaisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja (kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan).

Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Kuntakohtaisessa opetussuunnitelmassa määritellään kaikille kouluille yhteiset monialaiset oppimiskokonaisuudet, joiden teemana ovat "Kansalaistaidot ja arjen hallinta". Eri vuosiluokilla on opiskelujakso, joka toteuttaa tätä teemaa. Kuntakohtaisessa opetussuunnitelmassa määritellään vuosiluokittain monialaisen oppimiskokonaisuuden keskeiset tavoitteet ja sisällöt. Koulujen lukuvuosisuunnitelmissa kuvataan kokonaisuuden tarkempi toteuttaminen (käytännön järjestelyt, mahdolliset yhteistyötahot, kokonaisuuteen sisältyvät oppiaineet, oppilaiden osallistuminen suunnitteluun, arviointikäytännöt, toteutuksen seuranta, arviointi ja kehittäminen).

Monialaiset oppimiskokonaisuudet ovat opetusta eheyttäviä ja oppiaineiden yhteistyöhön perustuvia opiskelujaksoja. Niiden toteuttamisen tulee ilmentää koulun arvoja ja oppimiskäsitystä. Oppimiskokonaisuudet konkretisoivat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita ja tukevat laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Kuntakohtaiseen opetussuunnitelmaan kirjatut monialaisten oppimiskokonaisuuksien aiheet ja sisällöt sekä toteuttaminen perustuvat laaja-alaisen osaamisen paikallisiin painotuksiin ja ne tukevat perusopetuksen arvojen paikallisten painotusten sekä toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavien periaatteiden toteuttamista.

Erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa korostuvat seuraavat oppimiskäsityksen piirteet:

- oppilas on aktiivinen toimija, joka oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa
- myönteiset tunnekokemukset ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista
- oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, aikuisten ja eri yhteisöjen kanssa
- oppiminen on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua ja näiden prosessien monipuolista arvioimista

Monialaiset oppimiskokonaisuudet tulee suunnitella riittävän pitkäkestoisina (kesto tulisi olla noin viikon koulutyötä vastaava aika), jolloin oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita. Tavoitteena on, että oppilaat voivat hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa (esim. sisältö ja toteuttamistavat) ja niiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita. Niiden toteuttamiseen voi sisältyä erilaisia eheyttämisen tapoja: Järjestetään samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi (jaksoittaminen), opiskellaan samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti (rinnastaminen), järjestetään toiminnallisia aktiviteetteja, kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, projekteja, opintokäyntejä, leirikouluja.

Yhteisten oppimiskokonaisuuksien lisäksi kouluilla on mahdollisuus toteuttaa omia monialaisia oppimiskokonaisuuksia, joiden tavoitteet, sisällöt ja toteuttaminen tulee kuvata lukuvuosisuunnitelmassa. Koulukohtaiset oppimiskokonaisuudet voivat tukea esimerkiksi koulun profiloitumista.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista tukevia suunnitelmia ovat mm.:

- kulttuurikasvatussuunnitelma
- yrittäjyyskasvatusstrategia
- kestävä kehityksen toimintamalli
- tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön strategia

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien seuranta, arviointi ja kehittäminen toteutetaan osana opetus-suunnitelman toteutumisen seuranta, arviointia ja kehittämistä.

KANSALAISTAIDOT JA ARJEN HALLINTA

Vuosiluokka	Opiskelujakson nimi	Opiskelujakson tavoitteet	Opiskelujakson sisältö
1	<i>Terveys, turvallisuus ja hyvinvointi</i> "Minä liikenteessä"	<i>Oppilaan liikennekäyttäytymistä ja – turvallisuutta edistävät tiedot, taidot ja asenteet kehittyvät.</i> <i>Oppilas oppii turva- ja suojavälineiden käyttöä sekä itsenäistä ja turvallista liikkumista lähiympäristössä.</i> <i>Oppilaan taidot kävelijänä ja pyöräilijänä kehittyvät.</i> <i>Oppilas tunnistaa koulumatkan vaaranpaikat.</i>	<i>Liikkuminen liikenteessä jalan- kulkijana ja pyöräilijänä.</i> <i>Liikennemerkit jalankulkijalle ja pyöräilijälle.</i> <i>Liikennesääntöjen kunnioittaminen.</i> <i>Pyöräilijän varusteet.</i> <i>Koulumatkan vaaranpaikat.</i> <i>Koulupoliisin vierailu.</i>
2	<i>Ihmissuhteet/erilaisuuden hyväksyminen</i> "Moninaisuus keskuudessamme"	<i>Oppilas ymmärtää tasa-arvoisten ihmisoikeuksien perusteet ja arvot.</i> <i>Oppilas ymmärtää ihmisten moninaisuuden: oppii katsomaan omaa ja muita kulttuureja eri näkökulmista sekä arvostamaan niitä.</i> <i>Oppilas oppii samaistumaan toisen asemaan ja ymmärtää syrjinnän aiheuttamat vahingot.</i>	<i>Ihmisoikeuksien käsittelemistä leikkien ja toiminnallisten tehtävien kautta.</i> <i>Tutustumista eri maanosien kulttuurien pääpiirteisiin ja ympäristöihin lasten oman tutkimisen kautta.</i> <i>Erilaisten kulttuurien ja tarinoiden kuuntelua ja työstämistä kuvataiteen ja kirjoittamisen keinoin.</i> <i>Opetellaan samaistumista roolileikkien ja prosessidraaman kautta.</i>
3	<i>Talouden hallinta ja kuluttaminen</i> "Minä kuluttajana"	<i>Oppilas oppii tekemään kestävän elämäntavan kannalta vastuullisia valintoja.</i> <i>Oppilas oppii lajittelun periaatteet sekä energian ja veden taloudellisen käytön perusteet.</i> <i>Oppilas oppii oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita.</i>	<i>Kestävä kehitys ja kierrättäminen.</i> <i>Lajittelun periaatteet.</i> <i>Energian ja veden käyttö ja mahdollisia säästötoimia.</i> <i>Oma ekoteko ja sen seuranta</i> <i>Järkevä kuluttaminen.</i> <i>Oman rahankäytön suunnittelu.</i> <i>Mainonta ja markkinointi.</i>
4	<i>Informaatio-, media- ja digitaidot</i> "Minä ja media"	<i>Oppilas oppii tiedonhaun perusteet.</i> <i>Oppilas oppii hyvän tavan</i>	<i>Tiedonhallintataidot.</i> <i>Netiketti ja Someketti.</i> <i>Erilaisten viestintävälineiden</i>

		mukaiset toimintamallit sosiaaliseen mediaan. Oppilas ymmärtää tietoturvan merkityksen. Oppilas osaa käyttää erilaisia viestinnän välineitä ja oppii ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja vastuullisesti sekä tulkitsemaan muiden viestintää.	monipuolinen käyttö. Omien ajatusten ja tunteiden ilmaisu. Viestien sisällön ja tarkoituksen erittely ja tulkinta. Media ja median käyttö. Kirjaston käyttö.
5	<i>Terveys, turvallisuus ja hyvinvointi</i> "Turvataidot"	Vahvistaa oppilaiden itsearvostusta ja itseluottamusta, tunne- ja vuorovaikutustaitoja, hyviä ihmissuhteita sekä kannustaa heitä puhumaan vaikeista asioista. Oppilas oppii taitoja, joilla hän voi välttyä joutumasta kiusaamisen, alistamisen, väkivallan, houkuttelun, ahdistelun ja seksuaalisen hyväksikäytön tilanteisiin tai niihin joutuessaan osaa suojella itseään ja puolustaa rajojaan.	Olen arvokas ja tärkeä - omien vahvuuksien tiedostaminen, itsensä arvostaminen. Ystävyys, kaveruus, yhdessäolo. Inhimillinen turvallisuus ja sen rakentuminen. Itsestä huolehtiminen. Lasten kaltoinkohtelu (fyysinen ja emotionaalinen, seksuaalinen hyväksikäyttö, laiminlyönti). Toimintamalleja uhkatilanteiden kohtaamiseen.
6	<i>Terveys ja turvallisuus, hyvinvointi</i> "Minä ja terveyteni"	Oppilas ymmärtää terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä omalle hyvinvoinnille. Oppilas osaa kokeilla ja soveltaa terveysosaamistaan arjessa. Herätetään keskustelua päihteistä ja päihteiden käyttöön liittyvistä riskeistä. Asenteiden muokkaaminen päihteiden kokeilun ja käytön ehkäisemiseksi. Kannustetaan huomioimaan turvallisuus osana arkea, omakсутaan tietoja, taitoja ja asenteita, jotka vaikuttavat turvallisuuskäyttäytymiseen.	Terveellinen ravinto. Terveelliset elämäntavat, liikunta, lepo. Psyykinen hyvinvointi. Tupakka, alkoholi, huumeet – Mitä ovat? Miksi ovat vaarallisia? Selviytymispelit. Tapaturmat – miten tapaturmia voidaan ehkäistä ja vähentää. Toisten auttaminen ja iän mukaiset ensiaputaidot.
7	<i>Terveys, turvallisuus ja hyvinvointi:</i> "Päihteet yhteiskunnassamme"	Oppilas tuntee erilaiset päihteet ja niiden vaikutuksen hyvinvoinnille yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta. Oppilas osaa tehdä hyvinvointia edistäviä valintoja päihteisiin liittyen sekä löytää ratkaisuvaihtoehtoja mahdollisiin ongel-	Päihteiden väärinkäytön tunnistaminen. Päihteiden käytön seuraukset yksilölle ja yhteiskunnalle. Toimintamallit myönteisiin valintoihin päihteitä kohdattaessa. Kulttuuriin kuuluva asiallinen alkoholin käyttö.

		matilanteisiin. Oppilas tunnistaa omiin alkoholi- asenteisiin vaikuttavia tekijöitä ja pohtii, miten voi itse vaikuttaa ympäristöönsä hyvällä esimer- killä.	Päihdetyön tahot. Päihteet ja media. Päihteet ja mainonta.
8	Informaatio-, media- , ja digitaoidot "Kriittisesti ja laillis- esti mediassa"	Oppilas osaa eritellä, analysoida, tulkita ja arvottaa mediasisältöjä eri näkökulmista. Oppilas oppii suhtautumaan kriittisesti median välittämiin sisältöihin ja pohtimaan niihin liit- tyviä eettisiä ja esteettisiä arvoja viestinnässä. Oppilas tietää netin turvallisesta käytöstä, tietoturvasta ja yksity- isyyden suojaamisesta. Oppilas tuntee lailliset oikeutensa ja velvollisuutensa median käyt- täjänä. Oppilas hallitsee monipuoliset tiedonhallintataidot sekä osaa vertailla, valikoida ja hyödyntää hankkimaansa tietoa.	Median rooli ja vaikutukset yhteiskunnassa, median kuvaaman maailman suhde todellisuuteen. Viestien sisällön ja tarkoituksen erittely ja tulkinta, lähdekritiikki, mediakriittisyys. Tietoturva ja verkkoetiikka. Tekijänoikeudet ja netti. Sananvapaus. Oman henkilöllisyyden suo- jaaminen. Kunnianloukkaus, yksityiselä- mää loukkaava tieto. Nettikiusaaminen.
9	Talouden hallinta ja kuluttaminen "Itsenäisen elämän taloudenhallinta"	Oppilas tuntee henkilökohtaisen taloudenhallinnan periaatteet sekä yksilön vastuun osana yhteiskuntaa. Oppilas ymmärtää yhteiskunnal- lisen vastuun merkityksen omalle taloudelle ja osaa huomioida sen taloudensuunnittelussaan. Oppilas tiedostaa kestävän ke- hityksen näkökulmat. Oppilas hallitsee henkilökohtaisen taloudenhoidon ja asioinnin sekä tuntee asiointitahot.	Opiskelijan talous ja opinto- tukijärjestelmä. Tulot, verotus ja budjetointi. Kuluttaminen, maksuhäiriöt, ku- luttajan oikeudet ja velvollisuu- det. Pankkitoiminta, säästäminen ja lainat.

4.5 Paikallisesti päätettävät asiat

Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavien periaatteiden pohdinta on keskeinen osa ope-
tussuunnitelmatyötä ja samalla toiminnan jatkuvaa kehittämistä edistävä tekijä. Paikalli-
sesti päätetään, miten oppilaat ja huoltajat osallistuvat toimintakulttuurin kehittämiseen
sekä mitä muuta yhteistyötä ja keiden toimijoiden kanssa tehdään toimintakulttuurin

kehittämiseksi. Suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös toimintakulttuurin jatkuvuuteen esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksen eri vaiheissa.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa ja täsmentää soveltuvin osin lukuvuosisuunnitelmassa

- miten opetuksen järjestäjä mahdollistaa tarkoituksenmukaiset oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja toiminnan resursoinnin
- minkälaista osaamista, toimintaa, yhteistyötä ja rakenteellisia ratkaisuja koulujen toimintakulttuuri ja oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt edellyttävät opetuksen järjestäjän ja yksittäisten koulujen tasolla
- miten opetuksen järjestäjä ja koulut edistävät ja arvioivat toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden toteutumista; mitkä ovat mahdolliset paikalliset painopisteet ja miten ne ilmenevät käytännössä (toimintakulttuurin periaatteiden kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
- mitkä ovat oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaa, käyttöä ja kehittämistä ohjaavat paikalliset tavoitteet ja erityiskysymykset (muilta osin oppimisympäristöjen ja työtapojen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
- miten opetuksen eheyttämistä käytännössä toteutetaan
- miten monialaiset oppimiskokonaisuudet toteutetaan
 - toteuttamista ohjaavat paikalliset tavoitteet (yleiskuvauksen osalta opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
 - toteuttamista ohjaavat periaatteet ja toteuttamistavat (päädetäänkö esimerkiksi oppimiskokonaisuuksien teemoista yhteisessä paikallisessa opetussuunnitelmassa ja tarkemmista tavoitteista ja sisällöistä koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa tai lukuvuosisuunnitelmassa vai miten menetellään; miten turvataan, että jokaisen oppilaan opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa; miten ohjeistetaan oppimiskokonaisuuksien laajuus, miten sovitaan kulloinkin mukana olevista oppiaineista; miten oppilaiden osallistuminen suunnitteluun järjestetään jne.)
 - tavoitteet ja sisällöt (määrittely joko opetussuunnitelmassa tai lukuvuosisuunnitelmassa opetuksen järjestäjän päätöksen mukaan)
 - arviointikäytännöt (miten huolehditaan siitä, että ko. kokonaisuuksissa osoitetut työskentelytaidot ja muu osaaminen otetaan huomioon kokonaisuuden toteuttamisessa mukana olevien oppiaineiden arvioinnissa)
 - toteutumisen seuranta, arviointi ja kehittäminen.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokainen koulu täsmentää oman toimintakulttuurinsa, oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen sekä oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet sekä yhteistyön ja muun käytännön toteutuksen. Lisäksi opetuksen järjestäjä huolehtii, että monialaisten

oppimiskokonaisuuksien sekä mahdollisen muun eheyttämisen suunnittelu, tavoitteiden ja sisältöjen määrittely, toteuttaminen, seuranta ja arviointiyhteistyö täsmennetään koulu-kohtaisesti. Koulukohtaisesti on tärkeä määritellä eri oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteistyötä ja työnjakoa koskevat toimintatavat oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa sekä tarkentaa oppimiskokonaisuuksiin liittyvän oppilaan arvioinnin käytänteet. Täsmennykset kirjataan joko koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

Opetussuunnitelmaan voidaan myös liittää monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista tukevia yhteistyösuunnitelmia koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

5 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävää elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Hyvä opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutussuhde edistää kouluun kiinnittymistä. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, opiskeluhoito ja oppimisen tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjauksen, opiskeluhoitoon ja oppimisen tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista kouluyhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ja poissaolojen suunnitelmallinen ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ja didaktisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden

oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja opiskeluhuollolliseen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Oppilaan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua suunnitelmallisesti poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

Loimaan kaupungin perusopetuksen tavoitteena on, että oppilaiden oppiminen ja kasvaminen tapahtuvat turvallisessa ja vuorovaikutteisessa opiskeluympäristössä. Toiminnassa otetaan huomioon tasa-arvon toteutuminen ja ensisijaisena lähtökohtana on lapsen edun toteutuminen.

Jokaiselle oppilaalle turvataan opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, opiskeluhoillon palvelut ja tuki ottamalla huomioon oppilaan tuen tarpeet, oppimisen edellytykset ja henkilökohtaiset vahvuudet.

Toiminnan lähtökohtana on kaikkien yhteinen vastuu hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatus-työn ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu kaikille koulun aikuisille. Hyvän koulupäivän toteutuminen varmistetaan tekemällä avointa ja aktiivista yhteistyötä oppilaiden, huoltajien, opiskeluhoillon ja muiden sidosryhmien kanssa.

Oppilaiden oma vastuu hyvästä koulupäivästä ilmenee mm. osallistumisena koulutyöhön ja koulun sääntöjen noudattamisena. Opettajien tehtävänä on puolestaan puuttua oppilaan poissaoloihin poissaolomallin mukaisilla toimenpiteillä. Keskeistä on oppilaan ja koulun aikuisen rakentava vuorovaikutus, kohtaaminen sekä oppilaan kuulluksi ja nähdyksi tuleminen.

Turvallinen oppimisympäristö on jokaisen oppilaan oikeus. Turvallisuudessa kiinnitetään huomiota koulutilojen ja -alueen fyysiseen, henkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Erityisesti kiusaamiseen puututaan tehokkaasti sekä yksilö- että yhteisötasolla.

Turvallisuutta edistetään koulu- ja kiinteistökohtaisilla turvallisuus- ja pelastussuunnitelmilla, suunnitelmalla oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä koulujen järjestyssäänöillä. Turvallisuusasioiden suunnittelussa tehdään yhteistyötä eri sidosryhmien ja viranomaisten kanssa.

Kouluun kiinnittyminen ja poissaolojen ehkäiseminen

Läsnäoloa tukeva koulun toimintakulttuuri edistää oppimista, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Poissaolojen ehkäiseminen on keskeisessä asemassa suunniteltaessa poissaoloihin liittyviä toimenpiteitä ja toimintamalleja. Poissaolojen ehkäisemisessä kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaankin tasolla.

Koulussa opitaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimisen taitoja osana opiaineiden opetusta ja laaja-alaisen osaamisen kokonaisuutta.

Yhteisön kannustava ilmapiiri tukee oppilaiden aitoa toimijuutta sekä vertaissuhteiden muodostumista. Erityistä huomiota läsnäolon tukemiseen tulee kiinnittää opintojen nivelvaiheissa, jolloin kiinnittyminen uuteen yhteisöön on kesken.

Opiskeluhuolto on yhteisöllistä ja yksilökohtaista työtä, jonka avulla huolehditaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaan hyvinvoinnista ja oppimisesta. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria ja arjen huolenpitoa, jonka avulla vahvistetaan oppilaan osallisuutta ja kokemusta kuulumisesta luokka- ja kouluyhteisöön. Opiskeluhuolto ulottuu kaikkeen koulutyöhön ja on kouluyhteisön aikuisten yhteinen tehtävä. Välittävä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä kiireettömyys ja kuulluksi tuleminen edistävät oppilaan kiinnittymistä yhteisöön. Poissaolojen ehkäisemistä, suunnitelmallista seurantaa ja niihin puuttumista koordinoi koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä osana yhteisöllisen opiskeluhooltotyön kokonaisuutta. Yhteisöllisen työn suunnittelussa on tärkeää varmistaa oppilaiden ja huoltajien osallisuus.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden varhainen havaitseminen sekä riittävä ja oikea-aikainen tuki ehkäisee poissaoloja. Oppimisen sujuminen, onnistumiset ja kannustava palaute tukevat kouluun kiinnittymistä. Myös kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen ja niihin järjestelmällinen puuttuminen tukevat yksittäisen oppilaan ja koko yhteisön hyvinvointia ja kiinnittymistä koulutyöhön.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, keskustelu läsnäolon merkityksestä ja tiedottaminen poissaolojen seurannasta ja puuttumisen käytännöistä tukee oppilaan läsnäoloa koulussa.

Poissaolojen seuranta ja niistä ilmoittaminen

Opetuksen järjestäjä seuraa poissaoloja suunnitelmallisesti hyödyntäen koulutason tietoja. Opetuksen järjestäjä päättää poissaoloihin puuttumisen toimintamallissaan kenen tehtävänä ja miten on seurata koulun tasolla oppilaiden poissaoloja suunnitelmallisesti koulu-, luokka- ja yksilötasolla.

On tärkeää, että poissaoloihin reagoidaan varhain poissaolon syystä riippumatta. Poissaolosta ilmoitetaan huoltajalle tai muulle oppilaan lailliselle edustajalle mahdollisimman pian. Poissaolojen lisääntyessä tai pitkittyessä tulee olla viipymättä yhteydessä opiskelu- huoltopalveluiden ammattilaisiin. Poissaolojen kohdennetusta seurannasta sovitaan yksilöllisesti.

Poissaoloihin puuttuminen ja taustasyiden selvittäminen

Poissaolojen taustasyyt ovat moninaiset ja ne voivat liittyä niin yhteiskunnan, koulun, oppilaan kuin kodinkin tapahtumiin ja muutoksiin. Oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisten tukitoimien tarjoamiseksi on hyvä selvittää poissaolojen taustasyitä siinä määrin kuin se on mahdollista. Syiden selvittäminen ja vastuut sovitaan tiiviissä yhteistyössä oppilaan, huoltajien, opettajien ja opiskelu- huoltopalveluiden ammattilaisten kanssa. Opetuksen järjestäjän ja koulun tulee tunnistaa kouluun ja kouluyhteisöön liittyviä tekijöitä poissaolotilanteissa ja puuttua niihin.

Yksittäisen oppilaan poissaoloihin puututaan opetuksen järjestäjän tekemän poissaoloihin puuttumisen toimintamallin mukaisesti. Opettaja voi konsultoida yksittäisen oppilaan asiassa opiskelu- huoltopalveluiden ammattilaisia opiskelu- huollon tuen tarpeen arvioimiseksi ja tilanteen selvittämiseksi. Monialainen työskentely on tärkeää käynnistää mahdollisimman varhain. Tarvittaessa kutsutaan koolle monialainen asiantuntijaryhmä (yksilökohtainen). Ryhmässä selvitetään oppilaan tuen tarvetta, järjestetään tukea ja seurataan tilannetta. Opiskelu- huoltopalveluista oppilas ohjataan tarvittaessa koulun ulkopuolisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Oppilaan poissaolojen vähentämiseksi voidaan lisäksi tarvita oppilaan tarvitsemien oppimisen ja koulunkäynnin tukitoimien päivittämistä. Mikäli oppilas ei terveydentilan tai pienen muun syyn vuoksi pysty kokonaan tai osittain osallistumaan lähiopetukseen, tulee viimesijaisena keinona harkita päätöksen tekemistä erityisistä opetusjärjestelyistä ja oppimissuunnitelmasta ja siitä, miten oppilaan opetus, oppimisen tuki ja arviointi järjestetään poissaolojakson aikana.

Tarvittaessa on otettava yhteyttä sosiaali- huoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi tai tehtävä lastensuojelu- ilmoitus.

Toimintamallin oppilaiden poissaolojen ehkäisemiseksi ja suunnitelmalliseksi seuraamiseksi sekä niihin puuttumiseksi

Koulun kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen ovat kouluhenkilöstön yhteinen tehtävä. Turvallinen kouluyhteisö tukee oppilaan hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Myönteinen koulun toimintakulttuuri on oppilasta suojaava tekijä. Hyvä ja turvallinen koulupäivä rakentuu koulun toimintakulttuurissa ja sen perustana on oppilaiden ja kouluhenkilöstön välinen sujuva vuorovaikutus. Keskeistä on vuorovaikutuksen avoimuus, aito kohtaaminen ja oppilaan kuulluksi ja nähdyksi tulemisen kokemus. Vuorovaikutteisella toiminnalla vahvistetaan koko kouluyhteisön hyvinvointia.

Oppilaita tulee ohjata ymmärtämään oma vastuunsa kouluyhteisön jäsenenä: koulutyöhön osallistuminen sekä reilu ja arvostava suhtautuminen oppilastovereita ja koulun aikuisia kohtaan vahvistavat yhteisöllisyyttä. Kodin ja koulun yhteistyössä on tärkeää koululäsnäoloa tukevan toimintakulttuurin vahvistaminen.

Poissaolot ovat hyvinvoinnin ja oppimisen riskitekijä. Vahvistamalla läsnäoloa tukevia käytänteitä koulun toimintakulttuurissa tuetaan poissaoloja ennaltaehkäisevää toimintaa. Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tulee olla vuorovaikutteista oppilaiden hyvinvointia edistävässä työssä. Oppilaan kokema fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus koulupäivän aikana vahvistavat kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa. Oppilaan myönteisen kouluun kiinnittymisen tukeminen ja koululäsnäolon vahvistaminen ovat keskeinen tavoite poissaolojen ennaltaehkäisemiseksi.

Kouluyhteisössä myönteistä kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan ja vahvistetaan arjen myönteisillä kohtaamisilla ja vuorovaikutuksella sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamisella ja ohjaamisella arjen tilanteissa. Oppilaiden jatkuva, läpi lukuvuoden kestävä ryhmäyttäminen sekä oppilaiden osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemusten vahvistaminen tukevat osaltaan kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa.

Koulujen lukuvuosisuunnitelmissa ja/sekä yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnitelmissa kuvataan seuraavat asiat konkreettisina toimenpiteinä oppilaan myönteisen kiinnittymisen tukemiseksi ja läsnäolon vahvistamiseksi:

- arjen kohtaamisten ja vuorovaikutuksen vahvistaminen,
- jatkuva ryhmäyttäminen erillisten ryhmäyttämisen- ja teemapäivien rinnalla
- oppilaiden merkityksellisyyden ja osallisuuden kokemusten vahvistaminen
- huoltajayhteistyö hyvinvointia edistävässä työskentelyssä

Arjen kohtaaminen ja vuorovaikutus sekä toimintatavat kouluyhteisöön kiinnittämisessä ja läsnäolon vahvistamisessa: koulupäivissä kiinnitetään huomiota kouluhenkilöstön ja oppilaiden myönteisiin kohtaamisiin ja vuorovaikutukseen. Keskeistä on arkisten kohtaamisten kiireettömyys ja kuunteleminen. Kohtaamisissa korostuu aikuisen vastuu vuorovaikutuksen laadusta. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen ohjaaminen arjen tilanteissa vahvistaa turvallisen toimintakulttuurin luomista kouluyhteisössä.

Oppilaiden vertaissuhteiden vahvistaminen ja jatkuva ryhmäyttäminen oppilaan kouluyhteisöön kiinnittämisessä ja läsnäolon vahvistamisessa: jatkuvalla ryhmäyttämällä tarkoitetaan kouluarjessa tapahtuvaa oppilaan ryhmään kuulumisen kokemuksen vahvistamista erillisten ryhmäyttämisen- ja teemapäivien rinnalla. Koulutyössä tulee huomioida erilaiset pedagogiset ja sosiaalisia suhteita kannattelevat ratkaisut, jotka vahvistavat oppilaan ryhmään kiinnittymistä ja ennaltaehkäisevät ulkopuolisuuden ja yksinäisyyden kokemuksia. Jatkovaa ryhmäyttämistä toteutetaan läpi lukuvuoden. Huomiota kiinnitetään myös lukuvuoden aikana muualta muuttavien oppilaiden ryhmäyttämiseen ja kouluyhteisöön kiinnittämiseen.

Ryhmäyttämisessä huomioidaan luokan sosiaalinen ilmapiiri ja oppilaiden vertaissuhteet. Vertaissuhteisiin liittyvän ryhmädynamiikan tunnistaminen ja tavoitteellinen ohjaaminen ovat keskeisiä jatkuvassa ryhmäyttämisessä. Ohjaamisessa korostuu oppilaantuntemus. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota oppilaisiin, joille sosiaaliset tilanteet ovat eri syistä haastavia. Ymmärtävä ja hienotunteinen tapa ohjata oppilasta kiinnittymään ryhmään omassa tahdissaan tukee oppilaan merkityksellisyyden ja turvallisuuden tunnetta.

Monialaisen osaamisen hyödyntäminen yhteistyössä oppilasryhmissä ja yksittäisen oppilaan tilanteissa on tärkeä osa jatkuvan ryhmäyttämisen ratkaisujen tukemista kouluarjessa. Monialaisuuden hyödyntäminen yhteisöllisen opiskeluhuollon yhteistyössä tukee ryhmä- ja yksilötasoista poissaoloja ennaltaehkäisevää toimintaa.

Oppilaiden osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemusten vahvistaminen: Oppilaan osallisuuden toteutumiseen kiinnitetään huomiota. Oppilaan oma kokemus ryhmään kuulumisen merkityksellisyydestä ja osallisuudesta vahvistaa kouluyhteisöön kiinnittymistä ja läsnäoloa. Oppilaiden osallisuuden vahvistaminen pedagogisin keinoin kouluarjessa on keskeinen merkityksellisyyden kokemusta lisäävä tekijä. Myös oppilaiden näkemysten ja kokemusten kuunteleminen ja huomioiminen yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on tärkeää.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö myönteisen kiinnittymisen vahvistamiseksi ja poissaolojen ennaltaehkäisemiseksi: kodin ja koulun välisen yhteyden ylläpitäminen vahvistaa huoltajien osallisuutta oppilaiden hyvinvoinnin ja oppimisen tukemisessa sekä kouluyhteisöön kiinnittämisessä yksilö ja yhteisötasolla. Huoltajien osallisuus myönteistä kouluun kiinnittymistä ja koululäsnäoloa vahvistavan toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa tukee yhteistyötä ja vahvistaa osallistavan toimintakulttuurin kehittämistä ja ylläpitämistä.

POISSAOLOJEN SUUNNITELMALLINEN SEURAAMINEN JA KOORDINOINTI KUNTA- JA KOULUTASOLLA

Poissaoloja seurataan suunnitelmallisesti kunta-, koulu- ja oppilastasolla. Kouluarjessa yhteisöllistä opiskeluhoitoa ja monialaista osaamista tulee johtaa suunnitelmallisesti siten, että pedagogisen ja opiskeluhoollollisen osaamisen ja osallisuuden yhteensovittaminen on mahdollista koulun hyvinvointityöskentelyssä.

Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksistä huolehtimiseen. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjauksen, opiskeluhoollon ja oppimisen tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista kouluyhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ja poissaolojen suunnitelmallinen ehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen kouluvuoden aikana. Poissaolojen

seurannan tulee olla hyvinvointia edistävässä työskentelyssä suunnitelmallista siten, että kertyvä tieto on käytettävissä poissaolojen ennaltaehkäisemiseen ja varhaiseen puuttumiseen kouluvuoden aikana.

Alueellisessa mallissa poissaoloja seurataan suunnitelmallisesti seuraavasti:

Kuntakohtaisen opiskeluhuollon ohjausryhmän rooli poissaolojen seurannassa

Kuntakohtaisen opiskeluhuollon keskeinen rooli on monialaisen hyvinvointiyhteistyön suunnittelemineen, ohjaaminen ja arviointi kunnan alueella. Kuntakohtainen opiskeluhuollon ohjausryhmä seuraa osaltaan koulujen poissaoloja kuntakohtaisella tasolla säännöllisesti. Tässä ryhmässä alueellisen poissaolotiedon tarkastelu tavoittaa monialaiset toimijat laajasti ja mahdollistaa eri ammattiryhmien osaamisen hyödyntämisen suunniteltaessa lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyviä toimenpiteitä alueellisesti.

Poissaolotiedon rinnalla tarkastellaan samanaikaisesti myös muita käytössä olevia hyvinvoinnin ja tuen indikaattoreita. Ohjausryhmän asiantuntijatiedon yhdistäminen hyvinvoinnin indikaattoreihin on olennaisen tärkeää tiedolla johtamisen tueksi.

Poissaolotarkastelut rehtorikokouksissa

Koulutasoista poissaolotietoa tarkastellaan säännöllisesti kunnan rehtorikokouksissa. Tämä poissaolotarkastelu rehtorikokouksissa mahdollistaa koulujen poissaolotilanteiden välisen vertailun ja yksittäisen koulun poissaolotietojen vertailun esim. suhteessa alueelliseen keskiarvotietoon. Tarkasteluissa keskeistä on kouluun kiinnittymistä tukevien käytänteiden ja poissaolojen ennaltaehkäisyyn ja vähentämiseen liittyvien toimintatapojen jakaminen yhteisesti keskustellen. Tilastotiedon ja kouluarjen asiantuntijuustiedon yhdistäminen on olennaisen tärkeää koulujen tavoitteellisen tiedolla johtamisen näkökulmasta.

Poissaolotarkastelut ja koordinointi yhteisöllisen opiskeluhuollon toiminnassa

Poissaolojen seuranta on osa oppilaiden kouluhyvinvoinnin seurantaa. Poissaolotietoja yhdistetään koulussa kerättävään muuhun hyvinvointitietoon. Tarkasteluissa voidaan hyödyntää esim. kouluterveyskyselyn tuloksia ja laajoista terveystarkastuksista kerättäviä koulu- ja luokkakohtaista tietoa. Hyvinvointi- ja poissaolotietoja tarkasteltaessa tulee monialaisena yhteistyönä pohtia keinoja oppilaiden myönteisen kouluun kiinnittymisen tukemiseksi ja oppilaiden osallisuuden kokemusten vahvistamiseksi tavanomaisessa kouluarjessa.

Poissaoloja seurataan säännöllisesti yhteisöllisen opiskeluhuollon ryhmissä koulu-, luokka-aste- ja luokkatasoisesti. Edellisen lukuvuoden kokonaistilastoa hyödynnetään uuden lukuvuoden alkaessa suunnittelun lähtökohtana. Poissaolojen tarkastelu antaa tietoa oppilaiden kouluun kiinnittymisen- ja läsnäolon kokonaistilanteesta ja mahdollistaa monialaisen, yhteisöllisen työskentelyn kohdentamisen kouluja luokkakohtaisten tarpeiden mukaan.

Poissaoloja tarkastellaan säännöllisesti siten, että kertyvää tietoa voidaan hyödyntää poissaolojen ennaltaehkäisemisessä ja varhaisessa puuttumisessa koko lukuvuoden ajan. Poissaolojen ennaltaehkäisemiseksi suunniteltua toimintaa tulee arvioida yhteisöllisessä opiskeluhuollossa lukuvuoden aikana (omavalvonta).

Lukuvuoden alussa kouluhenkilöstön kokouksissa ja yhteisöllisessä opiskeluholloissa alueelliseen koulu-yhteisöön kiinnittämisen ja poissaoloihin puuttumisen toimintamalliin perehdytetään kaikki toimijat. Perehdyttämistä tulee tehdä tarvittaessa myös lukuvuoden aikana. Toimintamalliin perehdyttämisestä vastaa koulun rehtori.

Poissaoloja ennaltaehkäisevää toimintaa kehitetään ja vahvistetaan ensisijaisesti koko kouluyhteisön ja yhteisöllisen opiskeluholloin keinoin. Koulukohtaisia toimintatapoja suunnitellaan, toteutetaan ja kehitetään monialaisena yhteistyönä siten, että pääpaino on myönteistä toimintakulttuuria ja läsnäoloa vahvistavissa toimenpiteissä. Monialaisen opiskeluhollohenkilöstön osallisuus ja osaaminen on tärkeässä asemassa ennaltaehkäisevän toiminnan suunnittelussa ja toiminnassa. Monialaisen osaamisen hyödyntäminen yhteistyössä opetushenkilöstön kanssa ryhmä- ja luokkatasoissa interventiossa toteutuu yhteisöllisen opiskeluholloin kautta.

Lisäksi koulukohtaisesti voidaan sopia, miten monialaista työskentelyä voidaan hyödyntää poissaolojen seurannassa ja puuttumisessa säännöllisesti lukuvuoden aikana, alueellisen ohjeistuksen lisäksi.

Oppilaiden omat näkemykset on tärkeää ottaa huomioon kouluun kiinnittymistä tukevien toimintatapojen kehittämisessä. Myös huoltajien näkemyksiä myönteisen kouluun kiinnittymisen tukemiseksi on hyvä kuulla suunnittelun tueksi sekä kodin ja koulun yhteistyön vahvistamiseksi. Poissaoloseurannan viestiminen kouluhyvinvoinnin indikaattorina ja tiedolla johtamisen keinona on osa kodin ja koulun välistä yhteistyötä.

Tiedolla johtaminen: Poissaolojen seuranta ja tarkastelu hyvinvoinnin indikaattorina

TARKASTELEVA TASO/RYHMÄ	Poissaolojen seuranta ja tarkastelu
KUNTAKOHTAINEN OPISKELUHUOLLON OHJAUSRYHMÄ Kuntakohtainen opiskeluholloin ohjausryhmä seuraa osaltaan koulujen poissaoloja säännöllisesti koko kunnan tasolla. Pienin yksikkö, jolla vertailua tehdään mahdollisesti suhteessa toisiin kuntiin, on kuntatasoinen poissaolotieto.	- kuntatasoinen tarkastelu - tarvittaessa positiivisten interventioiden mahdollistamiseksi tarkastelu kunnan sisällä pienempinä aluekokonaisuuksina, esim. samalla alueella sijaitsevien koulujen osalta. - koulutasoisen poissaolotiedon tarkastelu osana muuta lasten ja nuorten hyvinvointia koskevaa tietoa. - ei käsittele yksittäisten luokan tai oppilaan tilanteita. - havainnoidaan alueen sisällä esiintyviä eroja ja tarkastellaan mahdollisesti muodostuvia trendejä ennaltaehkäisevien ja kohdennettujen tukitoimenpiteiden suunnittelemiseksi. - on mahdollista pohtia myös resursseja positiivisen diskriminaation näkökulmasta: hyvinvoinnin indikaattorit kertovat kunnan sisällä alueellisista ja koulukohtaisista tarpeista.
SIVISTYSJOHDON JOHTAMAT REHTORIKOKOUKSET Koulutasoista poissaolotietoa tarkastellaan säännöllisesti kunnan rehtorikokouksissa. Rehtorikokouksia johtaa sivistysjohtoon edustaja.	- mahdollistaa koulujen poissaolotilanteiden välisen vertailun ja yksittäisen koulun poissaolotietojen vertailun esim. suhteessa alueelliseen keskiarvotietoon. - erilaisten kouluun kiinnittymistä tukevien käytänteiden ja poissaolojen ennaltaehkäisyyn ja vähentämiseen liittyvien tavoitteenasetteluiden jakaminen kunnan rehtoreiden kesken.

	• rehtoreiden tiedolla johtamisen strateginen ohjaus yhdenmukaisella tavalla.
KOULUKOHTAINEN YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO JA OPETTAJAKO-KOUKSET Koululäsnäoloa seurataan monialaisena yhteistyönä koulukoh- taisissa yhteisöllisen opiskeluhuollon ryhmissä säännöllisesti. Poissaolojen tarkastelu tapahtuu koulu-, luokka- aste- ja luokkatasoisesti.	• yksittäisen oppilaan tilannetta ei käsitellä yhteisöllis- essä opiskeluhuollossa. • antaa tietoa oppilaiden kouluun kiinnittymisen- ja läsnäolon kokonaistilanteesta • mahdollistaa monialaisen, yhteisöllisen työskentelyn kohdentamisen koulu- ja luokkakohthaisten tarpeiden mukaan. • tarkastelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota ilmiöihin sekä esim. yksittäisen luokan kokonaistilan- teeseen jatkuvan ryhmäytymisen näkökulmasta.
OPETTAJA: oppilastasoinen tar- kastelu. Opettaja seuraa säännöllis- esti oppilaan poissaoloja ja on yhteydessä huoltajaan. Opiskelu- hullon konsultointi matalalla kynnyksellä.	• kokonaispoissaolomäärä ja poissaolotyyppit • ajanjakso, jolta poissaolot ovat • poissaolojen esiintyvyys, esim. tietty päivä/oppitunti • myöhästymiset (poissaolojen esimerkit) • muut tuntimerkinnot • arvosanojen kehitys • kirjatut tukitoimet ja oppimisen tuki

POISSAOLoihin PUUTTUMISEN TOIMINTAPERIAATTEET

Opettajan toimijuus, poissaolojen seuranta ja puheeksi ottaminen

Opettaja seuraa oppilaan poissaoloja säännöllisesti osana muuta oppilaan ja hyvinvointiin liittyvää tie-
 toa sekä puuttuu niihin suunnitelmallisesti: Luvattomiin ja huolta herättäviin poissaoloihin (esim. poissa-
 olot tiettyinä päivinä tai oppitunteina) tulee puuttua mahdollisimman nopeasti. Myös selvittämättömiin
 poissaoloihin tulee puuttua yhteistyössä huoltajien kanssa.

10 %:n poissaolo oppimisen ja hyvinvoinnin mahdollisena riskitekijänä (Kearney & al.)

Poissaolot prosentteina ja tunteina	5 % poissaolo	10 % poissaolo	20 %
1-2lk	19 h lukukaudessa 38 h lukuvuodessa	38 h lukukaudessa 76 h lukuvuodessa	76 h lukukaudessa 152 h lukuvuodessa
3-4lk	22 h lukukaudessa 44 h lukuvuodessa	44 h lukukaudessa 87 h lukuvuodessa	87 h lukukaudessa 175 h lukuvuodessa
5-6lk	24 h lukukaudessa 48 h lukuvuodessa	48 h lukukaudessa 95 h lukuvuodessa	95 h lukukaudessa 190 h lukuvuodessa
7-9lk	29 h lukukaudessa 57 h lukuvuodessa	57 h lukukaudessa 114 h lukuvuodessa	114 h lukukaudessa 228 h lukuvuodessa

Opettaja keskustelee oppilaan kanssa tilanteesta ikätasoon sopivalla tavalla ja on yhteydessä huolta-
 jaan. Yhteydenoton tarkoituksena on ylläpitää yhteyttä koulun ja kodin välillä sekä kuulla, miltä koulun-
 käynti näyttää huoltajan näkökulmasta. Keskustelun pohjalta voidaan tarvittaessa koota monialainen
 asiantuntijaryhmä oppilaan tilanteen kokonaisvaltaiseksi kartoittamiseksi. Opettaja kokoaa ryhmän yh-
 teistyössä huoltajien ja opiskeluhoitopalveluiden henkilöstön kanssa. Opettajan on mahdollista nimet-
 tömästi konsultoida opiskeluhoitopalveluidentyöntekijöitä oppilaan asiassa. Mikäli opiskeluhoollon
 henkilöstöön kuuluvalla toimijalla on oppilaan koulunkäyntiin liittyvä huoli tai näkemys oppilaan

kokonaistilanteen kartoittamisen tarpeellisuudesta, hän kokoaa ryhmän yhteistyössä opettajan ja huoltajien/muun laillisen edustajan kanssa.

Suunnitelmallinen poissaolojen puheeksi ottaminen dokumentoidaan Wilmaan. Poissaoloja seurattaessa mukaan lasketaan kaikki poissaolot, myös ennalta anotut vapaat sekä terveydellisiin syihin liittyvät poissaolot. Poissaololeessaan oppilas on pois paitsi oppimisesta, myös kouluyhteisöstä ja vertaissuhteista. Poissaoloja seurattaessa kiinnitetään huomiota kokonaisvaltaisesti oppilaan oppimiseen ja sosiaalisiin suhteisiin.

Poissaoloihin puuttuminen, monialainen asiantuntijaryhmä ja taustasyiden selvittäminen

Toimintamallissa opettaja kokoaa tarvittaessa monialaisen asiantuntijaryhmän oppilaan tilanteen kokonaisvaltaiseksi kartoittamiseksi yhteistyössä huoltajan ja opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa. Varhaisen puheeksi ottamisen toimintatavan mukaisesti ryhmä kootaan oppilaan ja perheen tueksi ja koulukäynnin vahvistamiseksi mahdollisimman varhain. Tavoitteena on ennaltaehkäistä tilanteen pitkittymistä ja poissaolokierteen syntymistä. Ryhmään kootaan oppilaan ja tilanteen kannalta keskeiset henkilöt huoltajan tai muun laillisen edustajan suostumuksella. Monialaisessa asiantuntijaryhmässä selvitetään oppilaan tilannetta laaja-alaisesti. Oppilaan omien näkemysten ja perheen kuunteleminen ovat työskentelyn lähtökohta.

Poissaolojen taustalla on usein erilaisia syitä. Asiantuntijaryhmässä sovitaan, kuka tekee yhdessä oppilaan kanssa poissaolojen taustasyiden kartoituksen osana tilannearviota. Taustasyiden kartoituksen tekemisessä on huomioitava oppilaan ja kartoitusta tekevän aikuisen keskinäisen vuorovaikutuksen laatu: oppilaan tulee voida kartoitusta tehdessä keskustella luottamuksellisesti omaan tilanteeseensa vaikuttavista tekijöistä aikuisen kanssa. Taustasyiden selvittäminen on keskeistä oikein kohdennettujen tukitoimien tarjoamiseksi. Tarvittaessa myös huoltajia voidaan ohjata tekemään poissaolojen taustasyiden kartoitukseen liittyviä kyselyitä.

Asiantuntijaryhmässä asetetaan pitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteet oppilaan koulunkäyntikyvyn vahvistamiseksi ja kannattelemiseksi. Työskentelyssä kiinnitetään huomiota vuorovaikutukseen ja tavoitteelliseen työskentelyyn. Luottamusta herättävän vuorovaikutussuhteen luominen yhteistyössä on keskeinen oppilasta kannatteleva tekijä. Tavoitteiden asettamisessa on huomioitava, että annetun tuen vaikutuksia tulee voida arvioida ja tehdä tarvittaessa joustavasti muutoksia oppilaan koulunkäynnin tueksi.

Asiantuntijaryhmässä sovitaan ja kirjataan vastuuhenkilö ja seuranta sekä tehdään toimintasuunnitelma oppilaan koulunkäynnin tukemiseksi. Opettaja kirjaa monialaisen asiantuntijaryhmän tapaamisesta muistion Wilmaan. Muistio julkaistaan myös huoltajalle Wilmassa. Opiskeluhuoltohenkilöstö kirjaa tapaamisen asiat omiin rekistereihinsä. Laajat terveystarkastukset ja siihen liittyvä asiantuntijayhteistyö vahvistavat osaltaan oppilaan hyvinvoinnin seuraamista ja tukemista. Laajoissa terveystarkastuksissa on tavoitteena muodostaa kokonaiskuva oppilaan ja perheen tilanteesta sekä järjestää mahdollisesti tarvittava tuki.

Tuen varmistamiseksi siirretään terveystarkastuksen pohjalta kerättyä, tarvittavaa tietoa muille oppilaan kanssa työskenteleville opiskeluhuollon toimijoille, opettajille ja muille tarvittaville tahoille (THL). Yhteistyön näkökulmasta laajoissa terveystarkastuksissa tulee huomioida, että oppilaan poissaolotiedot tulee olla käytettävissä yhtenä hyvinvoinnin indikaattorina ja niiden tarkastelu yhteistyössä huoltajan ja oppilaan kanssa on osa hyvinvoinnin arviointia.

Monialaisen asiantuntijaryhmän rooli pitkittyneiden poissaolojen ja kouluun paluun suunnittelussa

Jos oppilaan koulunkäynnin tilanteesta liittyen pitkiin ja runsaisiin poissaoloihin herää huoli, on opiskeluhoitopalveluiden henkilöstö keskeinen yhteistyötaho. Poissaoloihin liittyviin tilanteisiin ei ole yhtä oikeaa ratkaisua. Erilaiset yksilölliset ja joustavat ratkaisut ovat tarpeellisia oppilaan koulunkäynnin tukemiseksi.

Monialainen asiantuntijaryhmä tukee oppilasta suunnitelmallisessa kouluun paluussa pidemmän poissaolojakson jälkeen: asiantuntijaryhmässä suunnitellaan oppilaan paluu ja sovitaan saattavan ja vastaanottavan tahon yhteistyöstä, tavoitteista ja vastuista. Yhteistyöverkostossa nimetään henkilö, joka toimii oppilaan asioissa vastuuajaisena ja yhteistyötä koordinoivana henkilönä eri toimijoiden välillä. Opettajan rooli kouluyhteisön aikuisena monialaisessa ryhmässä on tärkeä oppilaan kouluun ja ryhmään kiinnittymisen näkökulmasta. Oppilasta opettavilla opettajilla tulee olla tieto oppilaan kouluun paluun suunnitelmasta ja siihen liittyvistä käytännön toimenpiteistä ja järjestelyistä.

Oppilaan koulunkäynnin tukemiseksi saatetaan tarvita koulun omien tukitoimien, opiskeluhoitopalveluiden ja monialaisen asiantuntijaryhmän rinnalle myös koulun ulkopuolisia yhteistyötahoja. Verkostoyhteistyössä mukana voivat olla esimerkiksi sosiaalihuoltolain mukaiset perhepalvelut, lastensuojelu sekä perus- ja erikoissairaanhoidon konsultaatiot ja tukitoimet oppilaan koulunkäynnin tukemiseksi. Oppilaan ja huoltajien toimijuutta ja osallisuutta tulee tukea ja vahvistaa sekä heitä tulee arvostaa oman asiansa asiantuntijoina.

Yhteistyö huoltajien tai laillisen edustajan kanssa kouluyhteisöön kiinnittämisen ja poissaoloihin puuttumisen mallissa

Huoltajia tiedotetaan säännöllisesti alueellisen kouluyhteisöön kiinnittämisen ja poissaoloihin puuttumisen toimintamallista sekä siihen liittyvistä opiskeluhoitohenkilöstön palveluista: alueellisesta toimintamallista tiedotetaan kunnan perusopetuksen verkkosivuilla ja Wilmassa sekä koulu- ja/tai luokkakohtaisissa vanhempainiloissa. Lukuvuoden aika tulee huolehtia myös uuden henkilöstön ja muualta muuttaneiden oppilaiden ja heidän huoltajiensa perehdyttämisestä alueelliseen toimintatapaan.

Yhteistyö huoltajien kanssa poissaoloja ennalta ehkäisevän työskentelyn suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa tukee oppilaan myönteistä kouluun kiinnittymistä ja vahvistaa koululäsnäoloa. Huoltajien osallisuuden mahdollistamiseen kiinnitetään huomiota hyvinvointia edistävän työn suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa koulujen lukuvuosisuunnitelmassa ja/sekä yhteisöllisen opiskeluhoillon vuosikellossa sovitulla tavalla.

Huoltajayhteistyö toteutuu yksittäisen oppilaan tasolla opettajien poissaoloseurannan ja siihen pohjautuvan yhteyden ylläpitämisen kautta: poissaoloista keskustellaan yhteistyössä oppilaan oppimisen ja hyvinvoinnin näkökulmasta. Varhaisen puheeksi ottamisen tarkoituksena on viestiä välittämistä.

Koulupoissaolojen seuranta ja poissaoloihin puuttuminen Loimaan kaupungin perusopetuksessa

Ennaltaehkäisevä toiminta	Yli 30 h poissaoloja	Yli 50 h poissaoloja	Yli 100 h poissaoloja
Yhteisöllisen opiskeluhoillon, oppilaskunnan ja vanhempainyhdistyksen keinoin lisätään	Luokanopettaja/-valvoja selvittävät, onko poissaoloista huolta	Luokanopettaja/-valvoja ilmoittaa koulukuraattorille yli 50 h	Koulu tässä vaiheessa selvittänyt omalta osaltaan poissaoloja ja

oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä Sujuva yhteistyö kodin ja koulun välillä Oppilaiden läsnäoloa seurataan koulussa jatkuvasti ja poissaolot merkitään Wilmaan.	Jos ei ole huolta, ei tarvitse tehdä mitään. Jos oppilaan poissaoloista herää huoli ->Luokanopettaja/-valvoja keskustele asiasta oppilaan kanssa ja on yhteydessä myös huoltajiin -> Mahdollinen yhteydenotto opiskeluhuoltoon (ilmoitus yhteydenotosta vanhemmille) Luokanopettaja/-valvoja konsultoi oppilashuollon työntekijöitä matalalla kynnyksellä.	poissaoloista lukukaudessa Yhteys huoltajiin ja tehdään perusteellinen kartoitus poissaolojen syistä ja kokonaistilanteesta Jos tilanne ei korjaannu ->luokanopettaja/-valvoja kutsuu koolle palaverin ja kokoaa ne toimijat, jotka hän arvioi tarpeelliseksi oppilaan koulunkäynnin tukemiseksi (usein opiskeluhuollon työntekijöitä) Mikäli tukitoimista ja seurantapalaverista huolimatta oppilaalla on jatkuvasti/runsaasti poissaoloja, harkitaan sosiaalihuoltolain mukainen palvelutarpeenarvio tai lastensuojeluilmoitus konsultaation pohjalta (huoltajalle aina tieto) Mietitään yhdessä koulun tukitoimet, niiden seuranta ja vastuhenkilöt Tarvittaessa koulun ulkopuolisten tahojen konsultaatio, esim. sosiaalityöntekijän konsultointi tai verkostopalaveri, jossa voidaan myös tehdä sosiaalihuoltolain mukainen palvelutarpeen arvio.	tarjonnut tukitoimia monipuolisesti Selvitetään tarkasti kaikki poissaolot ja tehdään tarvittaessa lastensuojeluilmoitus. Lastensuojeluilmoituksen pohjana on huoli syrjäytymisriskistä ja normaalin kehityksen ja koulunkäynnin vaarantumisesta Ilmoituksessa mainitaan koulussa jo tehdyt tukitoimet sekä huoltajien kanssa tehty yhteistyö, sovitaan seurantapalaveri ja vastuuhenkilö
---	--	--	--

YHTEISTYÖ KUNNAN/KOULUN SISÄLLÄ SEKÄ ULKOPUOLISTEN TOIMIJOIDEN KANSSA TOIMIMINEN SEKÄ TOIMINNAN SEURAAMINEN JA KEHITTÄMINEN

Yhteistyö kunnan sisällä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa toteutuu osana kouluyhteisöön kiinnittämisen ja poissaoloihin puuttumisen toimintamallia. Yhteistyötä kunnan ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa ohjataan tarpeen mukaan yhteistyössä sivistysjohton, rehtoreiden, kuntakohtaisen opiskeluhuollon ohjausryhmän ja koulukohtaisten opiskeluhoitajien kanssa.

Yhteistyön toimivuutta tulee seurata ja kehittää kunta- ja koulutasoisesti: Kuntatasoisesti monialaisen työskentelyn ja ulkopuolisten toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä tulee tarkastella yhteistyön

toteutumisen ja jatkuvan kehittämisen ja ohjaamisen näkökulmasta. Kouluissa tulee kiinnittää huomiota monialaisen yhteisöllisen työskentelyn toteutumiseen ja vaikuttavuuteen sekä kehittää koulun omaa toimintaa saatujen tietojen ja kokemusten pohjalta. Arviointi voidaan linkittää osaksi koulukohtaista kouluyhteisöön kiinnittämisen ja poissaoloihin puuttumisen toimintamallin arviointiprosessia.

TOIMINTAMALLIN JATKUVA SEURANTA JA KEHITTÄMINEN KERÄTYN TIEDON JA JÄRJESTELMÄLLISEN PALAUTTEEN POHJALTA

Alueellisen kouluyhteisöön kiinnittämisen ja poissaoloihin puuttumisen toimintamallin taustalla on tutkimusperustainen näkemys koulupoissaolojen suuntaa antavista riskirajoista oppimiselle ja hyvinvoinnille sekä varhaisen puheeksi ottamisen ja yhteyden ylläpitämisen periaate koululäsnäolon vahvistamisessa. Pehdyttämistä ja tiedottamista em. asioihin liittyen tulee tehdä säännöllisesti läpi lukuvuoden, jotta jatkuva seuranta ja arviointi voidaan kohdentaa oikeasuuntaisesti toimintamallia ohjaavat periaatteet huomioiden.

Kouluyhteisöön kiinnittämisen ja poissaoloihin puuttumisen mallin jatkuva seuranta toteutetaan lukuvuoden aikana tiedolla johtamiseen luotujen raporttien, säännöllisten tilastotarkasteluiden ja yhteisöllisen opiskeluhoiton toiminnan arvioinnin kautta (omavalvonta). Arvioinnissa huomioidaan tutkimusperustaisuuden luomat toimintaraamat, säännöllisten poissaolutarkasteluiden tuottama tieto sekä oppilaiden, hoitajien ja kouluhenkilöstön näkemykset toimintamallista.

Alueellisesti yhtenäistä toimintamallia arvioidaan säännöllisesti kerran lukuvuodessa.

Arviointia toteutetaan koulu- ja kuntatasoisesti:

Koulutasoisesti arvioidaan mallin pohjalta asetettuja koulukohtaisia, yhteisöllisessä opiskeluhoitossa sovittuja ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ja tavoitteita ja niiden saavuttamista poissaoloja ennaltaehkäisevän toiminnan näkökulmasta. Tarvittaessa arvioidaan muita lukuvuoden aika esille nousseita näkökulmia toimintatapaan liittyen. Arvioinnintuloksia hyödynnetään koulukohtaisten toimenpiteiden jatkosuunnittelussa.

Kuntatasoisessa arvioinnissa ja kehittämisessä kuntakohtainen opiskeluhoiton ohjausryhmä hyödyntää koulukohtaisia tuloksia alueellisen mallin jatkuvaan kehittämiseen perustuvassa suunnittelussa ja ohjauksessa osana muuta oppilaiden hyvinvointia edistävän työn ohjausta.

5.2 Yhteistyö

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. [Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus](#) osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. [Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä](#) on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista. Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokraatiataitoja käytännössä.

Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla [yhteistyössä kotien kanssa](#). Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla [perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot](#). Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittamisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään [huoltajan tulee saada tietoa](#) lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja opiskeluhuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä opiskeluhuollon toteuttamisessa.

Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä opiskeluhuollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuoriso-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään [perusopetuslaissa](#). Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitotoimia.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta.

Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan [oikeus osallistua opetukseen](#) voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle opiskeluhoitopalveluita palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 h §:ssä tarkoitettuna opiskeluhoitona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoillon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi.

Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräämisaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi sen hyvinvointialueen, jonka alueella koulu sijaitsee, sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata. Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määrääjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä momentissa tarkoitetun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi, järjestetään tarvittava opiskeluhoito. Oppilasta ei saa jättää [ilman valvontaa](#), kun hänet on poistettu luokkahuoneesta, muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi.

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä [suunnitelman kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käytämisestä](#) ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista ta-
hoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus [osallistua suunnitelman valmisteluun](#). Yhteistyö huoltajien ja muun muassa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystal-
viteiden kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee
kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Yleistä

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan opetuksen järjestäjä vastaa kasvatuskeskusteluja ja jälki-istuntoa sekä kurinpidollisia toimia koskevan suunnitelman laatimisesta. Tätä suunnitelmaa noudatetaan kaikissa Loimaan kaupungin peruskouluissa.

Koteja tiedotetaan kasvatuskeskustelukäytännöistä ja kurinpitokeinoista lukuvuoden alussa jaettavan tai julkaistavan koulutyön tiedotteen yhteydessä.

Henkilökunnan perehdytys ja osaamisen varmistaminen

Kasvatuskeskusteluita ja kurinpidollisten toimien käyttöä koskeva suunnitelma käydään läpi jokaisen lukuvuoden alussa. Koulun rehtori varmistaa, että koko henkilökunta perehtyy suunnitelmaan ja toimii sen mukaisesti. Samalla varmistetaan, että opetushenkilöstö tietää, miten kasvatuskeskustelu ja kurinpidollisten toimien käyttö kirjataan Wilmaan.

Kun kasvatuksellisia tai kurinpidollisia keinoja käytetään, noudatetaan perusopetuslakia. Muita kuin lakiin perustuvia ojentamis- ja kurinpitokeinoja ei voi käyttää.

Rehtori varmistaa, että koulun järjestyssäännöt perustuvat kaupungin yhteisiin järjestyssääntöihin. Luokanopettajat tai luokanvalvojat kertaavat vuosittain koulun järjestyssäännöt yhdessä oppilaiden kanssa. Lisäksi luokanopettajat tai luokanvalvojat käyvät vuosittain läpi suunnitelman kasvatustilaisuuksista ja kurinpidollisten toimien käytöstä oppilaiden kanssa oppilaiden ikä ja kehitystaso huomioon ottaen.

Oppilaan velvollisuudet

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, johon hänet on otettu, jollei hänelle ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta. Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti. Oppilaan on käyttäytyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

Oppilaan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko säädetään vahingonkorvauslaissa. Vahingoista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai tämän muulle lailliselle edustajalle.

Jos tekijä on varmuudella tiedossa ja yksilöitävissä, koulun opettaja tai rehtori voi kasvatuksellisista syistä määrätä oppilaan puhdistamaan tai uudelleen järjestämään oppilaan tahallaan tai huolimattomuuttaan likaaman tai epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden tai tilan. Tehtävä tulee suorittaa valvotusti eikä se saa muodostua oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle vaaralliseksi tai raskaaksi eikä sen suorittaminen saa kestää enempää kuin kaksi tuntia. Oppilas ei voi tehtävän suorittamisen vuoksi jäädä pois opetuksesta. Mikäli tehtävä suoritetaan oppilaan työpäivän ulkopuolella, siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Tehtävän suorittaminen tulee ottaa huomioon päätettäessä muista kurinpidollisista toimenpiteistä.

Kurinpidolliset toimenpiteet

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteettön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatustilaisuuksia ja erilaisia kurinpitotoimia. Kasvatustilaisuuksissa ja kurinpitotoimissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.

Opetus- ja ohjaushenkilöstön päivittäinen ohjaus ja palaute ennaltaehkäisee kasvatustilaisuuksien ja kurinpidollisten toimien käytön tarvetta sekä toimii keinona lievään epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumisessa.

Kasvatustilaisuus on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen, mikäli ohjaus ja palaute sekä muut pedagogiset ratkaisut eivät ole riittäviä tai rike on riittävän suuri. Kasvatustilaisuuksien tavoitteena on ohjata oppilasta ottamaan vastuuta koulunkäynnistään ja käyttäytymisestään.

Kurinpitotoimia ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Kurinpitotoimia käytetään lähtökohtaisesti silloin, kun ohjaus ja palaute sekä kasvatustilaisuudet eivät ole olleet riittäviä toimenpiteitä epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi.

Muita perusopetuslain mukaisia turvaamis- ja ojentamistoimenpiteitä ovat opetustilanteesta tai muusta tilaisuudesta poistaminen, opetukseen osallistumisen epääminen, esineiden tai aineiden haltuun ottaminen, oikeus tarkastaa oppilaan tavarat ja kotitehtävien tekeminen työpäivän jälkeen.

Kasvatuskeskustelut

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti, voidaan ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestävään kasvatuskeskusteluun. Koulun opettaja tai rehtori määrää kasvatuskeskustelun.

Huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se katsotaan tarpeelliseksi. Kasvatuskeskustelusta vastaa ensisijaisesti tilanteen kohdannut opettaja. Keskustelu järjestetään mahdollisimman pian tapahtuneen jälkeen. Kasvatuskeskustelun voi järjestää kerralla tai useammalla kerralla, mikäli huoltaja osallistuu siihen. Keskustelu voidaan pitää koulupäivän aikana tai sen

ulkopuolella. Kasvatuskeskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa ja tarvittaessa selvitetään laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi.

Kasvatuskeskustelu tulee kirjata Wilmaan. Kasvatuskeskustelun yhteydessä pohditaan tarvittaessa myös muiden tukitoimien, kuten oppilashuollollisen tuen, tarvetta.

Kurinpitotoimet

Kurinpitotoimea harkittaessa tulee aina ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Ennen edellä mainituista kurinpitotoimesta päättämistä on myös oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Kaikki oppilaaseen kohdistetut kurinpidolliset toimet tulee kirjata Wilmaan. Kurinpidollisten toimien käytön yhteydessä pohditaan tarvittaessa myös muiden tukitoimien, kuten oppilashuollollisen tuen, tarvetta.

Jälki-istunto

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi. Koulun opettaja tai rehtori määrää jälki-istunnon. Jälki-istunnossa voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä, harjoituksia ja tehtäviä, joiden tulee olla kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia, oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia. Oppilas voidaan myös velvoittaa istumaan hiljaa jälki-istunnon ajan. Jälki-istuntoa ei voida järjestää siten, että oppilas joutuisi sen seurauksena jäämään pois opetussuunnitelman tai muun koulun toimintaa koskevan suunnitelman mukaisesta opetuksesta. Jälki-istunto kirjataan Wilmaan. Oppilaalle järjestetään tarvittava oppilashuolto.

Kirjallinen varoitus

Oppilaalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Koulun rehtori antaa kirjallisen varoituksen. Kirjallisesta varoituksesta on annettava päätös. Oppilaalle on järjestettävä tarvittava oppilashuolto.

Määräaikainen erottaminen

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Sivistyslautakunta tekee päätöksen oppilaan määräaikaisesti erottamisesta. Kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, määräaikainen erottaminen voidaan panna täytäntöön sen estämättä, ettei päätös ole lainvoimainen. Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään.

Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Määräaikaisesta erottamisesta on tehtävä päätös. Oppilaalle on järjestettävä tarvittava oppilashuolto. Lisäksi oppilaan määräaikaisesta erottamisesta on tarvittaessa ilmoitettava Varsinais-Suomen hyvinvointialueen sosiaalipalveluihin.

Muut turvaamis- tai ojentamistoimenpiteet**Opetustilanteesta tai muusta tilaisuudesta poistaminen**

Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta. Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon opetuksen epäamisestä.

Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Rehtori ja opettaja voivat tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa. Opetustilanteesta tai muusta tilaisuudesta poistaminen kirjataan Wilmaan.

Opetukseen osallistumisen epääminen

Rehtori voi evätä oppilaan osallistumisen opetukseen enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Rehtori voi evätä

oppilaan osallistumisen opetukseen edellä mainitulla perusteella myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen.

Rehtori kertoo oppilaalle ja oppilaan huoltajille mahdollisuudesta keskustella henkilökohtaisesti opiskelu- ja huollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa, kun hänet on poistettu luokkahuoneesta, muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi. Pääsääntöisesti pyritään siihen, että oppilaan huoltaja hakee oppilaan koulusta, mikäli oppilaan osallistumisen opetukseen evätään.

Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Rehtori on yhteydessä huoltajaan ja laatii huoltajan kanssa suunnitelman oppilaan kouluun palaamisesta sekä varmistaa, että huoltajalla on oppilas- ja huollon yhteystiedot. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua suunnitelman laatimiseen. Suunnitelma ja opetuksen epääminen kirjataan Wilmaan.

Esineiden tai aineiden haltuun ottaminen

Rehtorilla tai koulun opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta kielletty esine tai aine tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista. Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla tai koulun opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain oppilaan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita sekä esineitä tai aineita, joita käytetään oppimisen tai opetuksen häiritsemiseen. Haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä.

Haltuun otettu esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Opetusta häiritsevä esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle oppitunnin tai tilaisuuden päättymisen jälkeen, mahdollisimman pian haltuunotosta. Jos on todennäköistä, että häirintä oppitunnin jälkeen jatkuu, häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle viimeistään työpäivän päättyessä. Kielletyt esineet ja aineet luovutetaan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden hävittäminen ja luovuttaminen tulee kirjata.

Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos oppilaalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan. Poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle luovutetaan välittömästi huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksen ja kaasusumuttimet sekä räjähteet. Esineiden tai aineiden haltuun ottaminen kirjataan Wilmaan.

Oikeus tarkastaa oppilaan tavarat

Opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos tällaisen esineen tai aineen hallussa pito on ilmeistä ja oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei

luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole. Oppilaalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Tarkastusta tehtäessä on huomioitava erityisesti turvallisuus ja hienotunteisuus. Tarkastajan tulee olla oppilaan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen koulun henkilökuntaan kuuluva. Oppilaan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa koulun henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla. Tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä. Oppilaan tavaroiden tarkastaminen kirjataan Wilmaan.

Kotitehtävien tekeminen työpäivän jälkeen

Opettaja voi määrätä kotitehtävänsä laiminlyöneen oppilaan työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään. Kotitehtävien tekeminen työpäivän jälkeen kirjataan Wilmaan.

Suunnitelman seuranta ja arviointi

Luokanopettaja tai luokanvalvoja seuraa luokkansa oppilaiden kurinpitomenettelyjä. Koulun yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä seuraa kasvatustarkastelujen ja kurinpidollisten keinojen käytön suunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta oppilaitoksessa. Lisäksi kouluissa seurataan ja arvioidaan suunnitelmaa lukuvuosittain koulussa tehtävän muun arvioinnin yhteydessä.

Yksittäisen oppilaan kohdalla seurataan, onko kasvatustarkasteluilla tai kurinpitokeinoilla vaikutusta käyttäytymiseen. Näin arvioidaan, mikä on edellä mainittujen keinojen vaikuttavuus. Kasvatustarkasteluiden tai kurinpitokeinojen ollessa jatkuvia, on syytä miettiä muita vaikuttavampia toimenpiteitä ja apukeinoja yksilöllisessä oppilashuoltoryhmässä. Opetuksen järjestäjä seuraa kasvatuksellisten ja kurinpidollisten keinojen käyttöä ja niiden kehittymistä vuosittain sekä päivittää tätä suunnitelmaa tarvittaessa.

Menettelytavat rike-, vilppi- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt:

Tapahtunut rike	Seuraamus	Huomioitavaa
Oppilas häiritsee opetusta tai oppimista esineellä tai aineella.	Esineen tai aineen haltuunotto	Haltuunoton suorittaa opettaja tai rehtori. Esine tai aine luovutetaan oppilaalle oppitunnin tai koulun tilaisuuden päättymisen jälkeen, ellei ole todennäköistä, että häirintä oppitunnin jälkeen jatkuu. Häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle viimeistään työpäivän päättyessä. Tilanteen mukaan kasvatuksellinen seuraamus
Oppilaalla on omaa tai muiden turvallisuutta vaarantava esine tai aine.	Esineen tai aineen haltuunotto sekä tarvittaessa oppilaan tavaroiden tarkastaminen	Haltuunoton suorittaa opettaja tai rehtori. Oppilaan tavarat voidaan tarkastaa, jos oppilas ei luovuta esinettä tai ainetta tai ei osoita, ettei

		hänellä ole sitä hallussa. Esine tai aine luovutetaan oppilaan huoltajalle. Jos huoltajalla ei ole oikeutta pitää esinettä tai ainetta hallussa, luovutetaan se poliisille. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammukset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi. Jos esinettä ei noudeta kolmessa kuukaudessa, voidaan se todisteellisesti hävittää.
Oppilas häiritsee opetusta.	Poistaminen luokkahuoneesta tai muusta koulun toiminnasta.	Poistumismääräyksen antaa koulun opettaja tai rehtori. Oppilaan valvonta on järjestettävä ja poistamisesta ilmoitetaan huoltajalle saman päivän aikana. Tilanteen mukaan kasvatuksellinen seuramus.
Oppilas häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti.	Yhteensä enintään kaksi tuntia kestävä kasvatuskeskustelu.	Kasvatuskeskustelun määrää opettaja tai rehtori. Kasvatuskeskustelun pitää rikkeen havainnut opettaja, luokanopettaja, luokanvalvoja, rehtori tai tehtävään erikseen määrätty opettajat.
Oppilas häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti kasvatuskeskustelusta huolimatta taikka rikkomus on toistuva tai vakava.	Enintään kahden tunnin jälki-istunto.	Jälki-istunnon määrää koulun opettaja tai rehtori. Ennen jälki-istunnon määräämistä yksilöidään jälki-istuntoon johtanut teko tai laiminlyönti sekä kuullaan oppilasta. Jälki-istuntojen käytännön järjestelyistä sovitaan koulukohteisesti.
Oppilas häiritsee toimintaa kohtuuttomasti taikka aiheuttaa vaaraa muiden turvallisuudelle väkivaltaisella tai uhkaavalla käytöksellä.	Opetukseen osallistumisen epääminen.	Osallistumisen epää rehtori ja asiasta ilmoitetaan kotiin. Oppilaan valvonta sekä tarvittava oppilashuolto järjestettävä. Oppilaalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.
Oppilas häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti vakavasti tai toistuvasti.	Kirjallinen varoitus	Kirjallisen varoituksen antaa rehtori. Ennen kirjallista varoitusta yksilöidään varoitukseen johtanut teko tai laiminlyönti sekä kuullaan oppilasta. Myös huoltajille varataan tilaisuus tulla kuulluksi. Kirjallisesta varoituksesta annetaan päätös.

<i>Oppilas häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti vakavasti tai kirjallisesta varoituksesta huolimatta.</i>	<i>Määräaikainen erottaminen enintään kolmeksi kuukaudeksi</i>	<i>Sivistyslautakunta päättää. Voidaan panna täytäntöön, vaikka se ei ole lainvoimainen, jos oppilas on käyttäytynyt niin uhkaavasti tai väkivaltaisesti, että toisen oppilaan tai koulussa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu. Ennen määräaikaista erottamista oppilasta kuullaan ja yksilöidään erottamiseen johtanut teko tai laiminlyönti. Myös oppilaan huoltajalle varataan tilaisuus tulla kuulluksi.</i>
---	--	--

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet ja olosuhteet sekä paikalliset mahdollisuudet. Näin pyritään löytämään oppimista ja hyvinvointia parhaiten edistäviä ratkaisuja.

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa opiskellaan oppiainejaon sijaan toiminta-alueittain. Oppilaalla on ensisijainen oikeus opiskella oppiaineittain. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen siirrytään vasta, kun oppilas ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi eikä tukitoimista tai oppimäärien rajaamisesta huolimatta pysty opiskelemaan oppiaineittain.

Toiminta-alueita ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestettävän opetuksen tavoitteena on tukea ja vahvistaa oppilaan toimintakykyä sekä opettaa tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämästään. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa huomioidaan oppilaiden osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden aktiivinen tukeminen sekä kouluyhteisön jäsenenä toimiminen. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa hyödynnetään kaikkia koulupäivän tilanteita, kuten siirtymätilanteita, ruokailutilanteita, välitunteja, oppitunneita, päivittäin toistuvia rutiiniaskareita sekä retkiä ja teemapäiviä. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden opetuksen sisältöjä voidaan yhdistää. Opetustilanteissa eri toiminta-alueiden oppilaskohtaiset tavoitteet yhdistyvät saumattomaksi kokonaisuudeksi ja edistävät uusien taitojen oppimista. Taitojen kehittämisellä tarkoitetaan oppilaan

edistymistä taidoissaan ja käyttäytymisessään, ohjauksen tarpeen vähenemistä tai muuttumista sekä uusien taitojen oppimista.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen sekä soveltuvien osien laaja-alaisen osaamisen ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteita ja sisältöjä. Oppilas voi harjoitella oppiainekohtaisia taitoja mutta mikäli hänen suunnitelmassaan on paljon eri oppiaineiden sisältöjä, on aiheellista pohtia, olisiko hänen etunsa mukaista opiskella perusopetuksessa oppiaineittain.

Oppilaan oppilaskohtaiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä edistymisen arviointi kuvataan oppilaskohtaisessa tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa kullekin toiminta-alueelle. Suunnitelmassa kuvataan myös oppilaan oppimista tukevat pedagogiset ratkaisut. Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa oppilaskohtaisessa tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen sisältyy oppilaanohjausta, tarvittaessa tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8–9 ja työelämään tutustumista vuosiluokilla 7–9, mikäli se on oppilaan toimintakyvyn ja edun mukaista. Työelämään tutustuminen voidaan toteuttaa esimerkiksi eri ammattialoihin, työpaikkoihin, tuettuun asumiseen, päivätoimintaan tai opiskelualoihin tutustumalla.

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa olevan oppilaan oppimisen tavoitteet määritellään toiminta-alueittain. Oppilaalle asetettavien tavoitteiden tulee olla hänelle saavutettavissa olevia, realistisia ja mielekkäitä. Tavoitteet asetetaan siten, että oppilas pystyy näyttämään osaamisensa sekä huomaamaan oman kehityksensä. Tavoitteiden laatimisessa huomioidaan oppilaan yksilölliset tarpeet ja vahvuudet sekä motivaatio ja toimintakyvyn tukeminen. Tavoitteet kohdistuvat oppilaan osaamisen ja oppimisen vahvistamiseen.

Opettaja on vastuussa oppilaan opettamisesta ja työjärjestyksen mukaisesta koulupäivästä. Toiminta-alueittaiset tavoitteet, opetuksen sisällöt ja oppilaskohtaisen tuen toteuttaminen suunnitellaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä ja oppilaan kanssa työskentelevän muun henkilöstön välistä yhteistyötä sekä monialaista yhteistyötä opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Oppimista tukeva kuntoutus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä kuntoutuksen ammattilaisten kanssa. Kuntoutusta toteuttavat kuntoutuksen asiantuntijat.

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa oppilaan vuosiviikkotuntimäärä on sama kuin vastaavalla luokka-asteella oppiaineittain opiskelevan oppilaan vuosiviikkotuntimäärä.

Toiminta-alueittain järjestettävästä opetuksesta tehdään perusopetuslain mukainen tukea koskeva hallintopäätös. Päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä muut mahdolliset tiedot ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. Opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden sekä oppilaan huoltajaa tai laillista edustajaa ennen päätöksen tekemistä.

Motoriset taidot

Motoristen taitojen oppimisen lähtökohtana ovat oppilaan toimintakyky, havaintomotoriset taidot ja motoriset perustaidot sekä niiden kehittyminen. Motoriset taidot kehittyvät vaiheittain toistojen ja harjoittelun avulla edistään samalla havaintomotoristen taitojen ja kehon hahmottamisen, karkeamotoristen taitojen ja hienomotoristen taitojen oppimista.

Motoristen taitojen kehittämisellä tarkoitetaan muutosta oppilaan motorisessa toimintakyvyssä ja motorisissa taidoissa.

Motoristen taitojen opetuksessa hyödynnetään arjen tilanteita, perusopetuksen oppimisympäristöä sekä monipuolisia ja turvallisia ympäristöjä. Myönteiset liikuntakokemukset lisäävät osallisuutta ja auttavat oppilasta saamaan liikkumisen sekä lihaskunnon ja tasapainon harjoittelun miellyttäväksi ja innostavaksi osaksi arkeaan. Kehittyvät havaintomotoriset taidot edistävät samalla oppilaan motoristen perustaitojen oppimista. Motoristen taitojen hallinta tukee oppimista ja oppilaan omatoimisuutta sekä osallisuutta ja jaksamista.

Motorisia taitoja harjoitellaan luontevasti osana muita toiminta-alueita. Oppilaan omaa toimintaa ja mahdollisuutta osallistumiseen tuetaan ja vahvistetaan sekä luodaan hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt muodostuvat oppilaan yksilöllisestä tilanteesta, taidoista ja vahvuuksista. Oppilaan ohjauksen ja avustuksen tarve huomioidaan opetuksen suunnittelussa ja opetusmateriaalin tai välineiden valinnassa. Oppilaskohtaiseen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi mahdollisten apuvälineiden tarve ja hyödyntäminen.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteiden perustana on oppilaan fyysinen toimintakyky. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas saavuttaa itsenäisen elämän kannalta hänen toimintakykyään tukevat motoriset taidot. Tavoitteena on, että oppilas löytää motoristen taitojen kehittymisen kautta toiminnan ja liikkumisen ilon, joka tukee päivittäistä hyvinvointia. Motoristen taitojen opetuksen tavoitteena on oppilaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitojen kehittymisen tukeminen. Tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehotuntemusta, kehonhahmotusta ja -hallintaa, edistää karkea- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä tukea näiden taitojen tarkoituksenmukaista hyödyntämistä arjen eri tilanteissa. Havaintomotorista oppimista tukee aistitoimintojen herkistäminen, joka auttaa oppilasta poimimaan oleellista tietoa ympäristöstä.

Motoriset taidot liittyvät myös kaikkiin laaja-alaisen osaamisen alueisiin. Erityisesti ne liittyvät seuraaviin alueisiin: ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), itsestä huolehtiminen ja arjen

taidot (L3), tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7).

Opetuksen sisällöt

Motoristen taitojen opetus sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyys ja lihasvoiman kehittämisen osa-alueita. Opetuksessa huomioidaan havaintomotoristen taitojen hallinta. Ne ovat taitoja, joilla oppilas hahmottaa omaa kehoaan ja sen eri osia suhteessa ympäröivään tilaan, käytettävään aikaan ja voimaan. Opetuksen sisällöt muotoutuvat oppilaan kehontuntemuksen, -hahmotuksen ja -hallinnan pohjalta, jotka luovat perustan oppimiselle ja toiminnalle. Kehontuntemuksen kautta oppilas pystyy ymmärtämään ja hyödyntämään eri aistien kautta tulevaa informaatiota. Kehonhahmotuksen avulla oppilas harjoittelee tunnistamaan ja nimeämään kehonsa eri osia, tunnistamaan kehonsa ääriviivat ja kehonsa eri puolia sekä oppii ylittämään kehonsa keskilinjan. Kehonhallinta tarkoittaa kehon asentojen ja liikkeiden hallintaa. Tietoa kehostaan ja ympäristöstään oppilas hankkii liikkumisen kautta. Opetus sisältää erilaisissa tiloissa ja vaihtelevissa toimintaympäristössä liikkumista. Opetus sisältää myös erilaisten välineiden avulla tuotettuja liike-, tasapaino- ja tuntoaistimuksia. Motoriset perustaidot, kuten tasapainotaidot, liikkumistaidot ja välineenkäsittelytaidot, mahdollistavat arjessa toimimista ja osallisuutta.

Kieli ja kommunikaatio

Kieli- ja kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kielitietoinen kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Kieli on ajattelun, oppimisen ja vuorovaikutuksen väline. Kommunikoinnin perusta luodaan havainnoimalla ja tulkitsemalla lapsen tai nuoren verbaalisia ja/tai keuhollisia ilmaisuja sekä vastaamalla niihin. Kyky ja halu ottaa ja ylläpitää kontaktia vahvistuu vuorovaikutuksessa. Kommunikaatiotaitojen kehittäminen on edellytys oppilaan osallistumiseen merkitykselliseen vuorovaikutukseen sekä vertaisryhmän että aikuisten kanssa. Näin oppilas voi tulla ymmärretyksi, pystyy ilmaisemaan itseään omalla tavallaan ja vaikuttamaan omaan ympäristöönsä sekä osallistumaan yhteisönsä toimintaan.

Kieli- ja kommunikaatiotaitoja harjoitellaan luontevasti osana muita toiminta-alueita. Oppilaan ohjauksen ja avustuksen tarve huomioidaan opetuksen suunnittelussa ja opetusmateriaalin tai välineiden valinnassa. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään eri kommunikaatiotapoja ja apuvälineitä sekä tarvittavia tulkitsemis- ja tulkkauspalveluita. Oppilas-kohtaiseen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi mahdollisten kommunikaatiotapojen ja apuvälineiden hyödyntäminen koulupäivän eri tilanteissa sekä tapahtumissa.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää muita. Opetuksessa edetään oppilaan toimintakyvyn mukaisesti varhaisesta vuorovaikutuksen muodostumisesta lausetasoiseen kommunikointiin saakka. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja olla vuorovaikutuksessa ja kommunikoida erilaisissa tilanteissa ja eri ihmisten kanssa. Tavoitteena on löytää jokaiselle oppilaalle hänen toimintakyvylleen sopivia vuorovaikutus- ja kommunikointitapoja ja harjoitella niiden käyttöä arjen tilanteissa. Kommunikaatiotavat voivat olla esimerkiksi taktiilisia eli tuntoaistiin perustuvia, ilmeisiin perustuvaa kommunikaatiota, esine- tai kuvakommunikaatiota, tukiviittomia tai verbaalista kommunikaatiota.

Opetuksen tavoitteena on hyödyntää myös oppilaan omaa äidinkieltä ja mahdollisesti muiden kielten taitoja.

Kielelliset ja vuorovaikutustaidot liittyvät myös kaikkiin laaja-alaisen osaamisen alueisiin. Erityisesti ne liittyvät kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun (L2), monilukutaitoon (L4) sekä tieto- ja viestintäteknologiseen osaamiseen (L5) sekä osallisuuteen (L7).

Opetuksen sisällöt

Kieli- ja kommunikaatiotaitojen keskeisiä opetuksen sisältöjä ovat vuorovaikutustilanteissa toimiminen, kommunikaation ja kielen ymmärtäminen, sekä kommunikaation ja kielen tuottaminen. Kieli ja kommunikaatiotaidot sisältävät monipuolisesti myös ei-kielellisten viestien ymmärtämisen ja ilmaisemisen, kielellisen tietoisuuden ja artikulaation. Käsite- ja sanavaraston opetukseen sisältyy oppilaan tarpeen mukaisesti esineiden, kuvien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä. Opetuksessa voidaan hyödyntää oppilaan kaikkien eri kielten taitoja. Tarvittaessa opetus voi sisältää myös oppilaan osallisuuden kannalta tärkeitä vieraan kielen alkeistaitoja.

Sosiaaliset taidot

Sosiaalisten taitojen oppimisen lähtökohtana ovat oppilaan vuorovaikutus- ja kommunikointitaidot, tunnetaidot ja itsesäätelyn hallintataidot. Sosiaaliset taidot auttavat olemaan, viestimään ja toimimaan muiden kanssa. Koska sosiaaliset taidot vaikuttavat arjen sujumiseen, ne ovat osa oppilaan sosiaalista toimintakykyä. Tunnetaitojen oppiminen edesauttaa sosiaalista toimintakykyä.

Oppilaan myönteistä minäkuvaa ja oppimismotivaatiota tuetaan tarjoamalla onnistumisen kokemuksia ja rakentamalla perusopetukseen myönteinen sosiaalisen oppimisen ilmapiiri,

jossa jokainen oppilas tuntee kuuluvansa yhteisöön ja voi osallistua siihen omilla vahvuuksillaan. Oppilaan kokemukset ymmärretyksi tulemisesta, ryhmässä ja yhteisön jäsenenä olemisesta ja vuorovaikutuksesta vaikuttavat hänen minäkuvaansa ja sosiaalisten taitojen kehittymiseen. Sosiaalisen hyvinvoinnin näkökulma korostaa oppilaan myönteisen minäkuvan vahvistamista niin, että oppilas oppii arvostamaan itseään. Oppilaalla tulee olla tunne, että häntä arvostetaan. Sosiaaliset taidot kehittyvät mallioppimisen ja saatujen kokemusten myötä sekä sosiaalisista tilanteista saadun palautteen avulla.

Sosiaalisia taitoja harjoitellaan luontevasti osana muita toiminta-alueita. Oppilaan omaa toimintaa ja mahdollisuutta osallistumiseen tuetaan ja vahvistetaan sekä luodaan hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt muodostuvat oppilaan yksilöllisestä tilanteesta, taidoista ja vahvuuksista. Oppilaan ohjauksen ja avustuksen tarve huomioidaan opetuksen suunnittelussa ja opetusmateriaalin tai välineiden valinnassa. Oppilaskohtaiseen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi mahdollisten apuvälineiden hyödyntäminen eri koulupäivän tilanteissa sekä tapahtumissa.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteiden perustana on oppilaan sosiaalinen toimintakyky. Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen kehittäminen ja hänen osallisuutensa vahvistaminen kouluyhteisössä sekä tunne- ja itsesäätelytaitojen harjoittelu ja oppiminen. Sosiaalisten taitojen oppiminen tukee oppilaan vuorovaikutusta ja kommunikaatiota, auttaa häntä liittymään ryhmään sekä luomaan hyviä ihmissuhteita. Sosiaalisia taitoja ovat arjen ympäristössä tarvittavat taidot, kuten itsensä ja muiden esitteleminen, kuunteleminen ja kysymysten kysyminen muilta, oman vuoron odottaminen keskustelussa, (puheen-)vuoron antaminen/ottaminen, anteeksi pyytäminen sekä avun pyytäminen. Tunnetaitojen opetuksen tavoitteisiin liittyvät empatiataito, tunteiden tunnistaminen, sietäminen, säätely, ilmaiseminen ja käsittely sekä itsesäätely.

Sosiaalisten taitojen tavoitteisiin voidaan liittää toisia ihmisiä kunnioittavaan ja hyvien tapojen mukaiseen käytökseen liittyviä tavoitteita.

Sosiaaliset taidot liittyvät myös kaikkiin laaja-alaisen osaamisen alueisiin. Erityisesti ne liittyvät seuraaviin alueisiin: ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2), itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7).

Opetuksen sisällöt

Opetus sisältää toimimista erilaisissa sosiaalisissa ympäristöissä. Sosiaalisten taitojen opetuksen sisällöt kehittävät ja vahvistavat myönteisiä kokemuksia sekä taitoja sosiaalisissa

tilanteissa toimimisesta, jotka rohkaisevat ja motivoivat oppilasta olemaan vuorovaikutuksessa, kommunikoidaan, liittymään ryhmään sekä luomaan ihmissuhteita. Opetus sisältää vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua, jotka tukevat paitsi yksilön itsensä, myös koko ryhmän sosiaalista hyvinvointia. Tunnetaitojen opetus sisältää omien tunteiden tiedostamista ja tunnistamista, tunteiden ilmaisemista sekä tunnekokemusten ja -ilmaisun säätelämistä.

Päivittäisten toimintojen taidot

Päivittäisten toimintojen taitojen oppimisen lähtökohtana ovat oppilaan toimintakyky, itsenäisen elämän taidot ja avustamisen tarve. Päivittäisten toimintojen taidot tarkoittavat niitä taitoja, joita ihminen tarvitsee arjessaan. Päivittäisten toimintojen taitojen hallinta edistää oppilaan omatoimisuutta ja itsenäistymistä, sekä lisää oppilaan toimijuutta ja osallisuutta hänen toimintaympäristössään ja yhteiskunnassa. Päivittäisten toimintojen taitojen harjoitteluun liittyy luontevasti myös turvallisuuskasvatus. Taitoja harjoitellaan arjen ympäristöissä, kuten ruokailun, pukemisen ja riisumisen, ulkoilun, levon ja leikin yhteydessä sekä liikenteessä ja muissa toimintaympäristöissä tapahtuvissa opetustilanteissa.

Päivittäisten toimintojen taidot sekä oppilaan toimintakyvyn vahvistaminen ja osallisuuden tukeminen edistävät terveyttä ja hyvinvointia. Päivittäisten toimintojen taitojen harjoittelu nivoutuu luontevasti osaksi muiden toiminta-alueiden tavoitteiden saavuttamista. Oppilaalle luodaan mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt muodostuvat oppilaan toimintakyvystä, taidoista ja vahvuuksista. Oppilaan ohjauksen ja avustuksen tarve huomioidaan opetuksen suunnittelussa ja opetusmateriaalin tai välineiden valinnassa. Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi mahdollisten apuvälineiden hyödyntäminen eri koulupäivän tilanteissa sekä tapahtumissa.

Tavoitteet

Päivittäisten toimintojen taitojen opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan mahdollisimman itsenäisesti arjen toimissaan. Opetuksen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista oppimisympäristönsä toimintaan sekä edistää hänen omatoimisuuttaan ja itsenäisyyttään. Päivittäisten toimintojen taitojen opetuksella vahvistetaan oppilaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjataan häntä tekemään kestävä elämäntavan mukaisia valintoja.

Opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkuvaa. Tavoitteena on harjoitella itsestä huolehtimisen taitoja ja tukea oppilaan luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen. Tavoitteena on myös opettaa turvataitoja ja moninaisuuden hyväksymistä sekä tukea oppilaan seksuaalista kehitystä. Turvallisuuskasvatuksen tavoitteena on, että oppilas oppii tunnistamaan vaaratilanteita, pyytämään apua, arvioimaan riskejä sekä tekemään turvallisia valintoja.

Päivittäisten toimintojen taidot liittyvät myös kaikkiin laaja-alaisen osaamisen alueisiin. Eri-tyisesti ne liittyvät seuraaviin alueisiin: ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun (L2), itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5) sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7).

Opetuksen sisällöt

Päivittäisen toimintojen taitojen opetuksen sisältöinä ovat itsenäiseen elämään liittyvät arjen taidot, kuten hyvinvointi ja terveydestä huolehtiminen, sosiaaliset taidot, kodinhoitotaidot sekä asiointitaidot. Opetuksen tulee kattaa ajan hallinnan, asumisen, ympäristössä liikkumisen, mielekkään vapaa-ajan sekä turvallisuuden ylläpitämisen sisältöjä. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.

Opetuksessa huomioidaan, että oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen. Lisäksi oppilaita tulee ohjata demokraattiseen päätöksentekoon osallistumiseen aktiivisina yhteisön jäseninä. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävä elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin. Opetuksen sisältöihin kuuluvat oppilaan toimintakyvyn edellytysten sekä edun mukaisesti esimerkiksi merkityksellisten vapaa-ajan aktiviteettien/harrastuksen löytäminen, digitalisuuden hyödyntäminen arjessa sekä kaverisuhteet.

Kognitiiviset taidot

Kognitiivisten taitojen oppimisen lähtökohtana ovat oppilaan toimintakyky, ja oppimisen taidot sekä muistin toiminta. Kognitiiviset taidot tarkoittavat ajattelun, havainnoinnin, tiedonhankinnan, ymmärtämisen ja oppimisen taitoja. Kognitiivisten taitojen kehitykseen kuuluu esimerkiksi kielen, muistin, ajattelun, ongelmanratkaisun, tarkkaavuuden, luovuuden, päättelyn ja päätöksenteon osa-alueita.

Kognitiivisten taitojen opetus tukee oppimis-, muistamis- ja ajatteluprosessien kehittymistä ja rohkaisee oppilasta hyödyntämään näitä taitoja erilaisissa arjen tilanteissa ja toimintaympäristöissä.

Kognitiivisten taitojen harjoittelu nivoutuu luontevasti osaksi muiden toiminta-alueiden opetusta vahvistaen oppilaan osallisuutta, motivaatiota sekä asennetta oppimista kohtaan. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt muodostuvat oppilaan yksilöllisestä tilanteesta, taidoista ja vahvuuksista. Oppilaan ohjauksen ja avustuksen tarve huomioidaan opetuksen suunnittelussa ja opetusmateriaalin tai välineiden valinnassa. Oppilaskohtaiseen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan kirjataan opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi mahdollisten apuvälineiden hyödyntäminen eri koulupäivän tilanteissa sekä tapahtumissa.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteiden perustana on oppilaan kognitiivinen toimintakyky. Kognitiivisten taitojen opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kykyä hahmottaa ja ymmärtää ympäröivää todellisuutta sekä aktivoida hänen ajattelu- ja toiminnanohjaustaitojaan. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Tavoitteena on, että oppilas oppii hahmottamaan, valitsemaan ja luokittelemaan asioita. Lisäksi oppilas oppii päättelytaitoa kuten syy- ja seuraussuhteita, ongelman ratkaisua ja kielellistä päättelyä sekä muistamisen taitoja. Oppilaan toimintakyvyn ja edun mukaisesti opetuksen tavoitteena voi olla myös lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksien kehittäminen. Kognitiivisten taitojen harjoittelussa pyritään vahvistamaan oppilaan aktiivista osallistumista arjen toimintaympäristöissä.

Kognitiiviset taidot liittyvät myös kaikkiin laaja-alaisen osaamisen alueisiin. Erityisesti ne liittyvät ajatteluun ja oppimaan oppimiseen (L1), kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun (L2), tieto- ja viestintäteknologiseen osaamisen (L5) sekä osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisen (L7) alueisiin.

Opetuksen sisällöt

Kognitiivisten taitojen opetus voi sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, muistin, valinnan, luokittelun, syy-seuraussuhteen, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon oppimista edistäviä osa-alueita. Opetus rohkaisee oppilasta hyödyntämään näitä taitoja erilaisissa arjen tilanteissa ja toimintaympäristöissä. Opetuksen sisältöinä ovat oppilaan kognitiivisen toimintakyvyn ja edun mukaisesti myös lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia sisältäviä harjoituksia.

Eri oppiaineiden sisältöjä voidaan soveltuvin osin hyödyntää kognitiivisten taitojen opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen suunnittelussa. Opetus ei kuitenkaan ole oppiainejakoista eikä perustu perusopetuslain 20 h §:n mukaiseen perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiseen. Oppiaineiden sisällöistä voi hyödyntää esimerkiksi ajankohtaisiin teemoihin liittyviä opetuskokonaisuuksia.

Loimaan kaupungissa toiminta-alueittain järjestettävää opetusta toteutetaan Hirvikosken yhtenäiskoulussa vuosiluokkien 1-9 oppilaille. Toiminta-alueittain opiskelevien oppilaiden lukumäärästä ja opetuksen tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä riippuen opetusta voidaan toteuttaa samassa opetusryhmässä oppiainejakoista opetussuunnitelmaa noudattavien oppilaiden kanssa tai ryhmässä, jossa on ainoastaan toiminta-alueittain opiskelevia oppilaita. Opetuksen suunnittelemisessa tehdään tiivistä yhteistyötä koulun opettajien ja ohjaajien, huoltajien sekä kuntouttavien ja hoitavien tahojen kesken.

Opetettavia toiminta-alueita ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot sekä kognitiiviset taidot. Toiminta-alueittain järjestettävän opetuksen sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi oppilaalle voidaan opettaa yksittäisten oppiaineiden sekä laaja-alaisen osaamisen ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien sisältöjä ja tavoitteita soveltuvien osin.

Oppilaiden kiinnittymistä ja osallisuutta tukevia rakenteita ovat mm.

- opetustilat ovat muun kouluyhteisön yhteydessä
- oppilailla on yhteinen välituntialue
- oppilaat osallistuvat koulun yhteiseen toimintaan (esim. juhlat, teemapäivät, retket yms.)
- tarjotaan mahdollisuutta osallistua omien edellytysten mukaan oppilaskunnan toimintaan
- otetaan huomioon esteettömyys ja saavutettavuus kouluympäristössä, kouluarjessa ja erilaisissa koulun tapahtumissa
- koulun aikuiset mahdollistavat oppilaiden kouluyhteisöön liittymisen tukemalla toiminta-alueittain opiskelevien oppilaiden vuorovaikutusta muiden oppilaiden kanssa
- oppilaanohjaus järjestetään erityisluokanopettajan ja Hirvikosken yhtenäiskoulun opinto-ohjaajan yhteistyönä. Tehostetussa oppilaanohjauksessa otetaan huomioon oppilaiden erityistarpeet ja esimerkiksi järjestetään vierailuja sekä tutustumisia koulutuskohteisiin.

Joustava perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Tässä käytetään joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä joustava perusopetus. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Joustavan perusopetuksen toimintaan voidaan ottaa myös perusopetuslain 20 c §:n mukaisia oppilaskohtaisia tukitoimia saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan joustavassa perusopetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan kokonaisuutena pitää oppilaan edun mukaisena.

Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö. Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Joustava perusopetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käytetään. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä.

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana oppilailla on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä. Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös. Jos yksittäinen oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös.

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja opiskeluhooltoon.

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan suunnitelma. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Suunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa oppilaskohtaista tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa.

Opetuksessa tulee käyttää oppiaineelle ominaisia menetelmiä ja monipuolisia työtapoja, joiden avulla tuetaan ja ohjataan oppilaan oppimista. Opettaja valitsee työtavat, joiden avulla kehitetään muun muassa oppimisen, ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja.

JOPO- opetus sopii erityisesti oppilaille, joilla on:

- heikentynyt koulumotivaatio
- erilaisia koulunkäyntiin liittyviä ongelmia
- peruskoulun loppuunsaattamiseen liittyviä ongelmia
- vaikeuksia saada koulunkäyntiin perheen tukea

Joustava perusopetus on työelämäpainotteinen ja toiminnallinen tapa suorittaa yläkoulu. Tavoitteena on tukea monipuolisesti nuoria ja ehkäistä ongelmia puuttamalla niihin varhaisessa vaiheessa.

Tarkoituksena on kehittää perusopetuksen toimintatapoja ja opetusmenetelmiä niin, että ne vastaavat nykyistä paremmin nuorten yksilöllisiin tarpeisiin.

Opetus toteutetaan perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Toiminnassa kehitetään perusopetuksen yläluokilla oleville nuorille yksilöllisistä elämäntilanteista lähteviä opetusjärjestelyjä, toiminnallisia ja työpainotteisia opetus- ja työmuotoja sekä kohdennettuja tuki- ja neuvontapalveluja sekä nuoren ja perheen kanssa tehtävää työtä.

Osa opetuksesta järjestetään koulussa ja muissa oppimisympäristöissä (esim. leirikoulut, opintokäynnit) sekä työpaikoilla työssäoppimisjaksojen aikana. Opetussuunnitelman pohjalta muokataan koulussa ja työpaikoilla opiskeltavat oppimistehtävät ja sovitetaan niitä kullekin oppilaalle sopiviksi.

Jokaiselle oppilaalle räätälöidään yksilöllinen opiskeluohjelma, joka kirjataan oppilaan pedagogiseen asiakirjaan. Työssäoppimisjaksot suunnitellaan oppilaan kiinnostusten ja tarpeiden mukaan. Oppilasta ohjataan oppimistehtävien kautta asteittain ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan.

Opetuksen suunnittelussa tehdään yhteistyötä peruskoulun muiden opettajien ja työpaikoilla opiskelua ohjaavien henkilöiden kanssa. Nuorisotyöntekijä keskittyy tarvittaessa nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön. Työpaikoilla ohjauksesta vastaa työpaikan työntekijä, joka toimii oppilaan opastajana ja tukena, eräänlaisena lähiohjaajana oman työnsä ohessa. Nuorisotyöntekijä perehdyttää lähiohjaajat ohjaustehtävään ja työpaikalla suoritettavista oppimistehtävistä sovitaan työpaikan kanssa. Työpaikoilla vieraillaan säännöllisesti. Työpaikan kanssa tehdään toiminnasta sopimukset ja koulun vakuutukset ovat normaalisti voimassa työssäoppimisjaksojen aikana.

Opiskelu ja opetus

Opetuksessa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelmaa sekä Loimaan yläkoulujen koulukohtaisia lukuvuosisuunnitelmia.

Opinto-ohjelman laativat ja päivittävät oppilas, huoltaja ja opettaja yhdessä. Opettaja ja nuorisotyöntekijä tarkistavat oppilaan kanssa yhdessä työssä oppimisen aikaiset tehtävät ja seuraavat oppilaan edistymistä. Opettaja vastaa opetuksesta ja arvioinnista normaaliin tapaan.

Yksilöllisin järjestelyin huolehditaan riittävästä oppilaanohjauksesta esim. tehostetun oppilaanohjauksen suunnitelman mukaisesti. Nivelvaiheen tueksi kehitetään tukitoimia yhteistyössä paikkakunnan toisen asteen oppilaitosten kanssa. Ohjauksesta huolehtivat opettaja, nuorisotyöntekijä ja oppilaanohjaaja sekä tarvottava moniammatillinen henkilöstö. Työssäoppimisjaksojen aikana on mahdollisuus kiinnittää huomiota uranvalinnan kysymyksiin.

JOPO-tiimin kanssa tiiviissä yhteistyössä toimivat myös seuraavat tahot:

- koulun oppilashuollon henkilöstö
- työnantajat, toisen asteen oppilaitokset sekä muut oppivelvollisuutta toteuttavat oppilaitokset, työvoimatoimisto, poliisi, sosiaalitoimi ja seurakunta
- vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö korostuu (tutustuminen uuteen toimintatapaan, kiinnostusta ennistä enemmän lastensa koulunkäyntiin, osaavat paremmin tukea sitä, osallistuminen tapahtumiin, arviointikeskustelut)
- opiskelussa saavat runsaasti sijaa elämyksellisyys ja toiminnallisuus. Mm. oppimissuunnitelma takaa osaltaan nuorelle monipuolisesti mahdollisuuden toteuttaa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksiaan.

Työssäoppimisjaksojen aikana yhteys ryhmään luonnollisesti katkeaa. Näiden jaksojen ajaksi oppilas, ryhmää ohjaava opettaja ja yleisopetuksen aineenopettaja sopivat yhteisesti, miten oppilas suorittaa tähän jaksoon liittyvät tehtävät. Tehtävät voivat olla yhteisiä muun ryhmän kanssa tai sovellettu suoritettaviksi työpaikoilla. Osa työssä oppimisen jaksoista korvaa suoraan valinnaisaineiden tunteja. Tehtävien valmistumisesta vastaa ja tarvittavaa opastusta antaa ryhmää ohjaava opettaja. Mahdolliset koheet pyritään suorittamaan muun ryhmän mukana.

Työharjoittelupaikkojen valintaan nuori voi itse vaikuttaa. Opetussuunnitelman sisältöjä opiskellaan työpaikoilla. Sovittujen työtehtävien harjoittelemisen eli suorittamistehtävien lisäksi oppilaiden työpaikkaopiskeluun kuuluu raportointi- ja tutkimustehtäviä. Lähiopiskelujaksoilla painottuvat erityisesti sellaiset oppiaineet, joita työpaikkaopiskelun kautta ei muuten riittävästi opita, esimerkiksi matematiikka ja vieraat kielet. Opiskeluun toisen asteen oppilaitoksissa tutustutaan yhdessä ja erikseen.

Opetuksessa ja opiskelussa käytetään monipuolisia ja vaihtelevia työtapoja, luokkaopetusta, itsenäistä työskentelyä, projekteja, työpaikkaopiskelua, opintokäyntejä, leirikoulutyypistä opiskelua jne. Tavoitteena on etsiä menetelmiä, jotka saavat oppilaan kiinnostuksen opiskeluun ja koulunkäyntiin heräämään.

Opetuksessa huomioidaan lisäksi hyvän kielen ja käytöksen omaksumista, toisen huomioonottamista sekä sopeutumista ryhmätoimintoihin. Lisäksi opettaja ja nuorisotyöntekijä tukevat ja seuraavat nuoren sosiaalista kasvua myös koulun ulkopuolella.

Siirtyminen joustavaan perusopetukseen

Joustavaan opetukseen siirtyminen käsitellään oppilaan ja huoltajan kanssa oppilaskohtaisessa moniammatillisessa asiantuntijatyöryhmässä.

Nuoren oma halu sitoutua toisenlaiseen opiskelumuotoon on välttämätöntä. Olennaista on löytää valinnassa ne nuoret, joille tästä opiskelumuodosta voi perustellusti katsoa olevan hyötyä heidän tulevaisuutensa kannalta.

Joustavaan perusopetukseen siirryttäessä käytetään kokonaisvaltaista harkintaa ja pyritään löytämään juuri ne oppilaat, joille toiminnasta olisi selkeästi hyötyä. Joustava perusopetus soveltuu, jos

- oppilaalla on vaara jäädä ilman perusopetuksen päättötodistusta tai oppilaan koulunkäynti on hyvin epäsäännöllistä eikä suju perinteisellä tavalla*
- oppilaalla on mahdollisuus hyötyä toiminnallisista ja työpainotteisista työtavoista*
- oppilas pystyy jossain määrin itsenäiseen työskentelyyn*
- oppilas on riittävän motivoitunut ja sitoutunut aloittamaan opiskelunsa ko. ryhmässä*
- oppilaan perhe on sitoutunut asiaan*

Tavoitteet

Nuoren kasvua ja kehitystä tuetaan kokonaisvaltaisesti. Keskeistä on tukea sellaisten taitojen, tietojen ja valmiuksien karttumista, joiden avulla nuoren halu ottaa vastuu omasta elämästä vahvistuu. Näin nuori voi saada oman elämänsä hallintaan välineitä, joiden avulla hän onnistuu jatko-opinnoissaan ja löytää oman polkunsä yhteiskuntaan.

Tällaisia taitoja, tietoja ja valmiuksia ovat mm.:

- lukeminen, kirjoittaminen ja peruslaskutoimitukset*
- jatko-opinnoissa ja elämässä tarvittavat perustiedot*
- opiskelutaidot: tiedon hankinta ja soveltaminen*
- sosiaaliset ja vuorovaikutuksen taidot eri tilanteissa*
- halu oppia ja kehittyä oppijana sekä ihmisenä*
- oman toiminnan arviointi*
- arkielämän säännöllisyys ja epävarmuuden sieto*

JOPO-opiskelun tavoitteita voidaan tiivistää seuraavasti:

1. Oppilaan kannalta tavoitteena on:

- tukea peruskoulun loppuun saattamista ja varmistaa jatko-opiskelupaikka*
- perehdyttää työelämään*
- elämänhallintataitojen kehittyminen*

2. Koulun kannalta tavoitteena on:

- kehittää ja ottaa käyttöön yksilöllisiä opiskelumuotoja*
- edistää koulun ja työelämän yhteistyötä*
- koulun ulkopuolisten oppimisympäristöjen tehokkaampi käyttö*

3. Kunnan tavoitteena on:

- edistää eri hallinnonalojen yhteistyötä oppilaiden kokonaistilanteen hallinnassa*
- edistää toiminnan taloudellisuutta ehkäisemällä nuorten syrjäytymistä*

Arviointi

Opintojen aikaisen arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua ja kuvata, miten hyvin oppilas on saavuttanut henkilökohtaiselle kasvulle ja oppimiselle asetetut tavoitteet. Päättöarvioinnissa taas määritellään, miten oppilas on perusopetuksen päättyessä saavuttanut eri oppiaineissa asetetut oppimäärien tavoitteet.

Arviointi on jatkuvaa ja jatkuva näyttö on keskeinen arvioinnin peruste: nuorta ohjataan säännöllisyyteen ja vastuullisuuteen toimissaan. Työssäoppimisjaksojen onnistumista arvioivat oppilas, työpaikan vastuuhenkilö ja opettaja yhdessä suullisesti ja kirjallisesti. Oppilas saa työtodistuksen arviointeineen. Jokaisen opintojakson lopussa arvioivat oppilas ja opettaja yhdessä jakson saavutuksia. Tärkeänä tavoitteena on nuoren kehittyminen oman toimintansa arvioijana. Itsearviointin kautta oppilas oppii arvioimaan omaa työskentelyään, oppimistaan sekä kehittymään suhteessa aikaisempiin saavutuksiinsa.

Oppiaineiden arvioinnissa vaikuttavat:

- Jatkuva näyttö lähiopiskelujaksoilla: aktiivisuus ja opiskeluasenne; työskentelyn arviointi, joka kohdistuu oppilaan taitoon suunnitella, säädellä, toteuttaa ja arvioida omaa työtään, arvioinnissa otetaan huomioon myös, miten vastuullisesti oppilas työskentelee ja miten hän toimii yhteistyössä muiden kanssa
- Työpaikkaopiskelu: oppimistehtävät, raportit, tutkimustehtävät, työskentelytavat
- Itsenäinen opiskelu: tuotokset, edistyminen
- Kokeet

Työssäoppimisjaksojen arvioinnissa (työpaikkaohjaajan avuksi, kun hän arvioi oppilaan työtehtävien suorittamista ja toimintaa työpaikalla) voidaan käyttää oheista asteikkoa:

10 Oppilas suorittaa tehtävät hyvin ja vastuullisesti. Osoittaa erityistä harrastuneisuutta. Suoritukset erinomaisia.

9 Työsuoritukset laadukkaita, osoittaa selkeää kiinnostusta työtehtäviin kohtaan. Suoritukset kiitettäviä.

8 Oppilas tekee kaikki työtehtävät ja työskentelee säännöllisesti. Suhtautuminen työhön on hyvä ja suoritukset hyviä.

7 Oppilas tekee lähes kaikki työtehtävät, mutta ajoittain huolimattomuutta. Suhtautuminen työhön yleensä asiallista. Suoritukset tyydyttäviä.

6 Oppilas osallistuu työtehtäviin, ajoittain huolimattomuutta ja laiminlyöntejä. Suoritukset kohtalaisia.

5 Oppilas osallistuu työtehtäviin, suoritukset puutteellisia, poissaoloja ja epäsäännöllisyyttä työajoissa. Suoritukset vähäisiä.

4 Oppilas ei ole osallistunut työpaikkajaksoon tai paljon poissaoloja, ei kiinnostunut tehtävistä, laiminlyö ohjeita. Suoritukset hylätty.

Oppilas saa jokaisesta työpaikkajaksoista työpaikkaohjaajan tekemän kirjallisen arvion ja sanallisen palautteen.

Todistukset ovat samat kuin perusopetuksessa muutenkin, mutta päättötodistukseen voidaan laittaa liitteiksi esim. työtodistukset ja oppilaan muut erityiset suoritukset.

Yhteistyö

Toimiva yhteistyö vanhempien ja työpaikkojen kanssa on välttämätöntä. Kouluissa yhteistyötä tehdään niin aineenopettajien kuin erityisopettajien sekä opiskeluhuoltohenkilöstön kesken.

Oppimismalli vaatii kaikilta osapuolilta joustoa sekä pientä lisäpanostusta yhteistyömallien kehittämiseksi ja uuden oppimistavan luomiseksi, mutta rikastuttaa samalla koulun perinteisiä oppimis- ja opetuskäytäntöjä.

Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

Paikallisen opetussuunnitelman mukaisista vuosiluokkakohtaisista tavoitteista voidaan oppilaskohtaisesti poiketa muodostamalla opetussuunnitelman tavoitteista erilaajuisia tavoitekokonaisuuksia. Tavoitekokonaisuuksittain etenemisellä tarkoitetaan, että oppilas opiskelee hänelle laaditun suunnitelman mukaisesti yhdessä tai useammassa oppiaineessa tavoitekokonaisuuksittain vuosiluokittain etenemisen sijaan. Opetuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta.

Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa eteneminen mahdollistaa sekä nopeamman että hitaamman etenemisen yhden tai useamman oppiaineen jonkun tavoitteen tai joidenkin tavoitteiden osalta. Jos oppilas opiskelee omaa vuosiluokkaansa nopeammin, tavoitekokonaisuuksissa voi olla ylemmän tai ylempien vuosiluokkien tavoitteita. Jos oppilas etenee opinnoissaan omaa vuosiluokkaansa hitaammin, tavoitekokonaisuuksissa voi olla edeltävän vuosiluokan tai edeltävien vuosiluokkien tavoitteita. Hitaammin etenevälle oppilaalle on tullut antaa ryhmäkohtaisia tukimuotoja ja oppilaskohtaisia tukitoimia ennen tavoitekokonaisuuksittain opiskeluun siirtymistä.

Tavoitekokonaisuudet laaditaan pääsääntöisesti vuosiluokkajaksojen 1–2, 3–6 ja 7–9 tavoitteiden mukaisesti. Vuosiluokkajakson aikana oppilas, joka opiskelee oman vuosiluokkansa edeltävän vuosiluokan tai edeltävien vuosiluokkien tavoitteita, voi siirtyä vuosiluokalta seuraavalle. Kunkin vuosiluokkajakson päätteeksi oppilaalla tulee olla pääsääntöisesti saavutettuina kyseisen jakson tavoitteet. Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenevä oppilas opiskelee ensisijaisesti oman vuosiluokkansa mukana.

Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenemistä voidaan hyödyntää myös silloin, kun oppilas siirtyy perusopetukseen opiskeltuaan ulkomailla tai perusopetukseen valmistavassa opetuksessa.

Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenevälle oppilaalle laaditaan suunnitelma. Suunnitelmasta on käytävä ilmi oppilaan tavoitekokonaisuudet, niiden sisällöt, opinnoissa eteneminen ja oppilaan arvioinnin periaatteet. Suunnitelman toteutumista on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelmaa tulee tarkistaa useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.

Suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa.

Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenevän oppilaan oppimisen ja osaamisen arvioinnista määrätään luvussa 6.

Tavoitekokonaisuuksittain etenevää opetusta voidaan järjestää perusopetuksen oppilaille, joilla on perustellut syyt edetä tavoitekokonaisuudessaan omaa vuosiluokkaansa hitaammin tai nopeammin. Tämä on pedagoginen toimenpide, jolla voidaan välttää esimerkiksi opintojen keskeytyminen tai luokalle jättäminen, tai edesauttaa oppilaan opiskelupotentiaalin hyödyntämistä täysimääräisenä. Oppilaalle laaditaan tällöin oppilaskohtaisen tuen suunnitelma. Suunnitelmaan kirjataan oppilaan tavoitekokonaisuudet ja niiden suorittamisjärjestys, oppilaan tavoitteisiin perustuvat tavoitekokonaisuuden sisällöt, opintojen eteneminen sekä oppimisen arvioinnin periaatteet ja toteutus. Tavoitekokonaisuuksittain etenevässä opiskelussa tuntijako ja opetuksen tavoitteet noudattelevat yleisopetuksen tuntijakoa ja tavoitteita.

Rehtori tekee erillisen hallintopäätöksen (PoL 20 h §) opinnoissa etenemisestä tavoitekokonaisuuksittain.

Jos oppilas etenee vuosiluokkaansa hitaammin, on ennen tavoitekokonaisuuksittain opiskelua pitänyt olla käytössä oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä, ryhmäkohtaisia tukimuotoja ja oppilaskohtaisia tukitoimia. Opintojen etenemisen seuranta merkitään oppilaskohtaisia tukitoimia koskevaan suunnitelmaan.

Jos oppilas etenee vuosiluokkaansa nopeammin, eivät ryhmäkohtaiset tukimuodot ja oppilaskohtaiset tukitoimet ole edellytys päätökselle tavoitekokonaisuuksittain opiskelusta. Opintojen etenemisen seuranta merkitään oppilaskohtaisia tukitoimia koskevaan suunnitelmaan.

Tavoitekokonaisuuksittain opiskelulla voidaan saada lisäaikaa vuosiluokan keskeisten sisältöjen opiskelulle ennen päätöstä oppimäärän rajaamisesta. Tavoitekokonaisuuksittain opiskelu ei kuitenkaan ole edellytys oppimäärän rajaamiselle.

Tavoitekokonaisuudet laaditaan pääsääntöisesti vuosiluokkakajaksojen 1-2, 3-6 ja 7-9 tavoitteiden mukaisesti. Suunnitelma laaditaan yhdessä oppilasta opettavien opettajien, huoltajan ja oppilaan kanssa. Oppilas opiskelee kaikkia samoja aineita kuin vuosiluokkiin sidotussakin opetuksessa, ellei oppilasta ole erikseen tilapäisesti vapautettu jonkin oppiaineen opiskelusta.

Oppilas opiskelee ensisijaisesti oman vuosiluokkansa mukana, mutta opintojen etenemistä ja tavoitekokonaisuuksien suorittamista seurataan ja arvioidaan oppilaan omaan tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan suhteuttaen. Oppilaalla tulee olla suoritettuna jokaisen vuosiluokkajakson päätteeksi kyseisen vuosiluokkajakson tavoitteet. Tavoitteiden toteutumista ja tukitoimien riittävyyttä arvioidaan keran lukukaudessa sekä aina, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.

Opintokokonaisuuksien suorittamisen kirjaamisesta sekä arvioinnista vastaavat ko. aineen opettajat/luokanopettaja/erityisluokanopettaja.

Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienuuden vuoksi tai pedagogisista syistä. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokurssittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienuuden vuoksi tai pedagogisista syistä. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokurssittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä.

Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain

etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

Loimaalla toteutetaan yhdysluokkaopetusta seuraavasti:

1-2lk

Oppiaine	Vuosiluokkien mukaisesti	Vuorokurssiperiaatteella
äidinkieli	x	
englanti	x	
matematiikka	x	
ympäristöoppi		x
uskonto		x
musiikki		
kuvataide		
käsityö		
liikunta		

Parillisina vuosina opetetaan 1.-luokan kurssi ja parittomina vuosina 2.-luokan kurssi.

Perusopetuksen yhteiset monialaiset oppimiskokonaisuudet toteutetaan vastaavalla periaatteella.

Taide- ja taitoaineet opetetaan oppilasryhmän taitotaso huomioon ottaen siten, että yhdysluokan aikana kummankin vuosiluokan tavoitteet, sisältöalueet ja laaja-alaisen osaamisen sisällöt tulevat suoritetuksi.

3-4lk

Oppiaine	Vuosiluokkien mukaisesti	Vuorokurssiperiaatteella
äidinkieli	x	
englanti	x	
matematiikka	x	
ympäristöoppi		x
uskonto		x
musiikki		
kuvataide		
käsityö		
liikunta		

Parillisina vuosina opetetaan 3.-luokan kurssi ja parittomina vuosina 4.-luokan kurssi.

Perusopetuksen yhteiset monialaiset oppimiskokonaisuudet toteutetaan vastaavalla periaatteella.

Taide- ja taitoaineet opetetaan oppilasryhmän taitotaso huomioon ottaen siten, että yhdysluokan aikana kummankin vuosiluokan tavoitteet, sisältöalueet ja laaja-alaisen osaamisen sisällöt tulevat suoritetuksi.

5-6lk

Oppiaine	Vuosiluokkien mukaisesti	Vuorokurssiperiaatteella
äidinkieli	x	
englanti	x	
ruotsi	x	
matematiikka	x	
ympäristöoppi		x
uskonto		x
historia		x
yhteiskuntaoppi		x
musiikki		
kuvataide		
käsityö		
liikunta		
valinnainen aine		x

Parillisina vuosina opetetaan 5.-luokan kurssi ja parittomina vuosina 6.-luokan kurssi.

Perusopetuksen yhteiset monialaiset oppimiskokonaisuudet toteutetaan vastaavalla periaatteella.

Taide- ja taitoaineet opetetaan oppilasryhmän taitotaso huomioon ottaen siten, että yhdysluokan aikana kummankin vuosiluokan tavoitteet, sisältöalueet ja laaja-alaisen osaamisen sisällöt tulevat suoritetuksi.

5.- ja 6.-vuosiluokalla oleva valinnainen oppiaine opetetaan vuorokurssiperiaatteella (parillisina vuosina 5.-luokan kurssi ja parittomina vuosina 6.-luokan kurssi).

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyttä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat

oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Loimaan kaupungin perusopetuksessa etäyhteyksiä hyödynnetään lähinnä katsomusaineiden ja valinnaisten kielten opiskelussa. Tavoitteena on mahdollistaa oppilaille oman katsomusaineen opetus ilman erillisen opetusryhmän perustamista omalla koulullaan. Valinnaisten kielten opiskelussa tavoitteena on mahdollistaa kielen opiskelu myös niille oppilaille, joiden omassa koulussa ryhmää ei valintojen vähäisyyden takia perusteta. Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus on tällöin myös vaihtoehtona oppilaiden kuljettamiselle toiseen kouluun. Käytännön toimintatavat sovitaan tapauskohtaisesti koulujen kesken (rehtorit). Etäopetusryhmässä on oltava valvova aikuinen (esim. koulunkäynninohjaaja).

Etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta voidaan tarjota myös, jos perusopetuksen oppilas ei voi osallistua terveydellisistä syistä lähiopetukseen. Tällöin koulu sopii huoltajan kanssa etäopetuksen käytänteistä.

Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Oppilaan opetuksen ja tukimuotojen järjestäminen edellyttävät erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa.

Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa (perusopetuslain 6 § tai 28 §:ssä tarkoitettussa) koulussa. Sairaalan toimintayksikön sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista.

Hoidosta vastaavan sairaalan toimintayksikön sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle kuin erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen

järjestäminen muutoin ei ole oppilaan edun mukaista perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta. Myös kunta, jossa sijaitsee muu erikoissairaanhoidon toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle.

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite.

Hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunta ja oppilaan opetuksen järjestäjä sekä oppilaan kotikuntalain mukainen kotikunta tai kotikunnattoman oppilaan asuinkunta sopivat yhdessä oppilaan opetuksen järjestämisestä ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle. Ennen päätöstä on kuultava oppilasta, hänen huoltajaansa sekä oppilaan opetuksen järjestäjää ja opiskelu-huoltopalvelujen ammattilaisia. Jos oppilaan opetuksen järjestäjä on eri kunta kuin oppilaan hoidon aikainen kotikunta, myös oppilaan kotikuntaa tai asuinkuntaa on kuultava. Jos yhteisymmärrykseen ei päästä, päätöksen tekee sairaalan sijaintikunta.

Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista. Erikoissairaanhoidossa oleva oppilas on oikeutettu ilmaiseen kuljetukseen tai riittävään avustukseen osallistuessaan sairaalaopetukseen.

Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Konsultaatiolla tarkoitetaan yleisesti ammattilaisten ja asiantuntijoiden välistä neuvottelua ratkaisun löytämiseksi tai neuvon saamiseksi, joten konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu kohdentuu ensisijaisesti opettajille.

Sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunnan on järjestettävä toiminta-alueensa kunnille konsultatiivista sairaalaopetuspalvelua oppilaan omassa koulussa. Tätä palvelua hyödynnetään, kun oppilaalle suunnitellaan tai toteutetaan vaativia monialaisia ennaltaehkäiseviä tai korjaavia toimenpiteitä. Palvelua voidaan tarjota myös muiden kuin erikoissairaanhoidossa jo olevien oppilaiden opetuksen järjestämiseen.

Konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun tavoitteena on vahvistaa opettajien osaamista lähikouluissa sekä tukea heitä turvallisen ja rauhallisen oppimisympäristön luomisessa. Lisäksi palvelun tarkoituksena on edistää ennaltaehkäisevää ja varhaista tukea koulujen toimintakulttuurissa. Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu vahvistaa toiminnallaan oppilaiden tukemiseen tarvittavia moniammatillisen ja monialaisen työn rakenteita.

Oppilaan opetuksen järjestäjän tulee hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunnan kanssa sopia moniammatillisessa yhteistyössä konsultatiivisesta sairaalaopetuspalvelusta. Samat tahot sopivat myös välttämättömän tuen

järjestämisestä opetuksen järjestämiseksi silloin, kun oppilas siirtyy omasta koulustaan sairaalaopetukseen tai palaa takaisin omaan kouluunsa. Jos oppilaan opetuksen järjestäjä on eri kunta kuin oppilaan hoidon aikainen kotikunta, myös oppilaan kotikuntaa tai asuinkuntaa on kuultava.

Erikoissairaanhoidossa olevalle perusopetusikäiselle oppilaalle annetaan opetusta, jolla on oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään opetusta sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle. Myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle on järjestettävä opetusta siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen ei muutoin ole tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista.

Turun opetustoimen alainen Kiinamyllyn koulu vastaa TYKS:n lasten- ja nuorten klinikan sekä lasten- ja nuorisopsykiatrian sairaalaopetuksesta. Oppilaat tulevat Varsinais-Suomen hyvinvointialueella olevista kunnista. Sairaalahoidossa olevien oppilaiden lisäksi Kiinamyllyn koulussa annetaan opetusta psykiatriassa avohoidossa oleville oppilaille, joiden koulunkäynti on keskeytynyt tai on vaarassa keskeytyä psyykkisten ongelmien vuoksi.

Sairaalakoulussa opiskellessaan oppilas pysyy oman koulunsa oppilaana. Oppilaat noudattavat ensisijaisesti oman koulunsa opetussuunnitelmaa. Oppimista arvioidaan yhteistyössä oppilaan oman koulun kanssa. Sairaalakoulujakson aikana tehdään tiivistä yhteistyötä sairaalakoulun, huoltajien, oman koulun, hoidon sekä tarvittaessa sosiaalitoimen toimijoiden kesken. Moniammatillisen yhteistyön tavoitteena on mahdollistaa koulunkäynti poikkeavassa elämäntilanteessa sekä tukea oppilaan kuntoutumista ja toimintakyvyn paranemista. Tämä mahdollistaa oppilaan paluun omaan kouluun tai siirtymisen toisen asteen opintoihin.

Kiinamyllyn koulu tarjoaa ohjausta ja konsultaatiota Varsinais-Suomen hyvinvointialueella. Konsultatio- ja ohjauspalveluja tarjotaan erikoissairaanhoidon piirissä oleville perusopetusikäisille lapsille ja nuorille. Konsultaatiopyynnön voi tehdä hoitava taho, koulu tai sosiaalitoimi. Yhteydenotto voi tulla myös huoltajalta. Lapsen tai nuoren huoltajilta pitää aina olla lupa konsultaatioon.

Ohjaus- ja konsultaatiotyön tavoitteena on tukea oppilaan koulunkäyntiä omassa koulussa ja löytää ta-pauskohtaisesti tilanteeseen sopivat tukimuodot yhteistyössä oppilaan verkoston kanssa.

Konsultatiivinen työskentely tarkoittaa oppilaan tilanteen monipuolista tarkastelua ja vaihtoehtoisten toimintamallien etsimistä omassa koulussa sekä ymmärryksen lisäämistä oppilaan asioissa. Työskentelymuotoja ovat koulukäynnit, oppilaan ja perheen tapaamiset, MAR-palaverit ja verkostot.

Perusopetuksen poikkeava järjestäminen

Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin, jos oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppiaineen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot.

perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta tai se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Perusopetuksen poikkeavaa järjestämistä sovelletaan silloin, kun oppilaan katsotaan esimerkiksi erityisessä tutkinnossa tai opetuksen järjestäjän määrittämällä muulla tavalla osoittaneen hallitsevansa vuosiluokan tai perusopetuksen oppimäärän tiedot ja taidot. Perusopetuksen poikkeavaa järjestämistä sovelletaan myös oppilaan siirtyessä esimerkiksi ulkomailla tai perusopetuksen valmistavassa opetuksessa opiskeltuaan perusopetukseen niin myöhäisessä vaiheessa, ettei enää ajallisesti ehdi saavuttaa oppimäärän tavoitteita. Oppilaan terveydentilaan perustuva perusopetuksen poikkeavan järjestämisen soveltaminen tulisi kyseeseen tilanteessa, jossa oppilaalla todetaan esimerkiksi pitkäaikainen sairaus, joka estäisi opetukseen osallistumisen pysyvästi tai kokonaan.

Perusopetuksen poikkeavasta järjestämisestä päätettäessä oppilaan tilannetta tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti ja huomioida oppilaan etu sekä oikeus opetukseen ja turvalliseen opiskeluympäristöön. Opetuksen järjestäjä tekee päätöksen oppimäärän suorittamatta jättämisestä huoltajan hakemuksesta perusopetuslain mukaisella hallintopäätöksellä. Päätöksenteon tukena voidaan tarvittaessa hyödyntää monialaista yhteistyötä opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa. Myös terveydentilaan liittyvistä syistä tehtävän päätöksen tekee opetuksen järjestäjä. Terveydentilan arvioivat terveydenhuollon ammattilaiset. Oppilaan tilapäisestä vapauttamisesta terveydellisistä syistä suorittamasta oppiaineen oppimäärää säädetään perusopetuslain 20 h §:ssä.

Oppilaan opetuksen järjestäminen osittain toisin, esimerkiksi oppiaineen opetuksesta pysyvästi tai kokonaan vapauttaminen, ei ole mahdollista ilman hallintopäätöstä opetuksen poikkeavasta järjestämisestä. Päätös voidaan tehdä vain perusopetuslain 18 §:ssä mainituilla oppilaan tilanteesta johtuvilla syillä ottaen huomioon oppilaan etu. Päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä mahdolliset muut tiedot ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Huoltajaa ja oppilasta tulee aina kuulla ennen päätöksentekoa. Perusopetuslain 18 §:n mukaiseen päätökseen on mahdollista hakea oikaisua aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksiannosta.

Poikkeavia järjestelyitä ei tule käyttää tilanteessa, jossa edellytykset oppivelvollisuuden suorittamisen määräaikaiselle keskeyttämiselle täyttyvät.

Jos oppilaalla katsotaan jo ennestään olevan joiltakin osin perusopetuksen oppiaineen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot, voi oppilas osoittaa osaamisensa erityisessä tutkinnossa tai muuhun luotettavaan arviointiin perustuen. Erityisen tutkinnon suorittamisesta päättää koulun rehtori.

Oppilaan tilapäisestä vapauttamisesta terveydellisistä syistä suorittamasta oppiaineen oppimäärää, tarkoitetaan lyhytaikaista tai määräaikaista opetukseen osallistumattomuutta, joka koskee oppiaineen opituntia viikoittain enintään 4 kk:n ajan. Oppilaalle on tullut tarjota oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä, ryhmäkohtaisia tukitoimia sekä tehdä oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi ja oppilaskohtaisia tukitoimia koskeva toteuttamissuunnitelma, jonka pohjalta hallintopäätös tehdään.

Päätöksen oppivelvollisuuden suorittamisen määräaikaisesta keskeyttämisestä tekee sivistysjohtaja oppivelvollisen tai hänen huoltajansa hakemuksesta. Perusteita oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämiselle ovat mm. oppivelvollisuuden estävä pitkäaikainen sairaus tai vamma, äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaa, tilapäinen ulkomailla oleskelu tai elämäntilanteeseen liittyvä muu painava syy, joka estää oppivelvollisuuden suorittamisen.

Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttävät erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa. Monialainen yhteistyö opiskelu-huoltopalveluiden ammattilaisten kanssa korostuu opetuksen erityisissä tilanteissa.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on perusopetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitetujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus. Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

Mikäli oppilaan erityinen elämäntilanne vaatii poikkeavia opetusjärjestelyjä, yhteistyö eri koulujen opettajien välillä sekä monialainen yhteistyö opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa korostuu.

Siirtymävaiheen toimenpiteet harkitaan tapauskohtaisesti ja niistä sovitaan aina yhteistyössä huoltajan ja oppilaan kanssa. Siirtoneuvotteluun kutsutaan siirtymän kannalta olennaiset henkilöt.

Oppilaiden siirtymävaiheissa huolehditaan siitä, että opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot siirretään viipymättä oppilaan opetuksen järjestävään yksikköön. Tarvittaessa oppilaan opettajat voivat konsultoida toisiaan.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta [opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa](#). Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun päivän-avaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehitymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhotoiminnassa oppilaat saavat tilaisuuksia koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Kerhot voivat lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä arjen hallintaa ja turvallisuutta.

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisuilla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämis- ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukeväksi. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa lisätään. Kerhotoiminnan järjestäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa myös kodin ja koulun kasvatusyhteistyötä sekä yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista.

Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvatusta ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktiivisia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna. Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävästä elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tuki-toimista ja seurannasta.

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. [Osa työajasta voidaan käyttää](#) työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin. Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä [päivänavauksella](#).

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla [menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä](#). Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. [Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa](#) tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

5.6 Paikallisesti päätettävät asiat

Koulutyön käytännön järjestämisestä päätettäessä kiinnitetään huomiota siihen, että ratkaisut tukevat kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden saavuttamista ja edistävät perusopetuksen yhtenäisyyttä rakentavaa toimintakulttuuria. Opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti kaikkien tässä käsiteltävien asioiden osalta koulukohtaiset ratkaisut, työn- ja vastuunjako sekä muu käytännön toteutus täsmennetään koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö sekä poissaolojen ehkäiseminen, suunnitelmallinen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat keskeiset tavoitteet ja toimintatavat hyvän ja turvallisen koulupäivän luomiseksi ja yhteistyön järjestämiseksi
- toimintamallin oppilaiden poissaolojen ehkäisemiseksi ja suunnitelmalliseksi seuraamiseksi sekä niihin puuttumiseksi. Toimintamallissa kuvataan opetuksen järjestäjää, koulua ja oppilasta koskien
 - miten kouluun kiinnittymistä, koululäsnäoloa ja vertaissuhteita tuetaan ja poissaoloja ennaltaehkäistään. Mikäli paikallisesti päätetään laajennettavan esimerkiksi terveystiedon tai muiden aineiden oppimäärää tunne- ja vuorovaiikutustaitojen harjoitteluun, kuvataan näiden tuntien tavoitteet ja sisällöt opetussuunnitelmassa.
 - miten poissaoloja seurataan suunnitelmallisesti niin että niistä kerätty tieto on käytettävissä poissaolojen ehkäisemiseen ja varhaiseen puuttumiseen lukuvuoden aikana
 - miten poissaoloihin puututaan suunnitelmallisesti, ja tämän edellyttämä työnjako ja vastuut
 - miten yhteistyö huoltajien tai muun laillisen edustajan kanssa toteutetaan
 - miten poissaolojen ehkäisemisen ja seurannan sekä poissaoloihin puuttumisen toimintatavat sekä niiden suunnittelu koordinoidaan koulukohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä, jossa huoltajat ja oppilaat ovat osallisena
 - miten yhteistyö opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa poissaolojen ehkäisemisessä, niihin puuttumisessa sekä poissaolojen syiden selvittämisessä toteutetaan
 - yhteistyössä kuvataan oppilaan opiskeluhoitopalveluihin ohjaamisen käytännöt, terveystarkastuksiin liittyvä yhteistyö sekä yhteistyön konkreettinen käynnistäminen opiskeluhoitopalvelujen kanssa oppilaan runsaissa poissaoloissa.
 - miten toimintamallin jatkuva seuranta ja kehittäminen kerätyn tiedon ja järjestelmällisen palautteen pohjalta tehdään.
- miten yhteistyö kunnan/koulun sisällä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa organisoidaan ja miten sitä seurataan ja kehitetään, erityisesti

- miten huolehditaan oppilaiden osallisuuden toteutumisesta
- mitkä ovat kodin ja koulun yhteistyön keskeiset tavoitteet ja järjestämiskäytännöt.

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetuksen järjestäjä vastaa kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskevan suunnitelman laatimisesta. Suunnitelma voi olla osa paikallista opetussuunnitelmaa tai erillinen suunnitelma, jolloin siitä tulee mainita opetussuunnitelmassa. Suunnitelmassa päätetään ja kuvataan

- millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään ja mitkä ovat keskustelujen toteuttamisen käytänteet
- mitkä ovat lainsäädäntöä tarkentavat ja täydentävät menettelytavat rike-, vilppi- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämisvastuut, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamis-menettelyt
- mitkä ovat vastuut ja toimintatavat opetuksen epäämistä koskevissa tilanteissa:
 - oppilaalle laadittava henkilökohtainen suunnitelma opetuksen järjestämisestä, toteuttamisesta ja seurannasta opetukseen osallistumisen epäämisen aikana ja turvallisen opetukseen palaamisen tukemiseksi: suunnitelman kirjaamisen, toteuttamisen ja seurannan vastuut.
 - oppilaan ja hänen huoltajansa osallisuus em. suunnitelman laatimisessa
 - oppilaan mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa opetuksesta epäämisen aikana
 - oppilaalle järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen
 - oppilaan valvonta seuraavien toimenpiteiden jälkeen:
 - oppilaan poistaminen luokkahuoneesta tai muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai
 - kun oppilaan opetukseen osallistuminen on eväty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi
 - yhteistyö koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa
- miten hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattaminen varmistetaan kurinpidollisia keinoja käytettäessä
- miten huolehditaan henkilökunnan perehdyttämisestä ja osaamisen varmistamisesta kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- miten suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpidollisista keinoista tiedotetaan eri tahoille
- mitkä ovat menettelytavat suunnitelman seuraamista sekä toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Toiminta-alueittain järjestettävän opetuksen järjestämisen periaatteet ja yhteistyö kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa, ja niitä tarkennetaan koulujen lukuvuosisuunnitelmassa. Lisäksi paikallisessa suunnitelmassa kuvataan toimenpiteet oppilaiden kouluyhteisöön liittymisen ja osallisuuden turvaamisen osalta. Oppilaanohjauksen ja tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen järjestämisen periaatteet kuvataan ohjaussuunnitelmassa.

Joustava perusopetus

Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa joustavaa perusopetusta, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten joustava perusopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat
- mitkä ovat oppilasvalinnan perusteet ja miten valinta käytännössä toteutetaan
- miten muissa oppilaitoksissa, työpaikalla tai muualla koulun ulkopuolella tapahtuva opiskelu järjestetään ja miten oppilaiden opiskelua tällöin ohjataan, seurataan ja arvioidaan
- miten eri toimijoiden yhteistyö, vastuut ja työnjako järjestetään.

Perusopetuslain 20 c §:n mukaisia oppilaskohtaisia tukitoimia saavan oppilaan tuen toteuttamista koskevan suunnitelman laatimisesta määrätään luvussa 7.

Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa tavoitekokonaisuuksittain etenevien oppilaiden opintojen etenemisen seurannan periaatteet.

Yhdysluokkaopetus

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon, että se soveltuu myös yhdysluokkaopetukseen ja pienille kouluille. Toinen vaihtoehto on sisällyttää opetussuunnitelmaan pienten koulujen opetuksen ja yhdysluokkaopetuksen järjestelyjä koskeva osio. Mikäli opetus järjestetään yhdysluokissa, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten yhdysluokkaopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat
- miten eri oppiaineiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille [valtioneuvoston asetuksen](#) määrittelemien nivelvaiheiden mukaisesti

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Mikäli etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta käytetään, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- minkä asioiden opetuksessa ja opiskelussa etäyhteyksiä hyödynnetään
- mitkä ovat etäyhteyksien opetuskäyttöä ohjaavat tavoitteet, opetuksen järjestämisen käytännöt ja yhteiset toimintatavat sekä eri toimijoiden vastuut.

Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- paikallinen monialainen yhteistyö, yhteistyötahot ja yhteistyön käytänteet
- käytänteet, yhteistyö, oppilaan opetuksen toteuttaminen ja oppilaan tukeminen oppilaan siirtyessä sairaalaopetukseen ja palatessa omaan kouluun
- konsultaation käytänteet ja yhteistyö

Perusopetuksen poikkeava järjestäminen

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- perusteet aikaisemman osaamisen osoittamisesta esimerkiksi erityisessä tutkinossa tai opetuksen järjestäjän päättämällä muulla tavalla

Opetus erityisissä tilanteissa

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten yhteistyö ja oppilaan tukeminen hoidetaan oppilaan siirtyessä

- omasta koulustaan toisen opetuksen järjestäjän kouluun tai valtion oppilaitokseen
- koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa järjestettävään perusopetukseen

Lisäksi kuvataan yhteistyön käytänteet oppilaan palatessa takaisin omaan kouluunsa.

6 Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa

6.1 Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Perusopetuslain ja -asetuksen mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisistaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearviointin taitoja (formatiivinen arviointi).
- määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Oppimista, osaamista ja työskentelyä arvioidaan oppiaineittain. Oppiaineen arviointi sisältää myös laaja-alaisen osaamisen ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien arvioinnin. Käyttäytyminen arvioidaan erikseen. Toiminta-alueiden mukaisesti opiskelevan oppilaan oppimista, osaamista ja työskentelyä arvioidaan toiminta-alueittain.

Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen, itsearviointin sekä vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet.

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa noudatetaan arvioinnin yleisiä periaatteita (luku 6.2). Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytännöt, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa, joka on osa toimintakulttuuria. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittämistä.

Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta.

Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. [Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.](#)

Formatiivista arviointia tehdään aina perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain kohdennettujen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet. Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. [Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.](#)

Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositodistus, jota varten tehdään summatiivinen kokonaisarviointi siitä, missä määrin oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. [Lukuvuositodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.](#) Päättö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviointia ei merkitä.

Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain kohdennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin, paitsi jos oppilaan oppimäärää on rajattu. Oppilaan lukuvuosiarviointi 6. vuosiluokalla perustuu paikallisessa opetussuunnitelmassa kyseiselle vuosiluokalle kohdennettuihin oppiaineen opetuksen tavoitteisiin. Kuudennen vuosiluokan päätteeksi annettavassa lukuvuosiarvioinnissa käytetään valtakunnallisia arviointikriteereitä. Päättöarviointi kohdistuu oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseen

perusopetuksen oppimäärän päättyessä, ja arvioinnissa käytetään valtakunnallisia päättöarvioinnin kriteereitä.

Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.

Opettaja dokumentoi arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.

Yleistä:

Arvioinnin keskeisimmät tehtävät ovat oppilaan oppimisen ja opiskelun ohjaaminen, tukeminen ja kannustaminen sekä oppilaan suoriutumisen kuvaaminen suhteessa tavoitteisiin. Kouluyhteisön arviointikulttuuri muodostuu arviointiin liittyvistä käytänteistä, periaatteista ja menetelmistä. Kouluyhteisön arviointikulttuurin tulisi olla mahdollisimman yhtenäinen. Koulun arviointikulttuurin määrittelemisen edellyttää, että rehtori ja opettajat kykenevät analysoimaan arviointiin liittyviä arvojaan eli arviointi-ideologiaansa, arviointitoimintaansa ja siihen kytkeytyviä ajattelu- ja toimintamalleja. Jotta arviointikulttuuria voidaan kehittää, olemassa olevat toimintamallit ja rakenteet tulee kirjata, jotta niihin voidaan palata, niitä voidaan arvioida, ja joiden pohjalta arviointitoiminnalle voidaan asettaa uusia tavoitteita. Koulun arviointikäytänteistä tulee käydä ammatillista keskustelua säännöllisesti.

Oppimista tukevan arviointikulttuurin piirteitä ovat mm. seuraavat:

- *arviointi on koulun kasvatustehtävän keskiössä*
- *arviointipalaute on opettajan pedagoginen työväline*
- *suuri osa arvioinnista on opettajien ja oppilaiden välistä vuorovaikutusta*
- *yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria*
- *arviointi on opettajien oman itsearvioinnin väline*

Arviointi osana oppimisprosessia sisältää neljä keskeistä osa-aluetta:

- a) selkiytetään tavoitteet (mitä on tarkoitus opiskella ja oppia?)*
- b) hahmotetaan edistyminen (mitä on jo opittu? mitä osataan jo?)*
- c) ohjataan oppimista (miten omaa oppimista voi edistää ja suoritusta parantaa?)*
- d) arvioidaan prosessia ja tuloksia (miten on suoriuduttu? miten tuloksiin on päästy?)*

Arvioinnissa ei ole kyse irrallisesta tehtävästä tai toiminnasta, vaan oppiminen, opettaminen ja arviointi liittyvät kiinteästi toisiinsa. Oppimisen ohjaaminen ja opettamisen kehittäminen tapahtuvat arvioinnin avulla.

Arviointikulttuurin paikalliset painopisteet:

- *Loimaalla painotetaan arvioinnissa vuorovaikutteista, vahvuuksia korostavaa ja yrittämään kannustavaa ilmapiiriä sekä arvioinnin monipuolisuutta.*

- *Opintojen aikaisen monipuolisen ohjaavan palautteen lisäksi korostetaan itsearvioinnin tärkeyttä sekä kannustetaan myös vertaispalautteeseen.*
- *Kolmantena painopisteenä on oppilaita ja huoltajia osallistava vuorovaikutteinen arviointi, jota toteutetaan esimerkiksi oppimiskeskusteluissa.*

Loimaan kaupungin perusopetuksen arviointistrategia:

Arviointistrategian pohjalta opettajat arvioivat oppilaitaan käyttäen monipuolisia arviointimenetelmiä. Lähtökohtana on, että oppilas ja huoltaja saavat riittävästi ja monipuolisesti informaatiota oppilaan koulutyöstä ja sen edistymisestä. Oppilaan tulee saada mahdollisimman paljon täsmällistä ja yksityiskohtaista palautetta edistymisestään. Oppilaan tulee tarkasti tietää, mitä häneltä odotetaan. Myös huoltajan tulee tietää, mitä oppilaalta odotetaan, jotta kotona voidaan tukea oppilaan koulutyötä. Oppilaan arvioinnista ja sen eri muodoista tulee tiedottaa niin oppilaille kuin huoltajille lukuvuoden alussa. Opettajalla on oltava selkeä arvioinnin strategia, mikä perustuu opetussuunnitelmassa olevaan arviointistrategiaan. Arvioinnin avulla opettaja ohjaa oppilasta tiedostamaan omaa ajatteluaan ja toimintaansa ja auttaa oppilasta ymmärtämään oppimistaan. Oppilaan tulisi arvioinnin kautta kokea, että hänen kanssaan työskentelevät aikuiset ovat hänen tukena ja kannustavat häntä opiskelussa.

Aika	Koko koulu	Opettaja/oppilas	Huoltaja
elo-syyskuu	Koko koulun vanhempainilta: esitellään koulun toiminta-ajatus, koulun käyttämät arviointimuodot ja yhteisiä asioita.	Luokkakohtainen vanhempainilta: arviointikäytänteet, eri oppiainien tavoitteet ja sisällöt, työtavat jne.	Osallistuu koko koulun ja luokkakohtaiseen tilaisuuteen. Saa selville, millaisia arviointikäytänteitä opettaja käyttää ja mitä oppilaalta odotetaan ko. lukuvuonna.
elo-syyskuun vaihde		Oppilas laatii itselleen tavoitteet syyslukukaudelle (tavoitesuunnitelma).	Huoltajalla mahdollisuus kommentoida oppilaan suunnitelmaa.
joulukuu	Välitodistus (5-8lk) Välitodistus, joka on tarvittaessa myös todistus jatko-opintoja varten (9lk).		Huoltaja allekirjoittaa Huoltaja ei allekirjoita
joulu- tam- mikuu	Oppilaiden suorittama itsearviointi. Oppimiskeskustelu	Oppilas arvioi asettamiensa tavoitteiden toteutumista. Opettaja, oppilas ja huoltaja käyvät oppimiskeskustelun. Oppilas asettaa tavoitteet kevätlukukaudelle.	Huoltaja osallistuu oppimiskeskusteluun.
touko - kesäkuu	Lukuvuositodistus Päätötodistus		Huoltaja allekirjoittaa Huoltaja ei allekirjoita

Oman työn suunnitteluun ohjaaminen on tärkeää. Ensimmäisen vuosiluokan oppilas ei vielä osaa asettaa tavoitteita opiskelulle, mutta hän osaa kertoa, mitä haluaa oppia. Hän osaa kertoa, missä on omasta mielestään hyvä ja missä tarvitsee aikuisen apua. Hän osaa kertoa, jos jokin asia koulutyössä huolettaa.

Vuosi vuodelta oman työn suunnittelu lisääntyy aikuisen ohjauksessa. Toisen vuosiluokan oppilas ymmärtää jo, mitä hänen tulisi oppia toisella luokalla, kunhan niistä on hänelle kerrottu. Hän myös osaa kertoa, mitkä asiat koulutyössä sujuvat ja mikä tuntuu hankalalta.

Kolmasluokkalainen osaa asettaa itselleen tavoitteita, kun hän tietää, mitä häneltä odotetaan. Pienet suunnitelmat aikuisen tuella onnistuvat kirjallisesti. Opettaja voi esimerkiksi käydä syyslukukauden alussa oppilaan kanssa läpi keväällä saadun todistuksen ja keskustella vahvuuksista ja kehittymisen alueista. Tämän keskustelun pohjalta oppilas kykenee jo pieneen oman työn suunnitteluun.

Neljäsluokkalainen ja sitä vanhempi oppilas pystyy jo realistisemmin näkemään omat kykynsä. Oppilaat voivat kirjoittaa oman työnsä suunnitelman (tavoitesuunnitelma) paperille, miten eri oppiaineissa sujuu ja missä pitäisi kehittyä. Tämä suunnitelma käydään yhdessä opettajan kanssa läpi. Suunnitelma lähetetään huoltajalle nähtäväksi (huoltajalla mahdollisuus kommentoida). Huoltajan kanssa käytävissä opimiskeskusteluissa oppilaan tavoitesuunnitelma voi olla keskustelun pohjana.

Opettajan tulee säännöllisin väliajoin keskustella oppilaan kanssa opiskelusta, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Samalla opettajalla on mahdollisuus kuulla oppilaan käsityksiä itsestään oppijana (mikä sujuu, missä on hankalaa, miten oppilasta voitaisiin tukea jne.).

Kun luokassa on avoin ja myönteinen ilmapiiri, voivat oppilastoverit antaa vertaispalautetta toisilleen. Vertaispalaute voi olla kirjallista ja suullista. Vertaispalautteen antamista tulee opettaa, harjoitella ja ohjata. Oppilaita ohjataan antamaan myönteistä sekä rakentavaa palautetta kaverille.

Ryhmäpalaute voi olla suullista tai kirjallista. Sitä voidaan suorittaa esimerkiksi ryhmätöiden ja projektien jälkeen: miten onnistuimme, miten ryhmämme toimi, mitä opimme, miten työskentelymme sujui, mikä ei sujunut ja miksi, mitä pitäisi tehdä seuraavalla kerralla toisin jne.

Oppilaan itsearviointi on olennainen osa oppimisprosessia, oman toiminnan jäsentynyttä arviointia. Itsearviointitaitojen kehittymisen myötä oppilas oppii tiedostamaan omaa oppimistaan ja oppimiselle asetettuja tavoitteita ja säätämään oppimisprosessiaan. Tämä edellyttää säännöllisen palautteen antamista oppilaalle hänen työskentelystään. Itsearviointi tukee oppilaan kognitiivista ajattelua, lisää hänen vastuullisuuttaan omasta oppimisestaan ja vahvistaa oppilaan tunnetta oman oppimisensa asiantuntijuudesta.

Opettajan tulee miettiä menetelmät, joilla oppilaan itsearviointitaitoja voidaan kehittää. Itsearviointitaitojen kehittäminen voidaan aloittaa jo alkuopetusikäisillä oppilailla, vaikka heillä ei vielä ole realistista käsitystä itsestään oppijana. Tällöin oppilaan itsearviointi on enemmänkin oppilaan tuntemuksia ja kokemuksia siitä, mitkä asiat koulussa ovat mukavia ja helppoja, mitkä tuntuvat hankalilta ja onko asioita, mitkä huolestuttavat häntä. Alemmilla vuosiluokilla autetaan oppilaita tunnistamaan onnistumisiaan ja tulemaan tietoisiksi asetetuista tavoitteista. Ylemmillä luokilla oman oppimisen ja opintojen edistymisen tarkastelu voi olla analyttisempää.

Itsearvioinneissa voidaan käyttää valmista lomaketta. Lomakkeen avulla voidaan dokumentoida oppilaan, opettajan ja huoltajan näkemyksiä. Oppilas suorittaa itsearvioinnin esimerkiksi käyttäytymisestä, työskentelystä sekä joistakin oppiaineista. Lomake voi olla pohjana oppimiskeskustelussa.

Itsearviointia sekä ryhmä- ja vertaispalautetta tehdään koko oppimisprosessin ajan, ei ainoastaan lopputulosta arvioitaessa. Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta. Oppilaat tarvitsevat ohjausta palautetilanteissa, kohdistuu se sitten oman tai toisen oppilaan toiminnan arviointiin.

Oppimiskeskustelut ovat tärkeä osa kodin ja koulun yhteistyötä. Oppimiskeskustelu on osa monipuolista arviointia, joka ohjaa ja kannustaa opiskelua sekä kuvaa, miten hyvin oppilas on saavuttanut kasvulle ja oppimiselle asetetut tavoitteet. Samalla voidaan asettaa tavoitteita tulevalle työskentelylle. Keskustelu muodostuu osaksi oppimisprosessia, ohjaa oppilaan työskentelyä ja antaa myös aikuisille arvokasta tietoa oppilaan oppimisen ja kasvun ohjaamiseksi.

Oppimiskeskustelun tarkoitus on kuulla oppilaan omia, opettajan ja huoltajan näkemyksiä. Oppilaan vahvuuksia ja kehittymisen alueita voidaan pohtia yhdessä. Keskustelun tulisi olla avointa ja luottamuskellista ja keskusteluun tulee valmistautua huolella. Keskusteluun voidaan valmistautua esimerkiksi antamalla oppilaalle ja huoltajalle etukäteen tietoa asioista, joihin tapaamisessa on tarkoitus keskittyä. Valmistautuessaan oppimiskeskusteluun opettajan tulee suunnitella keskustelun tavoitteet, teemat ja keskustelun pohjana mahdollisesti käytettävät materiaalit. Tavallisesti keskustelun kohteina ovat ainakin työskentelytaidot, sosiaaliset taidot, tunnetaidot ja edistyminen eri oppiaineissa. Lisäksi keskustelussa voidaan käsitellä muita oppilaan kasvun kannalta ajankohtaisia asioita.

Keskustelulle tulee varata riittävästi aikaa, jotta kaikki osapuolet tulevat kuulluiksi. Oppimiskeskusteluun on hyvä kutsua molemmat huoltajat, jos se on mahdollista. Mikäli oppilasta opettaa useampi opettaja, niin heidän näkemyksiään on myös tärkeä kuulla. Oppilaan asiat ovat keskustelun keskiössä ja siksi hänen ajatuksiaan ja mielipiteitään pitää kuulla. Oppimiskeskustelussa, kuten kaikessa muussakin arvioinnissa, tulee tähdätä oppilaan osallistamiseen.

Opintojen aikainen arviointi:

Pääosa arvioinnista on luonteeltaan formatiivista, opintojen aikaista arviointia. Sen tarkoituksena on edistää oppilaan oppimista ja tuoda esille hänen vahvuuksiaan. Monipuolisen arvioinnin ja ohjaavan palautteen avulla opettaja ohjaa oppilaan opiskelua ja kannustaa häntä oppimaan uutta. Arviointitavassa on oleellista oppilaan oma reflektointi, itsensä ja oman toimintansa kehittäminen. Se auttaa oppilasta hahmottamaan omaa oppimisprosessiaan, ymmärtämään, mitä hän on oppinut, mitä hänen pitäisi vielä oppia ja miten hän voi parantaa oppimistaan ja suoriutumistaan. Tämä kehittää oppilaan oppimisen taitoja sekä auttaa yksilön minäkuvan kehittymistä ja persoonallista kasvua. Samalla se edistää oppilaan itsearvioinnin ja vertaispalautteen taitoja. Toisaalta arviointi auttaa opettajaa suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi on erityisen tärkeää tunnistettaessa tukea tarvitseva oppilas ja suunniteltaessa hänen tuen muotojaan.

Arvioinnin tulee olla säännöllistä, avointa ja sen periaatteet on tehtävä näkyviksi oppilaille ja heidän huoltajilleen. Arvioinnissa noudatetaan eettisiä periaatteita, totuuden- ja oikeudenmukaisuutta sekä vastuullisuutta. Opettaja toteuttaa monipuolista arviointia ja antaa ohjaavaa palautetta vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa osana päivittäistä koulutyötä. Arviointitilanne on samalla oppimistilanne, jossa korostuu oppilaan mahdollisuus kehittyä. Opettaja havainnoi työskentelyä ja oppimista koko oppimisprosessin ajan tuotosten arvioinnin rinnalla. Arviointiin sisältyy sekä oppilaiden edistymisen että

osaamisen tason kuvaamista. Oppimista edistävä palaute on luonteeltaan laadullista ja se kertoo oppilaalle, mitä häneltä vielä edellytetään, jotta asetetut tavoitteet saavutettaisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä.

Osaamista mitataan monipuolisesti suullisin, kirjallisin ja toiminnallisin keinoin. Eriasteiset oppimisvaikeudet tulee ottaa huomioon oppilaita arvioitaessa ja koejärjestelyjä tehtäessä siten, että oppilas saa positiivisen kokemuksen arvioinnista ja saa osoitettua oman osaamisensa.

Opintojen aikainen arviointi sisältää myös oppimisprosessin jälkeen tehtävää, oppilaiden osaamisen summatiivista arviointia. Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan arviot siitä, miten hän on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa tai opintokokonaisuuksissa. Lukuvuositoldistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.

Toisella vuosiluokalla väliarviointi toteutetaan opettajan, oppilaan ja huoltajan käymässä oppimiskeskustelussa. Tämä keskustelu antaa pohjaa erityisesti oppilaan työskentelytaitojen kehittämiseksi keväällä aikana silmällä pitäen tulevaa nivelvaihetta kolmannelle vuosiluokalle siirryttäessä. Huomiota kiinnitetään erityisesti kielellisiin valmiuksiin, taitoon työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä vastuullisesti sekä taidoista huolehtia omista ja yhteisesti sovituista tehtävistä. Siinä pyritään antamaan monipuolista ja kannustavaa palautetta.

Kuudennella vuosiluokalla välitodistuksen lisäksi väliarviointia toteutetaan opettajan, oppilaan ja huoltajan käymässä oppimiskeskustelussa. Palautteen tulee olla monipuolista ja kannustavaa. Samalla keskustellaan nivelvaiheen eli yläkouluun siirtymiseen tarvittavista valmiuksista, opiskelun muuttumisesta sekä opiskelussa mahdollisesti tarvittavasta tuesta.

Oppimisen arvioinnin kokonaisuus Loimaan kaupungissa

Vuosiluokat	OPINTOJEN AIKAINEN ARVIOINTI	
1-6	Formatiivinen	Summatiivinen
1.lk	Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa. Oppilaan itsearviointin edellytysten harjoittamista. Opettajan säännöllisesti antamaa kannustavaa palautetta ja tietoa edistymisestä oppilaalle ja huoltajalle.	Lukuvuositoldistus Oppiaineet arvioidaan sanallisesti (5-portainen asteikko). Käyttäytyminen arvioidaan omana kokonaisuutena (5-portainen asteikko).
2.lk	Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa; painopiste on oppilaan kielellisissä valmiuksissa ja työskentelytaidoissa. Oppilaan itsearviointin edellytysten kehittämistä. Opettajan säännöllisesti antamaa kannustavaa palautetta ja tietoa edistymisestä oppilaalle ja huoltajalle.	Lukuvuositoldistus Oppiaineet arvioidaan sanallisesti (5-portainen asteikko). Käyttäytyminen arvioidaan omana kokonaisuutena (5-portainen asteikko).
3.lk	Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa.	Lukuvuositoldistus Oppiaineet arvioidaan sanallisesti (5-portainen asteikko).

	Oppilaan itsearviointin edellytysten kehittämistä, opetusryhmän yhteisiä arviointikeskusteluja. Opettajan ja oppilaan välistä vuorovaikutusta oppimisen edistymisessä. Huoltajalle annetaan tietoa tavoitteista ja arviointikäytänteistä sekä oppilaan edistymisestä.	Käyttäytyminen arvioidaan omana kokonaisuutena (5-portainen asteikko).
4.lk	Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa. Oppilaan itsearviointin edellytysten kehittämistä, opetusryhmän yhteisiä arviointikeskusteluja. Opettajan ja oppilaan välistä vuorovaikutusta oppimisen edistymisessä. Huoltajalle annetaan tietoa tavoitteista ja arviointikäytänteistä sekä oppilaan edistymisestä.	Lukuvuositolustus Oppiaineet arvioidaan numeroarvosanoin. Käyttäytyminen arvioidaan omana kokonaisuutena numeroarvosanoin.
5.lk	Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa. Oppilaan itsearviointin edellytysten kehittämistä, vertaispalautteen harjoittelua. Opettajan ja oppilaan välistä vuorovaikutusta oppimisen edistymisessä. Huoltajalle annetaan tietoa tavoitteista ja arviointikäytänteistä sekä oppilaan edistymisestä.	Välitodistus Oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin. (Valinnainen aine asteikolla hyväksytty/hylätty) Lukuvuositolustus Oppiaineet arvioidaan numeroarvosanoin. (Valinnainen aine asteikolla hyväksytty/hylätty). Käyttäytyminen arvioidaan omana kokonaisuutena numeroarvosanoin.
6.lk	Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa; painopiste on työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan itsearviointin edellytysten kehittämistä, vertaispalautteen harjoittelua. Oppilaalle annetaan tietoa edistymisestään oppiaineissa ja laaja-alaisessa osaamisessa. Huoltajalle annetaan tietoa tavoitteista ja arviointikäytänteistä sekä oppilaan edistymisestä.	Välitodistus Oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin. (Valinnainen aine asteikolla hyväksytty/hylätty). Lukuvuositolustus Oppiaineet arvioidaan numeroarvosanoin. (Valinnainen aine asteikolla hyväksytty/hylätty). Käyttäytyminen arvioidaan omana kokonaisuutena numeroarvosanoin.

Vuosisluokat 7-9	OPINTOJEN AIKAINEN ARVIOINTI		PÄÄTTÖARVIOINTI
	Formatiivinen	Summatiivinen	Perusopetuksen päättötodistus Summatiivinen

7.lk	Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa. Itsearviointi entistä analyyttisempää, oppilaan omaa toimintaa ohjaavampaa. Vertaispalautteella annetaan ja saadaan rakentavaa palautetta. Opettaja keskustelee oppilaan kanssa oppimisen tavoitteista ja edistymisestä laaja-alaista osaamista painottaen. Huoltajalle annetaan riittävästi tietoa oppimisen tavoitteista ja oppilaan edistymisestä.	Välitodistus Oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin. Lukuvuositolodistus Oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin.	Päättävien oppiaineiden oppisisällöt arvioidaan numeroarvosanoin yhdenvertaisin perustein suhteessa tavoitteisiin ja päätötarviointin kriteereihin.
8.lk	Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa. Itsearviointi entistä analyyttisempää, oppilaan omaa toimintaa ohjaavampaa. Vertaispalautteella annetaan ja saadaan rakentavaa palautetta. Opettaja keskustelee oppilaan kanssa oppimisen tavoitteista ja edistymisestä laaja-alaista osaamista painottaen. Huoltajalle annetaan riittävästi tietoa oppimisen tavoitteista ja oppilaan edistymisestä.	Välitodistus Oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin. Lukuvuositolodistus Oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin.	Päättävien oppiaineiden oppisisällöt arvioidaan numeroarvosanoin yhdenvertaisin perustein suhteessa tavoitteisiin ja päätötarviointin kriteereihin.
9.lk	Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa. Itsearviointi analyyttistä, oppilaan omaa toimintaa ohjaavaa. Vertaispalautteella annetaan ja saadaan rakentavaa palautetta. Opettaja keskustelee oppilaan kanssa oppimisen tavoitteista ja edistymisestä laaja-alaista osaamista painottaen sekä antaa tietoa päätötarviointin kriteereistä. Huoltajalle annetaan riittävästi tietoa oppimisen tavoitteista ja oppilaan edistymisestä sekä päätötarviointin kriteereistä.	Todistus jatko-opintoja varten Oppiaineet arvioidaan numeroarvosanoin. Käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanalla, mutta ei merkitä todistukseen. Arvosana näkyy Wilmassa.	Päätötolodistus Oppiaineet arvioidaan numeroarvosanoin yhdenvertaisin perustein suhteessa tavoitteisiin ja valtakunnallisiin päätötarviointin kriteereihin. Käyttäytymisen arvio annetaan päätötolodistuksen liitteessä.

6.2 Arviointin yleiset periaatteet

Arviointin yleiset periaatteet luovat arviointikulttuurin perustan sekä formatiiviselle että summatiiviselle arvioinnille. Arvioinnissa noudatetaan seuraavia periaatteita.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Jokaisen oppilaan tulee saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Vuosiluokkien 1–8 päätteeksi annetun lukuvuosiarvioinnin ja perusopetuksen päättöarvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa kohdennettuihin tavoitteisiin. Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää vuorovaikutusta opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.

Arvioinnin toteuttaminen edellyttää yhteistyötä sekä koulussa että kotien kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on selkiyttää huoltajille arvioinnin periaatteita ja käytänteitä. Oppilaan ja huoltajan tulee saada riittävästi tietoa oppilaan oppimisesta, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tieto arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu oppilaan arviointiin.

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Koulun arviointikäytännöt on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja koulussa on varmistettava arviointiperiaatteiden yhtenäisyys. Opettajien yhteistyö on edellytys suunnitelmallisen ja johdonmukaisen arviointikulttuurin toteutumiselle.

Opettaja arvioi oppilaan oppimista, osaamista ja työskentelyä monipuolisten näyttöjen perusteella. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana että sen päättyessä. Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa.

Arviointi on monipuolista

Oppilaiden oppimista, osaamista ja työskentelyä arvioidaan monipuolisesti. Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella

tavalla. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin sekä tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain kohdennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin, ellei oppimäärää ole rajattu. Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltäviä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Valtakunnalliset arviointikriteerit on laadittu kuudennen vuosiluokan päätteeksi annettavaan lukuvuosiarviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

Jos oppilaskohtaisia tukitoimia saava oppilas opiskelee perusopetuksen oppimäärän mukaisesti, hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa perusopetuksen oppimäärän tavoitteisiin valtakunnallisia arviointikriteerejä käyttäen.

Rajatun oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa määriteltuihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä valtakunnallisia arviointikriteerejä. Oppiaineen oppimäärän tavoitteita ja sisältöjä rajataan vasta, jos oppilas ei kykene ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja oppilaskohtaisista tukitoimista huolimatta suoriutumaan hyväksytysti perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltuihin tavoitteisiin.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä otetaan huomioon ja huolehditaan siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt otetaan arviointikäytännöissä

huomioon siten, että oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Maahanmuuttotustaisten ja vieraskielisten oppilaiden oppimiseen ja osaamisen osoittamiseen vaikuttavat myös oppilaan perusopetuksessa opiskelema aika ja annettu tuki. Oppilaalle annetaan tilaisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan monipuolisesti kielivärintaan hyödyntäen. Päättöarvioinnin kriteereitä käytettäessä arvioidaan, missä määrin osaamisen osoittaminen edellyttää opetuskielen ja eri tiedonalojen kielten hallintaa.

6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Oppimisen arviointi (formatiivinen arviointi) liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja palautteen antamiseen oppimisprosessista. Osaamisen arviointi (summatiivinen arviointi) puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain kohdennettuihin tavoitteisiin, ellei oppiaineen oppimäärää ole rajattu.

Kuudennen vuosiluokan päätteeksi annettavassa lukuvuosiarvioinnissa ja päättöarvioinnissa käytetään oppilaan osaamisen arvioinnissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulee myös laaja-alainen osaaminen arvioiduiksi.

Jos oppilaskohtaisia tukitoimia saava oppilas opiskelee perusopetuksen oppimäärän mukaisesti, oppilaan oppimista ja osaamista arvioidaan suhteessa perusopetuksen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arviointikriteerejä.

Jos oppilas opiskelee rajatun oppimäärän mukaan yhtä tai useampaa oppiainetta, arvioidaan oppilaan oppimista ja osaamista näissä oppiaineissa suhteessa oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin. Osaamisen tason määrittelyssä ei siis käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Oppimäärä rajataan vasta, kun oppilas ei tukitoimista huolimatta kykene saavuttamaan arvosanan 5 edellyttämää osaamista.

6.4 Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisenä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain

kohdennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin sisältyvien työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Oppilaan työskentelyyn liittyvät tarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan, jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.5 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin. Käyttäytymisen tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutenaan, eikä käyttäytyminen tai siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineista saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät tarpeet tulee tarvittaessa kirjata, oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan, jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnissa.

Käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet ja arviointiperusteet:

Käyttäytymisen arvioinnin perustana ovat arvokeskustelut, koulun kasvatustavoitteet, yhteisön toimintakulttuuri ja järjestyssäännöt. Tavoitteena on ohjata oppilaita ottamaan huomioon muut ihmiset ja ympäristö sekä noudattamaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä. Tavoitteena on, että oppilaat hallitsevat koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiallisen, tilannetietoisien käyttäytymisen ja hyvät tavat. Oppilaan käyttäytymistä arvioivat kaikki oppilasta opettavat opettajat.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota mm. seuraaviin asioihin:

- *muiden ihmisten ja ympäristön huomioiminen (hyväksyy erilaisuutta ja osaa asettua toisen asemaan)*
- *ymmärtää omien tekojen ja valintojen merkityksen, suhtautuu vastuullisesti ympäristöön*
- *oman ja toisten tekemisen arvostaminen*
- *kyky tehdä yhteistyötä*
- *työrauhan ylläpitäminen*
- *asenne koulutyöhön (suhtautuu vastuullisesti annettuihin tehtäviin)*
- *luotettavuus*
- *käytöstavat (osaa käyttäytyä tilanteen vaatimalla tavalla)*
- *sääntöjen tunteminen ja niihin sitoutuminen*

10 Erinomainen

- oppilas on saavuttanut koulun kasvatustavoitteet erinomaisesti
- hän on toiset huomioon ottava (kohtelias, ystävällinen, kannustava)
- hänellä on myönteinen asenne koulutyöhön (yhteistyöhaluinen, avulias, aktiivinen, oma-aloitteinen, rehellinen, vastuuntuntoinen)
- toimii yhteisvastuullisesti ja koulun toimintaa kehittävästi
- käyttäytyy kaikissa koulun tilanteissa esimerkillisesti ja ystävällisesti muita kohtaan (luo omalla toiminnallaan myönteistä ilmapiiriä)
- huolehtii ympäristöstä sekä yhteisistä tehtävistä ja välineistä tunnollisesti ja oma-aloitteisesti

9 Kiitettävä

- oppilas on saavuttanut koulun kasvatustavoitteet kiitettävästi
- hänellä on edellä mainittuun (10 erinomainen) nähden lieviä puutteita
- toimii vastuullisesti ja yhteistyökykyisesti (arvostaa omaa sekä muiden työtä)
- tulee toimeen muiden kanssa
- edistää rakentavasti koulun työskentelyilmapiiriä/yhteishenkeä
- huolehtii ympäristöstä sekä yhteisistä tehtävistä ja välineistä tunnollisesti ja oma-aloitteisesti
- ei rangaistuksia, ei kasvatuskeskusteluja

8 Hyvä

- oppilas on saavuttanut koulun kasvatustavoitteet hyvin (hyvän käyttäytymisen perustaso)
- pystyy yleensä ratkaisemaan ristiriitatilanteita oma-aloitteisesti
- sääntöjen ja ohjeiden noudattamisessa pieniä satunnaisia puutteita (saadessaan palautetta oppilas pyrkii korjaamaan käytöstään ja ottaa vastuuta teoistaan)
- on yhteistyökykyinen
- tulee yleensä toimeen muiden kanssa
- tekee vastuullisesti annetut tehtävät ja hoitaa kouluasiansa oma-aloitteisesti
- huolehtii pääsääntöisesti ympäristöstä sekä yhteisistä tehtävistä ja välineistä
- voi olla kasvatuskeskusteluja

7 Tyydyttävä

- oppilas on saavuttanut koulun kasvatustavoitteet tyydyttävästi
- asenteissa ja käyttäytymisessä on parantamisen varaa
- sääntöjen ja ohjeiden noudattamisessa on erilaisia rikkeitä
- kykenee ohjatusti ratkaisemaan ristiriitatilanteita
- muiden huomioiminen ei aina onnistu (toisinaan vaikeuksissa muiden kanssa)
- suhtautuu toisinaan huolettomasti ympäristöön sekä yhteisiin tehtäviin ja välineisiin
- toistuvia huomautuksia, yhteydenottoja kotiin
- mahdollisesti luvattomia poissaoloja, rangaistuksia

6 Kohtalainen

- oppilas on saavuttanut koulun kasvatustavoitteet kohtalaisesti
- hän häiritsee usein oppitunneilla
- hän aiheuttaa epäsopua ja on välinpitämätön muita kohtaan (toistuvasti vaikeuksissa muiden kanssa)
- hän ei noudata koulun sääntöjä eikä vastaa tekemisistään
- laiminlyö ympäristöä sekä yhteisiä tehtäviä ja välineitä
- tarvitsee jatkuvaa ohjausta ja neuvontaa käyttäytymisessään
- luvattomia poissaoloja, toistuvia rangaistuksia

5 Välttävä

- oppilas on saavuttanut koulun kasvatustavoitteet välttävästi
- hän osoittaa jatkuvaa kielteisyyttä kouluyhteisöä kohtaan
- hän on kykenemätön yhteistyöhön (ei tule toimeen muiden kanssa, estää muiden työskentelyn)
- hän ei hyväksy sääntöjä eikä noudata niitä
- halveksii ja laiminlyö ympäristöä sekä yhteisiä tehtäviä ja välineitä
- tarvitsee erityisiä toimenpiteitä opiskelun turvaamiseksi
- useita luvattomia poissaoloja, laiminlyö koulunkäynnin lähes kokonaan
- käyttäytyy uhkaavasti tai väkivaltaisesti
- toistuvia jälki-istuntoja

4 Hylätty

- oppilaan käyttäytyminen vaatii välittömiä opiskeluhuollollisia toimenpiteitä
- oppilaan käyttäytyminen on niin poikkeuksellista, että hän ei ole koulun kasvat- ja kurinpitokeinoin ohjattavissa
- käyttäytyminen on uhkaavaa ja väkivaltaista, suhtautuu lähiympäristöönsä vihamielisesti

Sanallinen arviointi (vuosiluokat 1-3)

Sanallisessa arvioinnissa käyttäytymisen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan seuraavanlaisella asteikolla:

V = tavoite on saavutettu vaihtelevasti

K = tavoite on saavutettu kohtalaisesti

T = tavoite on saavutettu tyydyttävästi

H = tavoite on saavutettu hyvin

E = tavoite on saavutettu erinomaisesti

Suhtautuu myönteisesti muihin ihmisiin ja ympäristöön

- yhteistyön sujuminen toisten oppilaiden ja koulun henkilökunnan kanssa
- ystävällisyys toisia kohtaan
- erilaisuuden hyväksyminen
- toisten huomioon ottaminen
- oman ja toisten tekemisen arvostaminen
- koulun yhteishengen edistäminen

Noudattaa hyviä tapoja

- kohteliaisuus (tervehtiminen, kiitos, ole hyvä, anteeksi)
- asiallinen kielenkäyttö
- ruokailutavat
- avuliaisuus

Noudattaa koulun sääntöjä, ohjeita ja toimintatapoja

- koulun järjestyssääntöjen noudattaminen
- toimiminen yhteisvastuullisesti ja koulun toimintaa kehittävästi
- ohjeiden kuunteleminen ja noudattaminen
- työrauhan ylläpitäminen
- tehtävistä ja välineistä huolehtiminen
- muiden kouluasioiden vastuullinen hoitaminen

6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa hyvissä ajoin lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi.

Ennen päätöstä luokalle jättämisestä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä. Erillisiä näyttöjä voidaan järjestää paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia.

Jos mahdollisuus erillisiin näyttöihin annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositodistukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän opinnot, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä näytössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.

Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

Oppilas voi edetä opinnoissa tavoitekokonaisuuksittain.

Tavoitekokonaisuudet laaditaan pääsääntöisesti vuosiluokajaksojen 1–2, 3–6 ja 7–9 tavoitteiden mukaisesti. Oppilas etenee vuosiluokille 3 ja 7 pääsääntöisesti vasta silloin, kun hän on suorittanut hänelle laaditun suunnitelman mukaiset tavoitekokonaisuudet hyväksytysti. Vuosiluokkien 3–6 ja 7–9 nivelvaiheissa oppilaan osaamista arvioidaan suhteessa valtakunnallisiin arviointikriteereihin. Tavoitekokonaisuuksittain opinnoissaan etenevä oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen. Lukuvuositodistukseen kirjataan kaikki hänelle laadittuun suunnitelmaan kuuluvat opinnot. Hyväksytysti suoritettujen tavoitekokonaisuuksien arvioinnit kirjataan oppiaineittain lukuvuositodistukseen. Kesken olevien tavoitekokonaisuuksien arviointia ei merkitä lukuvuositodistukseen. Todistuksen lisätietoja-kohtaan merkitään, minkä vuosiluokan suorituksista on kyse niissä oppiaineissa, joissa oppilas etenee tavoitekokonaisuuksittain. Lukuvuoden koulutyön päätyttyä oppilas siirtyy opinnoissaan eteenpäin seuraavalle vuosiluokalle.

Tavoitekokonaisuuksittain etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää vuosiluokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Tavoitekokonaisuuksittain etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.

Tavoitekokonaisuuksittain etenemisestä määrätään luvussa 5.4.3.

6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aiheet

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä. Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Lukuvuositodistukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee

suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

Valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1–3 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 4–6 ja 7–9 yhtenäisistä, vähintään kahden vuosiviikkotunnin (2 vvt) laajuisista valinnaisten aineiden oppimäärästä annetaan numeroarvosana ja alle kahden vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisten aineiden oppimäärästä annetaan hyväksytty- tai hylätty-merkintä.

Opinnoissa etenemisen, luokalta siirtymisen ja luokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt:

Loimaan kaupungissa noudatetaan valtakunnallisia ohjeistuksia opinnoissa etenemisessä, luokalta siirtymisessä ja luokalle jättämisessä. Koulujen lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan näyttöpäivä, jolloin oppilaalla on mahdollisuus hylätyn aineen osalta osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot.

6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvostuksen 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä.

Perusopetuksen päättöarvosanan muodostaminen

Päättöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritelty oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on kohdennettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia

tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

Yhteisten oppiaineiden päättöarviointi

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten A1-oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

Yhteisten taito- ja taideaineiden päättöarviointi

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.

Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi

tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskeleman oppimäärän laajuus.

Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat vuosiluokilla 7–9 yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimäärästä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty-hylätty. Päättötodistuksen saamisen edellytyksenä on hyväksytty suoritus kaikista oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvista opinnoista. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa syventävässä valinnaisessa aineessa vuosiluokilla 7–9 osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Tämä korottamisen periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan.

Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskeleman kohde- tai kielikylypykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

Oppilaskohtaisia tukitoimia saavan oppilaan päättöarviointi

Jos oppilaskohtaisia tukitoimia saava oppilas opiskelee perusopetuksen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa perusopetuksen oppimäärän kaikkiin tavoitteisiin käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä. Kun oppilas opiskelee rajatun oppimäärän mukaan yhtä tai useampaa oppiainetta, arvioidaan oppilaan osaamista näissä oppiaineissa oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa suhteessa hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päättöarvioinnin

kriteereihin. Mikäli oppimäärä on rajattu, oppilas ei voi saavuttaa välttävää osaamista eli arvosanaa 5 korkeampaa arvosanaa.

Rajattujen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden päättöarvioinnissa annetaan hyväksytystä suorituksesta numeroarvosana 5 tähtimerkinnällä.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilas-kohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

Päättöarviointi:

Loimaan kaupungissa noudatetaan päättöarvioinnissa valtakunnallisia ohjeistuksia.

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvioinnin lähestyessä opettajien tehtävänä on lukuvuoden vielä ollessa käynnissä antaa oppilaille tietoa suoriutumisen tasosta ja eteenpäin ohjaavaa palautetta. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että oppilaat ja huoltajat ovat tietoisia tavoitteista, arvioinnin periaatteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Tietoa näistä voidaan välittää arviointistrategian mukaisesti mm. oppimiskeskusteluissa ja muissa vanhempaintapaamisissa, osana opettajan ja oppilaan käymiä kahdenkeskisiä keskusteluja sekä monipuolisen palautteen avulla.

6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole terveydellisistä syistä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta. Vapautuksen päätyttyä oppilaan opiskelu järjestetään ja arviointi toteutetaan tarkoituksenmukaisella tavalla siten, että oppilas pystyy osoittamaan osaamistaan opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Jos oppilas on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksyttyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositodistukseen.

6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä.

Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle, ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.

6.11 Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. lukuvuositodistus
2. välitodistus
3. erotodistus
4. päättötodistus.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Vuosiluokilla 1–3 lukuvuositodistuksiin, erotodistuksiin ja mahdollisiin välitodistuksiin annetaan kaikissa oppiaineissa joko sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Mikäli annetaan sanallinen arvio, todistuksesta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositodistuksissa, erotodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa annetaan numeroarvosanat. Päättötodistuksessa ja mahdollisessa 9. vuosiluokan erotodistuksessa sekä välitodistuksessa annetaan numeroarvosanat. Numeroarvosanaa voidaan täydentää kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan todistuksen liitteenä.

Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistuksissa vuosiluokilla 4–8 ja mahdollisissa välitodistuksissa vuosiluokilla 4–9. Jos käyttäytymisestä annetaan vuosiluokilla 1–3 sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteenä. Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan todistuksen liitteenä. Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.

Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.

Jos oppilaan perusopetuksen oppimäärää tai paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita on rajattu, osaamisen arviointi tapahtuu suhteessa hänelle määriteltyihin tavoitteisiin. Arviointi on sanallista lukuun ottamatta päättöarviointia. Sanalliseen arvioon lisätään rajaamista ilmaiseva tähti (*). Päättötodistukseen merkitään arvosana 5*.

Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota.

Lukuvuositolodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositolodistus lukuvuoden päättyessä jokaisella vuosiluokalla lukuun ottamatta vuosiluokkaa 9, jolloin oppilas saa päätötolodistuksen. Lukuvuositolodistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Lukuvuositolodistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Kun tolodistuksessa käytetään numeroarvosanaa, tolodistukseen merkitään myös arviointias-teikko.

Sanallista arviota voidaan käyttää lukuvuositolodistuksissa vuosiluokilla 1–3. Sanallisistakin arvioista tulee käyää ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa. Tolodistukseen merkitään sanallisessa arvioinnissa käytetty asteikko.

Lukuvuositolodistuksissa ja mahdollisissa välitolodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään tolodistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, se annetaan tolodistuksen liitteenä.

Uskonnon tai elämäkatsomustiedon opiskeltu oppimäärä merkitään lukuvuositolodistukseen muodossa “uskonto/elämäkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta tai mitä uskonnon oppimäärää oppilas on opiskellut. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään tolodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä tolodistuksiin.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, lukuvuositolodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Tavoitekokonaisuuksittain etenevälle oppilaalle kirjataan kaikki hänelle laadittuun suunnitelmaan kuuluvat opinnot. Hyväksytysti suoritettujen tavoitekokonaisuuksien arvioinnit kirjataan oppiaineittain lukuvuositolodistukseen. Kesken olevien opintokokonaisuuksien arviointia ei merkitä lukuvuositolodistukseen. Tolodistuksen lisätietoja-kohtaan merkitään, minkä vuosiluokan suorituksista on kyse niissä oppiaineissa, joissa oppilas etenee tavoitekokonaisuuksittain.

Jos oppilaskohtaisia tukitoimia saava oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa rajatun oppimäärän mukaan, lisätään sanallisen arvion perään tähti (*).

Todistuksen lisätietoja-kohdassa mainitaan, että oppilas on opiskellut nämä oppiaineet rajatun oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla oppilaan mahdollisesta osallistumisesta muuhun järjestettyyn opetukseen tai ohjattuun toimintaan
- 7. ja 8. luokkien lukuvuositodistuksen lisätietoihin maininta oppilaanohjauksesta, mikäli oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- sanallisessa arvioinnissa käytetty asteikko tai perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 13.2.2025 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Välitodistus

Opetuksen järjestäjä päättää mahdollisten välitodistusten antamisesta. Välitodistus annetaan samoin perustein kuin lukuvuositodistus.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin hakeutumista varten samoin perustein kuin päättötodistus.

Välitodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä

- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla jatko-opintoihin ha-
keutumista varten annettavaa välitodistusta)
- sanallisessa arvioinnissa käytetty asteikko tai perusopetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 13.2.2025 hyväksymien perusopetuk-
sen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuk-
sen oppimäärän suorittamista koulusta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi op-
pivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako
sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa,
jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei mer-
kitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- sanallisessa arvioinnissa käytetty asteikko tai perusopetusasetuksen 10 §:n mukai-
nen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 13.2.2025 hyväksymien opetussuunni-
telman perusteiden mukainen.

Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)
- opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- suoritettu oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko
- merkintä siitä, että todistus on Opetushallituksen 13.2.2025 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen
- maininta siitä, että perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon opiskeltu oppimäärä merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta tai mitä uskonnon oppimäärää oppilas on opiskellut. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta,

hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Päättöarvioinnissa arvioitavan oppimäärän laajuudeksi merkitään vuosiluokkien 7–9 opintojen laajuus vuosiviikkotunteina.

Perusopetusta täydentävien saamen kielen, romanikielen ja oppilaan oman äidinkielen opinnoista mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa rajatun oppimäärän mukaan, päättötodistuksessa hyväksytystä suorituksesta annetaan numeroarvosana 5 tähti-merkinnällä. Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet rajatun oppimäärän mukaan.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen.

Päättötodistukseen merkitään arvosanat niistä erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista, jotka on suoritettu ennen päättötodistuksen antamista.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän vuosiluokilla 7–9, merkitään päättötodistukseen numeroarvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistukseen sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”soveltavat valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä sekä arvio joko numeroarvosanana tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä "osallistunut". Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio "hyväksytty" suoritetusta vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta A2- tai B2- kielestä, arvosana jätetään pois ja päättötodistukseen tulee merkintä "hyväksytty". Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja siitä annetaan numeroarvosana.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäytöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta. Uuden todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa [erityisessä tutkinnossa](#) tai aikuisten perusopetuksessa.

Todistukset ja niiden antamiseen liittyvät käytännöt sekä sanallisen ja numeroarvioinnin käyttö:
Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa lukuvuositodistuksen. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan sanallisesti vuosiluokilla 1 – 3 ja vuosiluokilla 4 – 9 annetaan numeroarviointi. Käyttäytymisen lisäksi todistuksissa on arvio kaikista vuosiluokalla opiskeltavista oppiaineista. Päättö- ja erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arviota. Päättötodistuksen liitteenä on arvio oppilaan käyttäytymisestä.

Lukukauden päättyessä oppilaalle annetaan väliarviointi. Vuosiluokilla 1 – 4 väliarviointi toteutetaan oppimiskeskustelussa. Vuosiluokilla 5-8 oppilaalle annetaan oppimiskeskustelun lisäksi välitodistus ja 9. vuosiluokalla tarvittaessa todistus jatko-opintoja varten. Jatko-opintoja varten annettava välitodistus ei sisällä käyttäytymisen arvosanaa. Käyttäytyminen arvioidaan myös 9.luokilla ja arvosana näkyy Wilmassa.

Sanallisessa arvioinnissa oppiaineiden tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan seuraavanlaisella asteikolla:

- V = tavoite on saavutettu vaihtelevasti*
- K = tavoite on saavutettu kohtalaisesti*
- T = tavoite on saavutettu tyydyttävästi*
- H = tavoite on saavutettu hyvin*
- E = tavoite on saavutettu erinomaisesti*

Valinnaisten opintojen arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisia ohjeita ja paikallisesti sovittuja väliarvioinnin käytäntöjä. Ne oppiaineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin

oppimäärän, arvioidaan numeroin. Sanallisesti (hyväksytty/hylätty) arvioidaan alle kahden vuosiviikkotunnin valinnaiset aineet. Sanallisesti arvioitavan valinnaisaineen suoritus voi korottaa numeroin annettavan oppiaineen arvosanaa, mikäli kyseinen aine katsotaan jonkin yhteisesti opetettavan aineen syventäviksi opinnoiksi.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset vuosiluokilla 3-6 (musiikki, kuvataide, käsityö ja liikunta) ja vuosiluokilla 7-9 (kuvataide, käsityö ja kotitalous) arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opetettavia taide- ja taitoaineita. Näiden aineiden arvosanat ovat osa yhteisinä opetettavia aineita.

6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää

perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

1. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet:

Oppilas voi suorittaa erityisessä tutkinnossa jonkin oppiaineen oppimäärän, osan perusopetuksen oppimäärästä (esim. jonkin vuosiluokan oppimäärän) tai koko perusopetuksen oppimäärän.

Erityisen tutkinnon ajankohta ja käytännöt sovitaan koulun rehtorin ja oppilaan huoltajan kanssa tapauskohtaisesti.

6.13 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi. Myös valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit siirretään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

Lisäksi opetuksen järjestäjä täsmentää paikallisessa opetussuunnitelmassa seuraavat asiat:

- yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta
- arvioinnista tiedottamisen muodot
- käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet
- valinnaisten aineiden arviointi sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt
- sanallisen arvion tai numeroarvosanan antaminen todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa
- valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- välitodistukset, mikäli opetuksen järjestäjä niitä päättää antaa
- erityisen tutkinnon suorittamisen toimintatavat
- todistusten mahdolliset liitteet.

7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Perusopetuksen tehtävänä on tarjota kaikille oppilaille yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvään kasvuun ja oppimiseen. Suunnitelmallisesti toteutetut oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt antavat kestävän pohjan sekä oppimiselle että oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämiselle. Kaikessa koulun toiminnassa tulee huomioida saavutettavuus ja esteettömyys. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia saada onnistumisen kokemuksia oppimisessaan ja ryhmän jäsenenä toimimisessaan sekä tukea myönteisen käsityksen luomiseen itsestään, oppimisestaan ja yhteisön jäsenenä toimimisesta. Koulun tehtävänä on huolehtia riittävästä ja tarkoituksenmukaisesta yhteistyöstä oppilaan huoltajan kanssa. Myös huoltajalla on aktiivinen rooli oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tukemisessa. Jäljempänä tekstissä huoltajalla tarkoitetaan myös muuta oppilaan laillista edustajaa.

Oppimisen ja koulunkäynnin järjestäminen pohjautuu suunnitelmallisesti toteutettaviin oppimisen edellytyksiä tukeviin opetusjärjestelyihin. Niiden tarkoituksena on turvata kaikille oppilaille mahdollisuus suorittaa perusopetuksen oppimäärä. Kaikkia oppilaita koskevinä ryhmäkohtaisina tukimuotoina tarjotaan yleistä tukiopetusta, opetuskielen tukiope- tusta ja erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä. Mikäli ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat oppilaalle riittämättömiä, tarjotaan oppilaskohtaisia tukitoimia. Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä, erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä, erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa ja 31 §:n 1 momentin nojalla oppilaalle annettavat oppilaskohtaiset tulkittamis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet. Oppilaskohtaisten tukitoimien tarvetta arvioidaan, ne suunnitellaan ja perusopetuslain mukaiset päätökset tehdään mahdollisimman pian, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat oppilaan tukemiseksi riittämättömiä. Mikäli oppilaalle tarjotut tukimuodot ja -toimet eivät riitä perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen, on viimesijaisena keinona mahdollista poiketa perusopetuksen oppiaineen tai -aineiden tavoitteista.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. On huolehdittava siitä, että oppilas kokee, että hänen oppimisensa ja koulukäynnin tuen tarpeensa tunnistetaan ja huomioidaan ja hän saa tarvitsemaansa tukea. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki järjestetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Tuen järjestämisessä oleellista on tuen tarpeen varhainen tunnistaminen. Oppimisen tuki järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa opetusryhmässä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, suunnitelmallista ja tarvittaessa tuen tarpeen mukaan muuttuvaa.

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, ryhmäkohtaiset tukimuodot sekä oppilaskohtaiset tukitoimet edellyttävät suunnitelmallista johtamista ja johtajuutta. Opetuksen järjestäjä ja rehtori vastaavat siitä, että tukitoimet, niiden resursointi, rakenteelliset

ratkaisut, vastuut ja järjestelyt on tarkoituksenmukaisesti kirjattu paikalliseen opetussuunnitelmaan ja opetussuunnitelman mukaiseen lukuvuosisuunnitelmaan ja että tukitoimia toteutetaan suunnitelmallisesti. Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen, ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja oppilaskohtaisten tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti. Jokaisen työntekijän vastuulla on johtaa omaa toimintaansa yhdessä sovittujen toimintaperiaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti.

7.1 Oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia osallistua opetukseen tai suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin. Opetuksen järjestäjän varmistamat oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt antavat perustan tuen tarkoituksenmukaiselle toteuttamiselle osana kaikkea esi- ja perusopetuksen toimintaa. Ensisijaisesti tarjotaan ryhmäkohtaisia tukimuotoja, kuten yleistä tukiopetusta, opetuskielen tukiopetusta sekä erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä. Tuki annetaan oppilaalle inklusiivisten periaatteiden mukaisesti ensisijaisesti omassa opetusryhmässä.

Oppilaalla on oikeus myös oppilaskohtaisiin tukitoimiin, jos osallistuminen säännöllisesti tarjottuihin ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin ei riitä tukemaan häntä opinnoissaan, tai jos hänellä on edelleen vaikeuksia osallistua opetukseen. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä voidaan samanaikaisesti tukea sekä ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla että oppilaskohtaisilla tukitoimilla. Oppilaan tuen toteuttaminen suunnitellaan niin, että ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja oppilaskohtaisten tukitoimien vaikutus koulupäivän pituuteen on perusopetuslain ja -asetuksen mukainen, eikä aiheuta oppilaalle tarpeetonta kuormitusta.

Opetuksen järjestäjä tekee suunnitelmaan perustuvan hallintopäätöksen oppilaalle tarjottavasta oppilaskohtaisesta tuesta. Tuen toteutumista seurataan ja arvioidaan, ja tuen tarpeen muuttuessa tehdään uusi hallintopäätös.

Ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tai oppilaskohtaisilla tukitoimilla ei voi poiketa perusopetuksen oppimäärästä eikä paikallisen opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista. Oppilaalla on aina oikeus saada opetusta sen mukaan, mitä vuosiviikkotuntien määrästä säädetään.

Jos perusopetuksen oppimäärästä tai sisällöistä on tarpeen poiketa tietyn oppiaineen osalta oppilaan heikon suoriutumisen vuoksi, se on mahdollista ainoastaan silloin, kun oppilas on jo saanut muiden tukimuotojen ja -toimien lisäksi kyseisessä oppiaineessa oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa.

Oppilaan oppimäärän rajaaminen tulee kysymykseen vasta silloin, kun oppilas ei tukitoimista huolimatta saavuta välttävää arvosanaa (5). Oppimäärän rajaamisen tarpeesta tehdään luotettava arviointi opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Arviointiin tulee sisältyä

dokumentaatio siitä, millä tavalla perusopetuksen oppimäärän tavoitteista ja sisällöistä poikkeamisen tarve on todettu. Arvioinnin tukena voidaan käyttää eri asiantuntijoiden lausuntoja. Asiasta tehdään tukea koskeva hallintopäätös, joka on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä mahdolliset muut tiedot ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Perusopetuslain lisäksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain tarkoituksena on edistää oppilaiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvien ongelmien syntymistä. Opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen sekä hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä ylläpitävää toimintaa kouluyhteisössä. Ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä toteutettava ja koko kouluyhteisöä tukeva yhteisöllinen opiskeluhuolto on keskeinen koulunkäynnin ja osallistumisen tukemisen muoto, jolla vaikutetaan koko yhteisön toimintakulttuuriin. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi opiskeluhuoltopalvelut ja monialainen yksilökohtainen opiskeluhuolto tukevat oppilaiden yksilöllisiä oppimisen, hyvinvoinnin ja terveyden tarpeita sekä sosiaalisten ja psyykkisten valmiuksien kehittymistä. Mikäli koulun työntekijä arvioi oppilaan tarvitsevan muuta kuin perusopetuslain mukaista oppimisen ja koulunkäynnin tukea, tulee hänen toimia sen mukaan, mitä säädetään velvollisuudesta opiskeluhuoltopalveluihin ohjaamisesta oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa.

Opiskeluhuollosta määrätään tarkemmin luvussa 8.

Rehtorin vastuut oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisessä:

- 1. Johtaa koulun pedagogista ja yhteisöllistä toimintaa. Varmistaa, että oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt toteutuvat osana koulun toimintakulttuuria.*
- 2. Suunnitella työjärjestys ja oppimisympäristöjen käyttö siten, että opetuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen ja opettajien välinen yhteistyö on mahdollista.*
- 3. Selvittää eri opetusryhmien ryhmä- ja oppilaskohtaisen tuen tarpeet osana tuntikehyksen valmistelua.*
- 4. Saattaa koulunsa oppimisen tuen resurssoinnin ja sen toteuttamisen vaatimat rakenteelliset ratkaisut opetuksen järjestäjän (sivistysjohtaja) tietoon.*
- 5. Ottaa huomioon opetusryhmien erilaiset tuen tarpeet lukuvuoden pedagogisessa suunnittelussa. Huolehtii, että resurssit kohdennetaan koulussa siten, että oppimisen ja koulunkäynnin tuki toteutuu tarkoituksenmukaisesti.*
- 6. Seurata, että ryhmäkohtaiset tukimuodot ja oppilaskohtaiset tukitoimet toteutuvat suunnitellun mukaisesti. Huolehtia, että ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja oppilaskohtaisten tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan lukuvuoden aikana.*
- 7. Laatii koulun lukuvuosisuunnitelman.*

Lukuvuosisuunnitelma sisältää mm. seuraavat asiat:

1. Koulun käytössä olevat oppimisen ja koulunkäynnin muodot ja resurssit
 - oppilasmäärät luokka-asteittain
 - opetushenkilöstön määrä ja suunnitelma rakenteellisesta sijoittumisesta
 - avustavan henkilöstön määrä ja suunnitelma rakenteellisesta sijoittumisesta
 - tuntiresurssi (jakotunnit/samanaikaisopetus, resurssiopetus, tukiopetus)
 - erityisopetuksen tuntiresurssi ja suunnitelma sen käytöstä ryhmä- ja oppilaskohtaiseen tukeen
 - tukiopetukseen, opetuskielen tukiopetukseen ja erityisopettajan ryhmäkohtaiseen tukeen käytettävä viikkotuntimäärä/oppilas
2. Toimintakulttuuri
 - oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt
 - kasvat- ja opetustyön painopisteet
 - kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus
 - osallisuus
 - yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
 - vastuu ympäristöstä ja suuntautuminen kestävään tulevaisuuteen
 - monialaiset oppimiskokonaisuudet
3. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyö
 - kodin ja koulun yhteistyö
 - yhteistyö muiden tahojen kanssa
 - kerhotoiminta
 - oppilashuolto
4. Henkilöstön suunnittelupäivät ja täydennyskoulutus.

7.2 Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt koskevat kaikkea perusopetuksen toimintaa. Ne ovat keskeinen osa koulun toimintakulttuuria, joka antaa edellytykset kaikkien oppilaiden osallisuuteen, oppimiseen ja koulunkäynnin tukeen. Koulun toiminnassa ja opetusjärjestelyissä huomioidaan saavutettavuus ja esteettömyys. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt luovat pohjan laadukkaalle perusopetukselle, ryhmäkohtaisille tukimuodoille ja oppilaskohtaisille tukitoimille. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt resursoidaan, suunnitellaan, toteutetaan ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan osana koulun toimintaa.

Opettajien keskinäinen yhteistyö, opettajien yhteistyö moniammatillisten ja monialaisten toimijoiden kanssa sekä yhteistyön mahdollistavat rakenteelliset ratkaisut ovat tärkeitä oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhteiseen suunnitteluun ja toteutukseen tulee varata riittävästi aikaa.

- oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset huomioon ottavaa opetuksen järjestämistä ja opetuksen eriyttämistä
- eri oppiaineiden ja tiedonalojen kieltä avaavaa kielitietoista opetusta
- opetusryhmien muodostamista siten, että opetuksen tavoitteet voidaan saavuttaa
- pedagogisia ratkaisuja, joilla tukea tarvitsevien oppilaiden lisäksi huomioidaan myös oppilaat, jotka etenevät opinnoissaan tavoitekokonaisuuksittain
- opettajan kykyä huomioida riittävästi opetusryhmän tarpeet ja vahvuudet
- oppilaiden kanssa työskentelevien koulunkäynninohjaajien ja muun henkilöstön hyödyntämistä oppilaiden koulunkäynnin ja opetukseen osallistumisen tukena

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt edellyttävät perusopetuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä.

Kaiken opetuksen lähtökohtana ovat oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, jotka tulee toteuttaa tarvittavilta osin ja riittävässä määrin kaikissa opetusryhmissä. Näillä opetusjärjestelyillä tarkoitetaan oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset huomioivaa opetusta, oppimisympäristön muokkaamista ja pedagogisia ratkaisuja, kuten opetuksen eriyttämistä. Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä pyritään tukemaan kaikkien oppilaiden oppimista ja koulunkäyntiä siten, ettei tarvetta ryhmäkohtaisille tukimuodoille tai oppilaskohtaisille tukitoimille synny tai tarve on mahdollisimman vähäinen. Käytännössä tämä tarkoittaa sellaisten edellytysten luomista, että niiden tukemana oppilas työskentelee riittävästi oppitunneilla, suoriutuu kotiläksyistään ja valmistautuu kokeisiin niin, että oppimista ylipäättään voi tapahtua.

Kukin opettaja suunnittelee ja toteuttaa opetusryhmänsä kohdalla oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä yhteistyössä muiden opetusryhmää opettavien opettajien ja tarvittaessa koulun muun henkilökunnan kanssa. Opettajien keskinäinen yhteistyö, opettajien yhteistyö moniammatillisten ja monialaisten toimijoiden kanssa sekä yhteistyön mahdollistavat rakenteelliset ratkaisut ovat tärkeitä oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen toteuttamisessa.

Oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä Loimaalla ovat mm:

Rakenteelliset järjestelyt

- Opetusryhmät, jotka mahdollistavat parhaiten opetuksen tavoitteet ja opettajan mahdollisuudet ottaa huomioon oppilaiden tarpeet ja vahvuudet
- Koulunkäynninohjaajien ja muun henkilöstön (esim. koulunuorisotyöntekijä) hyödyntäminen oppilaiden koulunkäynnin ja opetukseen osallistumisen tukena
- Opetuksen järjestäjän päättämät jakotunnit
- Tilojen ja opetusjärjestelyjen esteettömyyteen ja apuvälineiden käyttöön liittyvät ratkaisut
- Henkilöstön osaamisesta ja täydennyskoulutuksesta huolehtiminen
- Opettajien yhteistyö ja yhteissuunnittelu
- Eriyisopettajan konsultaatio

- *Opiskeluhuollon kanssa tehtävä yhteistyö*
- *Monialainen yhteistyö*
- *Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö*
- *Nepsy-ohjaus*
- *Läksyparkki*

Pedagogiset järjestelyt:

- *Oppilaan osallisuus ja kokemus ryhmään kuulumisesta*
- *Turvallinen ilmapiiri ja työrauha*
- *Selkeä ja ennakoitava päivä- ja oppituntistruktuuri*
- *Oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset huomioon ottavan opetuksen järjestäminen ja opetuksen eriyttäminen*
- *Strukturoidut ja joustavat opetusjärjestelyt*
- *Samanaikais-/yhteisopettajuus*
- *Monipuoliset opetusmenetelmät, välineet ja materiaalit*
- *Erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen pedagogiset tavoitteet huomioiden*
- *Eri oppiaineiden ja tiedonalojen kieltä avaavaa kielitietoista opetusta, jolla tuetaan oppilaiden kielitietoista kehitystä ja eri tiedon- ja taidonalojen käsitteiden ymmärtämistä ja oppimista*

Nepsy-ohjaus on yksi tapa, jolla voidaan tukea oppilaiden koulunkäyntiä sekä antaa valmiuksia ja tukea opettajille kohdata ja opettaa erilaisia oppilaita. Oppilasta voidaan ohjata yksilö- ja/tai ryhmätapaamisissa ja/tai luokassa voidaan erilaisin tavoin muokata oppimisympäristöä sekä pyrkiä löytämään uusia toiminta- ja ratkaisumalleja koulun arjessa ja luokkatilanteissa. Valmennukseen liittyy vahvasti ratkaisukeskeisyys ja positiivinen ohjaaminen. Valmennus tapahtuu koulun tiloissa ja koulupäivien aikana tai koulujen kerhoaikoina. Nepsy-ohjaukseen liittyen opettajille ja ohjaajille voidaan jakaa tietoa, valmistaa materiaalia sekä hankkia apuvälineitä, jotka tukevat oppilaan arkea koulussa.

Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen suunnittelun ja arvioinnin tulee olla tavoitteellista. Koulukohtaisesta johtamisesta vastaa rehtori ja opetusryhmäkohtaisesta ryhmää opettavat opettajat.

7.3 Ryhmäkohtaiset tukimuodot ja niiden tavoitteet sekä järjestäminen

Ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tarkoitetaan kaikkia oppilaita koskevia ryhmäkohtaisia järjestelyjä. Näitä ovat opettajan antama yleinen tukiopetus, opettajan antama opetuskielen tukiopetus ja erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Opetuksen järjestäjän tulee varata ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamiseen lukuvuosittain opetus-suunnitelmaan perustuvassa suunnitelmassa yhteensä vähintään 0,122 opetustuntia viikossa koulun oppilasta kohden.

Ryhmäkohtaisia tukimuotoja tarjotaan suunnitelmallisesti koko lukuvuoden ajan osana koulun perustoimintaa oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden lisänä. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja voidaan tarjota erilaisin tarkoituksenmukaisin ryhmittelyin esimerkiksi samanaikais- ja yhteisopetuksena. Ryhmäkohtaiset tukimuodot mahdollistavat myös vertaisoppimisen.

Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisessa opettajien tulee tehdä suunnitelmallista yhteistyötä. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja suunniteltaessa ja toteuttaessa voidaan hyödyntää esimerkiksi erityisopettajan konsultaatiota. Ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat ensisijaisia tukimuotoja ja kaikkien oppilaiden oikeus, eikä niistä tehdä oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaa suunnitelmaa tai tukea koskevaa päätöstä. Ryhmäkohtaiset tukimuodot toteutetaan ensisijaisesti joustavasti ryhmämuotoisesti. Ryhmän kokoa ei ole rajattu.

Ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat ensisijaisia tukimuotoja, jos oppilaalla on vaikeuksia edetä opinnoissaan senkin jälkeen, kun oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä (esim. eriyttäminen) on hyödynnetty oppilaan kohdalla tarvittavilta osin ja riittävässä määrin. Aloitteen ryhmäkohtaisten tukimuotojen käyttöönottamiseksi voivat tehdä luokan-/aineenopettaja, erityis(luokan)opettaja, oppilas itse tai oppilaan huoltaja. Aloitteen voi tarvittaessa tehdä myös joku oppilashuollon edustajista (esim. koulupsykologi) tai jokin heihin verrattava toimija (esim. oppilaan tukihenkilö).

Ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat luonteeltaan oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä täydentäviä ja ovat jokaisen oppilaan oikeus. Ryhmäkohtaista tukea annetaan suunnitelmallisesti ja säännöllisesti ryhmän tarpeisiin perustuen koko lukuvuoden ajan. Tuki toteutetaan erilaisin tarkoituksenmukaisin ryhmittelyin (joustavat ryhmittelyt). Ryhmäkohtaisen tuen antamisesta vastaa ensisijaisesti luokan- tai aineenopettaja, joka voi antaa opetusta yhdessä erityisopettajan kanssa samanaikais- ja yhteisopettajuuden myötä. Yleistä tukiopetusta ja opetuskielen tukiopetusta voi antaa tarvittaessa myös muu opettaja. Tukimuotojen suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään erityisopettajan konsultaatiota. Opetajat tekevät ryhmäkohtaisten tukimuotojen suunnittelussa ja toteuttamisessa suunnitelmallista yhteistyötä.

Jokaisella opettajalla on vastuu arvioida ryhmäkohtaisen tuen riittävyyttä omien opetusryhmiensä kannalta ja tuoda ryhmien tarpeet rehtorin tietoon. Ryhmäkohtaisten tukimuotojen kokonaisuutta arvioidaan rehtorin ja opettajien yhteistyönä lukuvuosittain sekä tarvittaessa lukuvuoden aikana. Opetuksen järjestäjä kohdentaa perusopetuslain 20 b §: n mukaisesti ryhmäkohtaisten tukimuotojen resurssin ottaen huomioon em. arvioinnin. Ryhmäkohtaisen tuen toteuttaminen tulee olla suunnitelmallista ja sen vaikuttavuutta tulee seurata säännöllisesti, jotta resurssin kohdennusta voidaan tarpeen mukaan muuttaa. Ryhmäkohtaiset tukimuodot kirjataan koulujen lukuvuosisuunnitelmaan.

Ryhmäkohtaisia tukimuotoja ovat seuraavat:

- *yleinen tukiopetus (ennakoiva tukiopetus, täydentävä tukiopetus, kokeisiin valmistava tukiope-*
tus, yksilöllinen ohjaus)
- *opetuskielen tukiopetus (kohdistuu oppiaineen käsitteiden hallintaan sekä oppiaineen tekstinlu-*
kutaitoon ja tekstintuottamistaitoon)
- *erityisopettajan tuki samanaikaisopetuksena tai pienemmissä joustavissa ryhmissä (ei-säännöl-*
listä ja koskee vaihtuvaa ryhmää)

Opettajan antama yleinen tukiopetus

Yleinen tukiopetus vahvistaa opetuksen ja kasvatuksen tavoitteiden saavuttamista perusopetuksessa. Yleinen tukiopetus on opittaviin asioihin tutustumista etukäteen tai opitun vahvistamista ja kertaamista. Yleisellä tukiopetuksella pyritään ehkäisemään vaikeuksia ennakolta ja varmistamaan opittavien asioiden ymmärtäminen sekä opintojen eteneminen. Sillä voidaan vastata myös oppilaan poissaoloista johtuviin lyhytaikaisiin tuen tarpeisiin.

Yleisen tukiopetuksen tavoitteet ja sisältö

Yleisen tukiopetuksen tavoitteena on auttaa oppilasta saavuttamaan oppimisen tavoitteet sekä edistymään opinnoissaan. Osana yleistä tukiopetusta oppilaalle opetetaan oppimaan oppimisen taitoja, oppimisstrategioita ja opiskelutapoja, jotka tukevat hänen oppimistaan. Yleinen tukiopetus voi kohdistua kaikkiin oppiaineisiin ja sillä voidaan tukea myös laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Yleisen tukiopetuksen järjestäminen

Yleistä tukiopetusta voidaan antaa oppituntien yhteydessä, erillisinä lisätunteina, pienemässä ryhmässä tai henkilökohtaisena ohjauksena. Yleistä tukiopetusta annetaan oppilaan työjärjestyksen mukaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy. Opetusta voidaan antaa myös oppituntien ulkopuolella huomioiden koulupäivien pituuden enimmäismäärät.

Yleistä tukiopetusta antaa ensisijaisesti opetusryhmästä vastuussa oleva luokan- tai aineenopettaja. Yleistä tukiopetusta voi antaa myös muu opettaja. Samanaikais- ja yhteisopetusta voidaan käyttää yleisen tukiopetuksen toteuttamisessa. Opettajien yhteistyö yleisen tukiopetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja sen vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää.

Opettajan antama opetuskielen tukiopetus

Opetuskielen tukiopetus kohdistuu ensisijaisesti opetuskielen taidon ja eri tiedonalojen tekstitaitojen vahvistamiseen. Sitä annetaan oppilaille, joilla ei ole riittävästi opetuskielen taitoa perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi. Opetuskielen tukiopetus on kielitietoista opetusta, joka tukee oppilaita eri oppiaineiden tekstien lukemisessa, niiden ymmärtämisessä ja tulkitsemisessä sekä omassa tuottamisessa. Opetus kohdistuu oppiaineen kieleen ja sisältöön samaan aikaan.

Opetuskielen tukiopetuksen tavoitteet ja sisältö

Opetuskielen tukiopetuksen tavoitteena on oppilaiden opetuskielen taidon vahvistaminen, mikä tukee oppilaiden osallistumista opetukseen ja opinnoissa etenemistä. Opetuskielen tukiopetuksessa keskitytään kullekin oppiaineelle ominaisten tekstien yhteiseen tarkasteluun, tekstien tyypillisten piirteiden löytämiseen ja opiskelun edellyttämien tekstien ohjattuun tuottamiseen sekä oppiainekohtaisen sanavaraston vahvistamiseen.

Opetuskielen tukiopetuksen järjestäminen

Opetuskielen tukiopetus järjestetään pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti siten, että mahdollisimman moni oppilas voi hyötyä siitä. Sitä voidaan antaa oppilaiden työjärjestyksen mukaisten oppituntien aikana samanaikais- ja yhteisopetuksena tai pienemmässä ryhmässä, jolloin opetuskielen tukiopetusta tarvitsevat oppilaat voivat olla eri tilassa toisen opettajan kanssa. Opetusta voidaan antaa myös oppituntien ulkopuolella huomioiden koulupäivien pituuden enimmäismäärät.

Opetuskielen tukiopetusta antaa ensisijaisesti opetusryhmästä vastuussa oleva luokan- tai aineenopettaja. Opetuskielen tukiopetusta voi antaa myös muu opettaja. Opettajien yhteistyö opetuskielen tukiopetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja sen vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää.

Annettava tukiopetus (yleinen tukiopetus ja opetuskielen tukiopetus) voidaan järjestää joko koulupäivän aikana tai ennen tai jälkeen koulupäivän. Koulupäivän aikana tukiopetusta voidaan antaa sen oppiaineen oppituntien aikana, jossa tuentarve ilmenee esimerkiksi samanaikaisopetusta hyödyntäen. Koulupäivän aikana tukiopetukseen voidaan tarvittaessa ja tilapäisesti hyödyntää myös välitunteja. Oppituntien aikana annettava tukiopetus voi samanaikaisesti kohdistua yhden tai useamman opetusryhmän oppilaisiin. Jos tukiopetus kohdistuu samanaikaisesti useamman opetusryhmän oppilaisiin, lähtökohtana on, että tukiopetus annetaan pienryhmässä. Tukiopetusta voidaan antaa pienryhmässä myös siinä tapauksessa, että se kohdistuu ainoastaan yhden opetusryhmän oppilaisiin. Tukiopetusta voidaan tarvittaessa antaa myös yksittäiselle oppilaalle.

Koulupäivää ennen tai sen jälkeen annettava tukiopetus annetaan lähtökohtaisesti paikan päällä koulussa. Tarvittaessa ja opetusresurssin salliessa tukiopetus voidaan antaa myös etäopetuksena, jos etäopetus on mahdollista järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Etäopetusta voidaan harkita tilanteissa, joissa oppilaan koulumatkan järjestäminen on mahdotonta tukiopetukseen tulemista tai siihen jäämistä ajatellen.

Tukiopetusta antaa ensisijaisesti oma luokanopettaja/aineenopettaja. Tukiopetusta voivat tarvittaessa antaa myös muut opettajat eli toinen luokanopettaja/aineenopettaja, erityisopettaja,

*erityisluokanopettaja tai mahdollinen resurssiopettaja. Tukiopetusta antava opettaja ilmoittaa tukiope-
tuksen ajankohdan riittävän hyvissä ajoin tukiopetukseen tulevalle oppilaalle ja tarvittaessa myös hänen
huoltajalleen. Pidetty tukiopetus kirjataan Wilmaan koulun määrittelemällä tavalla. Myös kieltäytymi-
nen tukiopetuksesta kirjataan Wilmaan.*

Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä

Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä järjestetään siten, että se tu-
kee ja täydentää muuta opetusta ja mahdollistaa oppilaiden tarpeiden huomioimisen
osana opetusryhmän opetusta. Se on ensisijaisesti ryhmäkohtainen tukimuoto, ja sitä ei
kohdenneta yksittäisen oppilaan vaan tietyn oppilasryhmän tai koko opetusryhmän oppi-
misen tuen tarpeiden mukaisesti. Erityisopettajan antamaan opetukseen muun opetuksen
yhteydessä voi liittyä myös erityisopettajan konsultaatiota, joka kohdentuu kyseisen luokan
tai ryhmän kanssa toimiville opettajille ja muulle henkilöstölle.

Erityisopettajan antaman opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä

Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä voidaan järjestää samanai-
kais- ja yhteisopetuksena yhdessä opetusryhmää opettavan opettajan kanssa niin, että eri-
tyisopettaja työskentelee samassa luokkatilassa tai siirtyy pienemmän ryhmän kanssa toi-
seen tilaan. Opettajat jakavat opetustehtävät keskenään ja suunnittelevat opetuksen yh-
dessä, jolloin erityisopettaja voi tukea oppilaita muun opetuksen yhteydessä. Oppilasta
opettavat opettajat arvioivat yhdessä oppilaan työskentelyä, oppimista, osaamista ja käyt-
täytymistä. Ryhmäkohtaiset tukimuodot järjestetään ja niitä muutetaan tarvittaessa oppi-
laiden tuen tarpeiden mukaisesti.

*Muun opetuksen yhteydessä annettava osa-aikainen ei-säännöllinen erityisopetus tapahtuu koulupäivän
aikana sen oppiaineen oppitunnilla, jossa tuen tarve ilmenee. Ei-säännöllinen erityisopetus on tarkoitettu
tilanteisiin, joissa tietyn opetusryhmän oppilailla esiintyy vaihtelevia tuentarpeita esim. oppiaineen tiet-
tyjen sisältöjen kanssa tai väliaikaisten poissaolojen takia. Ei-säännöllistä erityisopetusta voidaan antaa
samanaikaisopetuksena tai joustavasti pienryhmäopetuksena. Ei-säännöllisyydellä tarkoitetaan, ettei
tämänkaltaisen erityisopetus kohdistu aina samoihin oppilaisiin, vaan tuettavien joukossa on vaihtu-
vuutta. Osa-aikainen ei-säännöllinen erityisopetus voi kohdistua keneen tahansa oppilaaseen, jonka
opintojen eteneminen on väliaikaisesti hankalaa. Jos erityisopetuksen tarve on oppilaan kohdalla sään-
nöllistä, tulee käynnistää harkinta oppilaan siirtämiseksi oppilaskohtaisen tukeen, sikäli kun hänen koh-
dallaan on jo hyödynnetty riittävässä määrin tukiopetusta ja oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjär-
jestelyitä (esim. eriyttämistä). Ei-säännöllistä erityisopetusta antaa pääasiassa laaja-alainen erityisopet-
taja, mutta tuntiresurssin niin salliessa sitä voi antaa myös erityisluokanopettaja.*

7.4 Oppilaskohtaiset tukitoimet

Oppilaalla on oikeus saada oppilaskohtaisia tukitoimia viipymättä, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät riitä tukemaan hänen oppimistaan tai koulunkäyntiään ja hän tarvitsee säännöllisiä tukitoimia. Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä, erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä, erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa ja perusopetuslain 31 §:n 1 momentin nojalla oppilaalle annettavat oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä voidaan samanaikaisesti tukea sekä ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla että oppilaskohtaisilla tukitoimilla.

Oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi käynnistyy, kun oppilasta opettavat opettajat toteavat, että ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät riitä tukemaan oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilas ja hänen huoltajansa voivat myös tuoda esiin havaintonsa ryhmäkohtaisten tukimuotojen riittävydestä.

Myös silloin, jos oppilaskohtaisten tukitoimien tarve on niin ilmeinen, että oppilasta ei perusopetuksen alkaessa voida riittävästi tukea ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla, voidaan oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi aloittaa poikkeuksellisesti jo ennen perusopetuksen alkamista. Oppilaskohtaisista tukitoimista tehdään tuen tarpeen arviointiin perustuva suunnitelma sekä hallintopäätös.

Oppilaskohtaiset tukitoimet perustuvat oppilaan yksilöllisiin tarpeisiin ja niitä annetaan säännöllisesti ja pitkäkestoisesti. Oppilaskohtaiset tukitoimet järjestetään oppilaan etu huomioon ottaen ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa. Oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttaminen edellyttää opettajien välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa konsultaatiota esimerkiksi erityisopettajan ja muun henkilöstön kanssa.

Perusopetuslain mukaiset oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, ryhmäkohtaiset tukimuodot ja oppilaskohtaiset tukitoimet kohdentuvat oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseen, eivätkä korvaa sosiaali- ja terveystalvveluja.

Oppilaan siirtäminen oppilaskohtaiseen tukeen on lähtökohtaisesti mahdollista vain, jos oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyitä ja ryhmäkohtaisia tukimuotoja on jo hyödynnetty oppilaan kohdalla tarpeellisilta osin ja riittävässä määrin. Samoin edellytyksenä on, että tarpeellisten opetusjärjestelyjen ja ryhmäkohtaisia tukimuotojen hyödyntämisestä huolimatta oppilaan osaaminen ja edistyminen oppiaineessa on heikkoa. Lisäksi edellytyksenä oppilaskohtaisten tukitoimien käyttöönotolle on, että oppilas on kohtuullisessa määrin huolehtinut tuntityöskentelystään sekä läksyistään ja kokeisiin valmistautumisestaan itsenäisesti tai huoltajan, tukiopetuksen tai läksyparkin tuella. Mainituista edellytyksistä voidaan

poiketa varsinkin koulupolun alussa, jos oppilas tarvitsee säännöllistä tukea ennalta ehkäisevästi perustaitojen vahvistamiseen (esim. lukivalmiudet ja matemaattiset valmiudet). Edellytyksistä voidaan poiketa myös, jos oppilaalla on jokin merkittävästi oppimista tai koulunkäyntiä häiritsevä vaikeus, esim. vakava mielenterveyden ongelma.

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnissa tulee selvittää ja kuvata oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarve, opintojen etenemisen tilanne, käytössä olleet ryhmäkohtaiset tukimuodot sekä ne tukitoimet, jotka parhaiten tukevat oppilaan edun mukaisesti hänen oppimistaan. Opetuskielen oppimisen varhainen vaihe, poissaolot, motivaation puute tai puutteellinen opiskelutekniikka eivät voi lähtökohtaisesti olla peruste oppilaskohtaiselle tuen tarpeelle. Myös käyttäytymisellä reagoivien oppilaiden tukemiseksi käytetään ensisijaisesti ryhmäkohtaisia tukimuotoja. Oppilasta voidaan tukea myös oppilaskohtaisilla tukitoimilla, jos se on oppilaan edun mukaista. Osana arviointia selvitetään myös tarve oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle.

Tuen tarpeen arvioinnin tekevät oppilaan opettajat. Jos oppilaan tuen tarpeen arviointi vaatii monialaista osaamista, osallistuvat tukitoimien tarpeen arviointiin tarvittaessa opettajien lisäksi opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset tai muut asiantuntijat. Oppilaan omat näkökulmat ja ajatukset tulee selvittää ja ottaa huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Oppilaan huoltajalle edustajalle on annettava mahdollisuus osallistua tuen tarpeen arviointiin.

Moniammatillinen ja -alainen yhteistyö voi tukea oppilaskohtaisten tukitoimien arvioimista, mutta se ei ole edellytys hallintopäätöksen tekemiselle tai tuen toteuttamiselle, ellei oppilaan etu ja tuen tarve sitä edellytä. Oppilaskohtaisten tukitoimien arviointiin perustuva tukea koskeva hallintopäätös ei voi perustua pelkkään lääketieteelliseen arvioon, eivätkä opetuksen järjestäminen, opetus tai oppilaskohtaiset tukitoimet korvaa sellaisia palveluja, joista järjestämisvastuussa on joku muu kuin opetuksen järjestäjä.

Tuen tarpeen arvioinnissa on tilanteen vaatiessa mahdollista hyödyntää myös muuta kuin oman koulun erityisopettajan konsultaatiota. Esimerkiksi opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan perusoikeuksiin puuttuva toimenpide, jolloin on suositeltavaa hyödyntää laajemmin monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta. Arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi myös niiden opetuksen järjestäjien konsultaatiota, joiden osalta opetus- ja kulttuuriministeriö on päättänyt velvollisuudesta huolehtia opetukseen liittyvistä kehittämis-, ohjaus- ja tukipalveluista sekä perusopetuslain mukaista sairaalaopetuksen konsultaatiopalvelua.

Oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arvioinnin käynnistävät oppilasta opettava opettaja tai opettajat ryhmäkohtaisen tuen riittävyyden arvioinnin pohjalta. Myös huoltaja tai oppilas voivat tuoda esille näkemyksensä ryhmäkohtaisten tukimuotojen riittävyydestä. Opettaja tekee yhteistyötä oppilasta opettaneen erityisopettajan kanssa tai hyödyntää muun erityisopettajan konsultaatiota. Tarvittaessa tuen tarpeen arviointiin osallistuvat myös opiskeluhoitopalveluiden ammattilaiset tai muut asiantuntijat. Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö ei kuitenkaan ole edellytys hallintopäätöksen tekemiselle.

Oppilaan omat mielipiteet tuen tarpeen arvioinnin yhteydessä selvitetään ja otetaan huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Oppilaan huoltajille tai muulle lailliselle edustajalle annetaan mahdollisuus osallistua oppilaan tuen tarpeen arviointiin.

Ennen oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin käynnistämistä tarkistetaan, että oppilaan kohdalla on toteutunut riittävässä määrin oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt sekä ryhmäkohtaiset tukimuodot. Tuen tarpeen arviointi kirjataan oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan. Jos päätöksentekijä ei ole ollut mukana tuen tarpeen arvioinnissa, käy arvioinnin vastuuhenkilö arvioinnin tuloksen läpi ko. henkilön kanssa ennen tuen toteuttamista koskevan suunnitelman laatimista.

Mikäli oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeellisuus on ilmeinen jo ennen perusopetuksen alkamista esiopetuksesta saatavan tiedonsiirron myötä, valmistaudutaan tukitoimien jatkamiseen perusopetukseen siirryttäessä.

Oppilaskohtaisessa tuen tarpeen arvioinnissa kuvataan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarve, opintojen etenemisen tilanne, käytössä olleet ryhmäkohtaiset tukimuodot, oppilasta parhaiten tukevat tukitoimet sekä tarve oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. Oppilaskohtaisen tuen tarvetta arvioidaan oppiainekohtaisesti. Samassa arvioinnissa voidaan arvioida oppilaskohtaisen tuen tarvetta useamman oppiaineen osalta. Käyttäytymisellä reagoivien oppilaiden tukemiseksi käytetään ensisijaisesti ryhmäkohtaisia tukimuotoja. Oppilasta voidaan tukea myös oppilaskohtaisilla tukitoimilla, jos se on oppilaan edun mukaista.

Kodin ja koulun välillä tehtävän yhteistyön lähtökohtana on osapuolien keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä huomioidaan perheiden erilaisuus, yksilölliset tarpeet sekä perheiden kieli ja kulttuuritausta. Oppilaan koulunkäyntiin liittyvät asiat pyritään aina hoitamaan kodin ja koulun välisenä hyvänä yhteistyönä. Rehtori tekee tuen tarpeen arvion pohjalta oppilaskohtaiseen tukeen oikeuttavan hallintopäätöksen kuultuaan ensin oppilasta ja hänen huoltajaansa. Päätöksestä käyvät ilmi oppilaskohtaiset tukitoimet oppilaan tarpeiden mukaisesti. Hallintopäätöksen jälkeen oppilasta opettava opettaja tai opettajat laativat oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevan suunnitelman yhdessä oppilaan sekä huoltajien kanssa. Suunnitelman laatiminen on kuitenkin mahdollista myös silloin, kun yhteistyölle on huoltajasta johtuva este. Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyyttä arvioidaan aina, kun oppilaan tarpeet sitä edellyttävät, mutta vähintään kerran lukuvuodessa. Tukitoimien toteutumisen seuranta kirjataan suunnitelmaan.

Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma

Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin pohjalta on laadittava oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa tai kanssa. Suunnitelman laatiminen on kuitenkin mahdollista myös niissä tilanteissa, joissa yhteistyölle on esimerkiksi huoltajasta johtuva este.

Suunnitelmasta on käytävä ilmi

- perustelut sekä mahdolliset muut tiedot ja selvitykset tukitoimien tarpeesta
- tuen tarpeen arviointiin perustuvien tukitoimien toteuttaminen ja seuranta
- oppimista tukevat pedagogiset ratkaisut
- opinnoissa eteneminen
- mahdollinen tarve perusopetuslain 20 h §:ssä tarkoitetusta oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle ja oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi
- mahdollinen perusopetuslain 20 i §:n mukainen tarve opetuksen järjestämiseksi oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite
- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan oppilaskohtaiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi kullekin toiminta-alueelle.

Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyttä on arvioitava aina, kun oppilaan tarpeet sitä edellyttävät, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa tai useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät. Suunnitelma on salassa pidettävä asiakirja.

Oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Suunnitelman laadintaan osallistuvat tuen tarpeen arvioinnin tehneet opettajat ja suunnitelmaa toteuttavat opettajat. Opiskeluhuollon ammattilaisia tai oppilaan moniammatillisia verkostoja voidaan kutsua mukaan suunnitelman tekemiseen, jos se on perusteltua oppilaan tuen järjestämisen kannalta.

Edellä mainittuja asiantuntijoita käytetään päätöksissä, jotka liittyvät perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiseen ja perusopetuksen järjestämisestä oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite.

Tukea koskeva päätös

Opetuksen järjestäjän on tehtävä tukea koskeva hallintopäätös oppilaalle annettavista oppilaskohtaisista tukitoimista. Päätöksestä tulee käydä ilmi oppilaskohtaiset tukitoimet oppilaan tarpeen mukaisesti

- erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä
- erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä
- erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa
- tulkitsemispalvelut
- avustajapalvelut
- apuvälineet

Lisäksi tukea koskeva päätös on tehtävä perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta. Perusopetuksen järjestämisestä oppilaalle vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella tehdään päätös perusopetuslain 20i §:n perusteella. Hallintopäätös on tehtävä kaikissa edellä mainituissa tilanteissa oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnin ja sen perusteella laaditun tuen toteuttamista koskeva suunnitelman mukaisesti ilman aiheutonta viivytystä. Ennen päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja hänen huoltajaansa.

Opetuksen järjestäjä voi tehdä myönteisen tai kielteisen päätöksen arviointiin perustuvan suunnitelman pohjalta. Mikäli päätös tarkoittaa oppilaan koulupaikan vaihtumista, siitä tehdään erillinen hallintopäätös. Tukea koskeva päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Jos kunta ei järjestä oppilaskohtaisia tukitoimia tai perusopetusta oppilaalle vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella niistä tukea koskevan päätöksen tekee oppilaan asuinkunta.

Tukea koskevaan päätökseen ei kirjata kuvauksia tukitoimista tai niiden toteuttamisesta, jotka on kuvattu oppilaskohtaisessa tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa. Mikäli oppilaan tilanne ja tuen tarve muuttuvat oleellisesti, on tehtävä uusi tukea koskeva päätös. Oppilaan huoltajaa on kuultava tukea koskevaa päätöstä tehtäessä.

Oppilaskohtaisia tukitoimia saavan oppilaan oppiminen, osaaminen, työskentely ja käyttäytyminen arvioidaan arviointia koskevien yleisten periaatteiden mukaisesti, ellei oppilaalle ole tehty hallintopäätöstä perusopetuksen oppimäärän tavoitteista ja sisällöstä poikkeamisesta, tai jos oppilaalle on tehty hallintopäätös toiminta-alueittain järjestettävästä opetuksesta.

Päätöksenteon prosessi:

- 1. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt toteutuvat.*
- 2. Ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat olleet käytössä säännöllisesti ja pitkäkestoisesti (lukukausi/lukuvuosi).*
- 3. Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen ja ryhmäkohtaisten tukimuotojen vaikuttavuuden tarkastelu. Voidaanko oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä voimistaa? Voidaanko ryhmäkohtaisia tukimuotoja kohdentaa toisin?*
- 4. Oppilasta opettavien opettajien ja erityisopettajan yhteistyössä tekemä tuen tarpeen arviointi (oppilaalle ja huoltajalle mahdollisuus osallistua, opiskeluhuolto tai hoitava taho mukana tarvittaessa).*
- 5. Oppilasta opettavat opettajat laativat yhdessä erityisopettajan kanssa tuen toteuttamista koskevan suunnitelman (yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa).*
- 6. Huoltajan kuuleminen (kirjallisesti).*
- 7. Asiakirjojen toimittaminen päätöksentekijälle.*
- 8. Päätös oppilaskohtaisista tukitoimista.*
- 9. Suunnitelman toteutumisen ja tukitoimien riittävyyden arviointi tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuoden aikana. Tukitoimien toteuttamisen seuranta kirjataan suunnitelmaan.*
- 10. Oppilaan oppilaskohtaisten tukitoimien muuttuessa tulee tehdä uusi oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi ja oppilaskohtaisen tuen toteuttamissuunnitelma. Ennen päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa hallintolain 34 §:n mukaisesti.*

Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä

Säännöllisellä erityisopettajan antamalla opetuksella osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä tarkoitetaan erityisopettajan kelpoisuuden omaavan opettajan antamaa opetusta. Sitä voidaan toteuttaa oppilaan omassa opetusryhmässä muun opetuksen yhteydessä tai siitä erillään. Säännöllisyydellä tarkoitetaan pitkäkestoista, esimerkiksi lukukauden tai -vuoden pituista jaksoa.

Opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan yksilölliset tarpeet. Erityisopettajan antamaa opetusta osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä voidaan toteuttaa myös pienryhmässä oppilaan omasta opetusryhmästä erillään. Tällöin pienryhmällä tarkoitetaan ryhmää, jonka koko on paikallisesti opetuksen järjestäjän päätettävissä. Tarvittaessa erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä voidaan antaa myös yhdelle oppilaalle.

Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä tarkoittaa, että esimerkiksi yhden oppiaineen opetustunneista alle puolet on erityisopettajan antamaa opetusta joko muun opetuksen yhteydessä tai pienryhmässä. [Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavasta erityisopettajan antamasta opetuksesta osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä oppilaskohtaisena tukitoimena.](#)

Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä on pitkäkestoista, oppilaskohtaisesti suunniteltua ja eriytettyä opetusta, jolla pyritään turvaamaan oppilaan opinnoissa eteneminen opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti.

Säännöllinen ja pitkäaikainen osa-aikainen erityisopetus tarkoittaa, että oppiaineen opiskelusta alle 50 % tapahtuu erityisopettajan opetuksessa muun opetuksen yhteydessä. Pitkäaikaisuus tarkoittaa vähintään lukukauden kestävää jaksoa. Osa-aikaisen erityisopetuksen tulee olla riittävän säännöllistä mutta ei välttämättä viikoittaista, sillä sen säännöllisyyttä suunniteltaessa huomioidaan esim. tuen tarpeen luonne ja kyseisen oppiaineen viikkotuntien määrä. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan tarpeen mukaan yksilö-, pienryhmä- tai samanaikaisopetuksena. Lähtökohtaisesti oppilaalla tulee kuitenkin olla valmius osallistua pienryhmäopetukseen. Osa-aikaista erityisopetusta antaa pääsääntöisesti koulun laajalainen erityisopettaja, mutta tuntiresurssin niin salliessa sitä voi antaa myös erityisluokanopettaja. Osa-aikaista erityisopetusta hyödynnettäessä oppiaineen arviointivastuu säilyy oppilaan luokan-/aineenopettajalla, joka tekee arvioinnissa tarvittavaa yhteistyötä tai konsultointia erityis(luokan)opettajan kanssa.

Tukea koskeva päätös sisältää oppiaineet, joissa oppilas saa ko. erityisopettajan antamaa opetusta.

Pienryhmät suunnitellaan opettajien välisenä yhteistyönä. Pienryhmät muodostetaan pedagogisin perustein ja niiden kokoon vaikuttavat oppilaiden tuen tarpeet. Ryhmän kokoa tulee arvioida tapauskohtaisesti ja joustavasti. Pienryhmän koko voi olla enintään 10 oppilasta. Pienryhmä voidaan muodostaa eri luokkien ja vuosiluokkien oppilaista.

Opettajien tulee tehdä yhteistyötä opetuksen suunnittelussa ja oppilaiden arvioinnissa.

Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama yhden tai useamman oppiaineen opetus pienryhmässä

Oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama opetus yhdessä tai useammassa oppiaineessa tarkoittaa yhden tai useamman oppiaineen opetusta enemmän kuin puolet tai kokonaan pienryhmässä. Tällöin oppilaan katsotaan oppimisvalmiuksistaan tai oppimisen edellytyksistään johtuen hyötyvän erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamasta opetuksesta pienryhmässä yhden tai useamman oppiaineen opetuksessa. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavasta erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamasta yhden tai useamman oppiaineen opetuksesta enemmän kuin puolet tai kokonaan pienryhmässä oppilaskohtaisena tukitoimena.

Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama yhden tai useamman oppiaineen opetus pienryhmässä ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena ei ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle.

Yhden opettajan opettama opetusryhmät muodostetaan siten, että ryhmässä on enintään viisi oppilasta, jotka saavat erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa yhden tai useamman oppiaineen opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa oppilaskohtaisena tukitoimena. Viiden oppilaan enimmäismäärä voidaan ylittää tilapäisesti.

Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama yhden tai useamman oppiaineen opetus pienryhmässä on pitkäkestoista, oppilaskohtaisesti suunniteltua ja eriytettyä opetusta, jolla pyritään turvaamaan oppilaan opinnoissa eteneminen opetussuunnitelman tavoitteiden tai oppiaineen rajatun oppimäärän mukaisesti.

Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamalla yhden tai useamman oppiaineen opetuksella kokonaan pienryhmässä tarkoitetaan, että oppiaineen opiskelusta yli 50 % tapahtuu erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetuksessa. Tukitoimen käyttöönoton edellytyksenä on, että säännöllistä ja pitkäaikaista osa-aikaista erityisopetusta on jo hyödynnetty oppilaan kohdalla, mutta siitä huolimatta oppilaan osaaminen tuettavassa oppiaineessa on hyvin heikkoa. Tätä tukitoimea hyödynnettäessä tuettavan oppiaineen arviointivastuu on erityisopettajalla tai erityisluokanopettajalla, joka oppilasta opettaa.

Tukea koskeva päätös sisältää oppiaineet, joissa oppilas saa ko. erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta.

Pienryhmät suunnitellaan opettajien välisenä yhteistyönä. Pienryhmät muodostetaan pedagogisin perustein ja niiden kokoon vaikuttavat oppilaiden tuen tarpeet. Ryhmän kokoa tulee arvioida

tapauskohtaisesti ja joustavasti. Pienryhmän koko voi olla enintään 10 oppilasta. Pienryhmä voidaan muodostaa eri luokkien ja vuosiluokkien oppilaista.

Opettajien tulee tehdä yhteistyötä opetuksen suunnittelussa ja oppilaiden arvioinnissa.

Erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa

Oppilaskohtaisena tukitoimena oppilaan opetuksen järjestäminen erityisluokassa tarkoittaa sitä, että oppilas saa erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa. Osa opetuksesta voidaan toteuttaa inklusiivisten periaatteiden mukaisesti yhteistyössä niin, että oppilaan osallistuminen muiden opetusryhmien opetukseen on mahdollista. Yhden opettajan opettamat opetusryhmät muodostetaan siten, että ryhmässä on enintään viisi oppilasta, jotka saavat oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa. Viiden oppilaan enimmäismäärä voidaan ylittää tilapäisesti.

Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavasta erityisluokanopettajan antamasta opetuksesta erityisluokassa.

Erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena ei ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. Erityisluokanopettajan opetusryhmässä erityisluokassa saa olla enintään kymmenen oppilasta, mutta enimmäiskoko voidaan ylittää tilapäisesti.

Loimaan kaupungissa erityisluokkaopetusta järjestetään Keskuskoululla, Puistokadun koululla ja Hirvikosken yhtenäiskoulussa.

Erityisopettajan antamalla opetuksella erityisluokassa tarkoitetaan, että oppilas opiskelee lähtökohtaisesti kaikki oppiaineet erityisluokanopettajan opetuksessa. On kuitenkin mahdollista, että oppilas opiskelee osan oppiaineista tai oppitunneista jonkin yleisopetuksen ryhmän mukana tai luokan-/aineenopettajan opetuksessa. Tähän tukitoimeen on tartuttava, jos oppilas ei ryhmäkohtaisista tukimuodoista sekä edellä mainituista oppilaskohtaisista tukitoimista huolimatta kykene suorittamaan pääosaa opinnoistaan yleisopetuksen opetusryhmässä. Erillisellä harkinnalla oppilas voidaan siirtää myös suoraan tämän tukitoimen piiriin ilman, että hänen kohdallaan on jo hyödynnetty ryhmäkohtaisia tukimuotoja tai edellä mainittuja muita oppilaskohtaisia tukitoimia. Erillistä harkintaa saatetaan tarvita esim. akuuttien mielenterveyden ongelmien tai muuten oppimiseen ja koulunkäyntiin laajamittaisesti vaikuttavien vaikeuksien yhteydessä.

Erityisluokassa opiskelevalle oppilaalle nimetään yleisopetuksen integraatioluokka. Oppilas opiskelee tässä luokassa ne oppiaineet, jotka katsotaan hänen kohdallaan sopiviksi.

Erityisluokan enimmäisryhmäkoot määritellään perusopetuslain 20 g §:n 3 ja 4 momentissa.

Tulkitsemispalvelut

Tulkitsemispalveluilla tarkoitetaan viittomakielellä tai muilla kommunikaatiomenetelmillä oppilaille annettavia tulkitsemispalveluita. Oikeus tulkitsemispalveluun on oppilailla, joilla on kuulovamma, näkövamma tai puhevamma, ja jotka tarvitsevat palvelua perusopetukseen osallistumiseksi. Tulkitsemispalvelut järjestetään oppilaan tarpeiden mukaan.

Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavista tulkitsemispalveluista. Tulkitsemispalvelut ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena eivät ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. Tulkitsemispalveluita ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena saava oppilas ei vaikuta opetusryhmän kokoon.

Tulkitsemispalveluista tehtävää päätöstä varten tarvitaan riittävät selvitykset palvelun tarpeesta. Tulkitsemispalvelujen tarpeen arvioimiseksi tehdään tukea koskeva arvio yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja hoitavan/kuntouttavan tahon kanssa.

Oppilaskohtaiset avustajapalvelut

Oppilaskohtaisilla avustajapalveluilla tarkoitetaan opetukseen osallistumisen edellyttämiä avustajapalveluita tilanteissa, joissa muut osana koulun perustoimintaa järjestettävät oppimista tukevat opetusjärjestelyt ja mahdollinen ryhmäkohtainen koulunkäynninohjaaja eivät tue riittävästi oppilaan perusopetuksen oppimäärän ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen järjestäjällä on mahdollisuus huolehtia avustajapalvelujen järjestämisestä henkilökohtaisen järjestämisen lisäksi myös luokkakohtaisten avustajapalvelujen avulla. Perusopetuslain 3 §:n ja 31 §:n säännökset edellyttävät kuitenkin, että oppilaan yksilölliset tarpeet selvitetään riittävällä tavalla siten, että opetus ja sen edellyttämät palvelut tulevat järjestetyiksi hänen edellytystensä mukaisesti.

Avustajapalveluiden käyttäminen ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena eivät ole riittävä peruste perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä oppilaalle annettavista avustajapalveluista. Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on oikeus saada oppilaskohtaisia avustajapalveluita koskevasta asiasta hallintolaissa hallintopäätökselle asetetut vaatimukset täyttävä valituskelpoinen päätös.

Avustamispalveluita ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena saava oppilas ei vaikuta opetusryhmän kokoon.

Avustajapalveluista tehtävää päätöstä varten tarvitaan riittävät selvitykset palvelun tarpeesta. Avustajapalvelujen tarpeen arvioimiseksi tehdään tukea koskeva arvio yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja hoitavan/kuntouttavan tahon kanssa.

Oppilaalle osoitetun avustajapalvelun toteuttaminen kuvataan tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa.

Apuvälineet

Tulkitsemis- ja avustajapalvelujen lisäksi oppilaskohtaisia tukitoimia tarvitsevalle oppilaalle turvataan myös opetukseen osallistumisen edellyttämät tarpeelliset apuvälineet, joiden avulla tuetaan oppilaan mahdollisuuksia saavuttaa perusopetuksen oppimäärä ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteet. Apuvälineet voidaan oppilaan tarpeiden mukaan järjestää hänen käyttöönsä ryhmä-, koulu- tai luokkakohtaisesti. Luonteeltaan oppimäärän suorittamiseen ja opetukseen osallistumiseen tarkoitettua ja siten opetusvälineisiin rinnastettavat apuvälineet voidaan tarvittaessa järjestää myös henkilökohtaisesti. Oppilaskohtaisena tukitoimena oppilaalle ei järjestetä lääkinälliseen kuntoutukseen kuuluvia koulussa ja muissa elämäntilanteissa tarvittavia apuvälineitä. Niihin oppilaalla on oikeus lääkinällisestä kuntoutuksesta annetun asetuksen mukaisesti.

Oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttamisessa tulee tehdä opettajien ja muun henkilöstön välistä yhteistyötä, ja se voi edellyttää esimerkiksi erityisopettajan konsultaatiota. Tukitoimien suunnittelussa voidaan tarvittaessa hyödyntää myös muiden asiantuntijoiden konsultaatiota. Tästä päätetään opetuksen järjestäjän ohjeiden mukaisesti. Tukea koskeva arvio, suunnitelma ja hallintopäätös on tehtävä opetukseen osallistumisen edellyttämistä apuvälineistä.

Oppilaan apuvälineiden käyttö ainoana oppilaskohtaisena tukitoimena ei vaikuta opetusryhmän kokoon.

Apuvälineiden tarpeen arvioimiseksi tehdään tukea koskeva arvio yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja hoitavan/kuntouttavan tahon kanssa. Apuvälinetarpeen arvioinnissa voidaan käyttää myös esim. oppimis- ja ohjauskeskus Valterin konsultaatiota.

Jos apuvälineen tarve todetaan, tehdään osana tukea koskevaa päätöstä päätös apuvälineistä. Opetuksen järjestäjä on velvollinen järjestämään apuvälineet oppilaan käyttöön maksutta.

Oppilaalle osoitetun apuvälineen käyttö kuvataan tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa.

7.5 Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen

Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisessa on kyse oppilaan perusoikeuksien rajaamisesta. Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista voidaan poiketa kolmella tavalla. Nämä ovat opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain, oppiaineen oppimäärän rajaaminen sekä tilapäinen vapauttaminen oppimäärän opiskelusta terveydellisistä syistä. Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain kuvataan luvussa 5.4.3.

Oppiaineen oppimäärän rajaaminen

Oppiaineen oppimäärän rajaaminen tehdään vasta silloin, jos oppilas ei ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja oppilaskohtaisista tukitoimista huolimatta kykene suoriutumaan hyväksytysti (arvosana välttävä (5)) perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista. Perusopetuksen oppimäärää ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita voidaan rajata vasta silloin, kun oppilas on saanut oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa kyseisessä oppiaineessa. Perusopetuksen oppimäärän rajaaminen on viimesijainen keino. Opetuskielen oppimisen varhainen vaihe, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskeluteknikka tai käyttäytymisellä reagointi eivät voi lähtökohtaisesti olla peruste oppimäärän rajaamiselle.

Oppiaineen oppimäärän rajaaminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Oppimäärän rajaaminen tehdään karsimalla oppilaskohtaisesti paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia.

Oppiaineen oppimäärän tai opetussuunnitelman tavoitteiden rajaaminen edellyttävät ajantasaista ja tuen tarpeen osalta päivitettyä perusopetuslain 20 d §:n mukaista arviointia, 20 e §:n mukaista suunnitelmaa ja 20 f §:n mukaista päätöstä. Koska opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan perusoikeuksiin puuttuva toimenpide, on suositeltavaa hyödyntää monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta.

Opetuksen järjestäjän on tehtävä kirjallinen päätös perusopetuslain 20 h §:ssä säädetystä perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta. Päätös tulee tehdä ilman aiheetonta viivytystä.

Ennen päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa. Huoltajalle tulee antaa tietoa oppimäärän rajaamisen vaikutuksista oppilaan jatko-opintokelpoisuuteen perusopetuksen jälkeen.

Mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia, on tehtävä uusi tukea koskeva hallintopäätös. [Hallintopäätöksen tekemisestä on säädetty hallintolaissa.](#)

Jos oppilaan kohdalla poiketaan perusopetuksen oppimäärästä tai tavoitteista, rajaamista koskevan päätöksen perusteena olevaan perusopetuslain 20 e §:n mukaiseen oppilaskohdaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan tulee sisällyttää oppilaskohdaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan arvioinnin periaatteet. Suunnitelman laativat oppilasta opettavat opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Oppilaan osaaminen arvioidaan suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden sekä luvussa 6 kuvattujen periaatteiden mukaisesti. Jos oppilaan perusopetuksen oppimäärää tai tavoitteita on rajattu, osaaminen arvioidaan suhteessa oppilaalle määriteltyihin tavoitteisiin. Arviointi on sanallista lukuun ottamatta päättöarviointia. Sanalliseen arvioon lisätään rajaamista ilmaiseva tähti (*). Sanallisessa arvioinnissa noudatetaan muilta osin summatiivisen arvioinnin linjauksia. Samoja periaatteita noudatetaan myös mahdollisessa väliarvioinnissa. Päättötodistukseen merkitään arvosana 5 *.

[Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyttä on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelmaa tulee tarkistaa useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.](#)

Ennen oppiaineen oppimäärän rajaamista oppilaan tullut saada kyseisessä oppiaineessa monipuolisesti ryhmäkohtaista ja oppilaskohtaista tukea, johon tulee kuulua myös erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa.

Mikäli oppilas ei tukitoimista huolimatta kykene suoriutumaan hyväksytysti (arvosana välttävä, 5) perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista, käynnistävät oppilasta opettavat opettajat oppimäärän rajaamisen tarpeen arvioinnin. Myös huoltaja voi tehdä aloitteen tuen tarpeen arvioinnin käynnistämisestä.

Koska opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan perusoikeuksiin puuttuva toimenpide, tulee oppilaan edun mukaisesti tehdä yhteistyötä oppilaan hoitavan/kuntoututtavan tahon, opiskeluhoillon ammattilaisten tai muiden asiantuntijoiden kanssa.

Oppilaalle ja huoltajalle tulee kertoa oppimäärän rajaamisen käytännön vaikutuksista arviointiin ja jatko-opintomahdollisuuksiin.

Oppilasta opettavat opettajat laativat tuen tarpeen arvioinnin pohjalta yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa oppilaskohtaisen tuen toteuttamissuunnitelman. Rajaamisen tarve arvioidaan jokaisessa oppiaineessa erikseen. Rajatuista oppimääristä kirjataan oppilaan omat tavoitteet, sisällöt, opinnoissa eteneminen ja oppilaan arvioinnin periaatteet oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan.

Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyyttä arvioidaan aina, kun oppilaan tarpeet sitä edellyttävät, mutta vähintään kerran lukuvuodessa. Tukitoimien toteutumisen seuranta kirjataan suunnitelmaan.

Oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä

Perusopetuksen oppimäärästä ja paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poiketaan myös silloin, kun oppilas vapautetaan tilapäisesti oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä. Tilapäisellä vapauttamisella oppiaineen oppimäärän suorittamisesta tarkoitetaan lyhytaikaista ja määräaikaista opetukseen osallistumattomuutta terveydellisistä syistä. Vapauttaminen voi koskea yksittäisen oppiaineen oppituntia viikoittain enintään neljän kuukauden ajan. Opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan oikeuksiin puuttuva toimenpide, ja sen vuoksi on suositeltavaa hyödyntää monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta.

Oppilaan vapauttaminen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä edellyttää ajantasaista ja tuen tarpeen osalta päivitettyä perusopetuslain 20 d §:n mukaista arviointia, 20 e §:n mukaista suunnitelmaa ja 20 f §:n mukaista päätöstä. Arviointiin perustuvasta suunnitelmasta tulee käydä ilmi oppilaan opiskelema oppimäärä ja siitä tehtävät poikkeamiset, oppilaan vuosiluokan mukaisesta tuntimäärästä poikkeaminen, oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi. Opetuksen järjestäjän on tehtävä hallintopäätös perusopetuslain 20 h §:ssä säädetyistä perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta. Päätös tulee tehdä ilman aiheetonta viivytystä.

Ennen päätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa. Mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia, on tehtävä uusi hallintopäätös.

Jos tilapäinen vapauttaminen ei riitä oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin turvaamisen perusopetuksen oppimäärän suorittamisen edistämiseksi terveydellisistä syistä, sovelletaan perusopetuslain 20 i §:n mukaisesti järjestettävää opetusta opetuksen järjestämiseksi oppilaalle oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella.

Terveydellisen syyn arvioi aina terveydenhuollon ammattilainen. Oppilaalle tehdään tukea koskeva arvio, jossa todetaan syy oppiaineen oppimäärästä vapauttamiseen ja arvioidaan vapauttamisen kesto.

7.6 Poikkeava voimaantulo ja siirtymäaika

Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite (astuu voimaan 1.8.2026)

Jos oppilaalle on tehty varhennettua oppivelvollisuutta koskeva päätös oppivelvollisuuslain 2 §:n 3 momentin perusteella ja hänen tuen tarpeensa jatkuu perusopetuksessa, oppilaalle tehdään tukea koskeva päätös. Tukitoimet voivat sisältää oppilaskohtaisia tukitoimia tai poikkeamista perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista. Päätös varhennetusta oppivelvollisuudesta tulee olla tehty ennen perusopetukseen siirtymistä yhteistyössä sekä varhaiskasvatuksen että esi- ja perusopetuksen asiantuntijoiden kanssa. Näin lapsen oppimisen polku muodostaa lapsen edun mukaisen jatkumon. Jos oppilaalla ilmenee perusopetuksen aikana oppimiskykyyn vaikuttava vamma, sairaus tai muu toimintakyvyn rajoite, joka olisi johtanut varhennettuun oppivelvollisuuteen, hänen opetuksensa voidaan järjestää perusopetuslain mukaisten tukitoimien avulla.

Tukitoimien tarpeen arviointi on tehtävä silloin, kun oppilaalla on vamma, sairaus tai muu toimintakyvyn rajoite. Tällöin arvioidaan myös mahdollinen tarve opiskella toiminta-alueittain oppiainejakoisen opetussuunnitelman sijaan. Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen siirrytään vasta, kun oppilas ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi eikä tukitoimista tai oppimäärien rajaamisesta huolimatta pysty opiskelemaan oppiaineittain.

Opetuksen järjestäjien rahoituksen perusteena olevat tuen tiedot tallennetaan valtakunnallisia opinto- ja tukirekistereitä koskevan lain nojalla Opetushallituksen kansalliseen opiskeluoikeuksien ja suoritusten keskitettyyn KOSKI-integraatiopalveluun. Tähän rekisteriin tulee myös viedä merkintä perusopetuslain 20 i §:n mukaisesta hallintopäätöksestä opetuksen järjestämisestä oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite ja lisäksi tieto siitä, järjestetäänkö oppilaan opetus toiminta-alueittain vai oppiaineittain.

Oppilaalle laaditaan perusopetuslain 20 e §:n mukainen oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma opintojen etenemiseksi. Suunnitelmassa kuvataan oppilaskohtaisesti määritellyt perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteiden mukaiset tai oppilaskohtaisesti määritellyt tavoitteet ja sisällöt, arvioinnin periaatteet sekä tukitoimien toteuttaminen ja seuranta. Suunnitelman laativat oppilaan opettajat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Opetuksen järjestäjän on tehtävä kirjallinen hallintopäätös perusopetuslain 20 h §:ssä säädetystä tilapäisestä vapauttamisesta. Päätös tulee tehdä ilman aiheetonta viivytystä.

Jos oppilas on terveydellisistä syistä estynyt osallistumasta opetukseen, perusopetuksen oppimäärän tai sisältöjen rajaaminen ei ole välttämätöntä. Jos on tarpeen poiketa opetussuunnitelman sisällöistä ja tavoitteista lyhytaikaisesti, oppilaalla on oikeus siihen kytesään osoittaa osaamistaan monipuolisesti, ja siihen tulee tarjota riittävästi tilaisuuksia. Oppilas voi osoittaa osaamistaan myös erityisessä tutkinnossa.

Oppilaan perusopetuksen oppimäärän rajaaminen on viimesijainen keino. Muina järjestelyinä voidaan käyttää esimerkiksi tavoitekokonaisuuksittain etenemistä. Oppilaalla, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite, on oikeus kaikkiin ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin ja oppilaskohtaisiin tukitoimiin. Tukitoimet järjestetään oppilaan edun mukaisesti ja ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa.

Moniammatillista ja -alaista yhteistyötä tulisi hyödyntää aina, kun arvioidaan tarvetta järjestää opetusta oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite. Monialainen ja -ammatillinen yhteistyö tai lääketieteellisen lausunnon tai tarkan diagnoosin saaminen päätöksen liitteeksi ei ole edellytys päätöksen tekemiselle tai tuen toteuttamiselle, elleivät oppilaan etu ja tuen tarve sitä edellytä.

Tuen toteuttamista koskeva suunnitelma, suunnitelman toteutuminen käytännössä ja tukitoimien riittävyys on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Suunnitelmaa tulee tarkistaa useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.

Ennen hallintopäätöksen tekemistä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa. Mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia, on tehtävä uusi tukea koskeva hallintopäätös. Hallintopäätöksen tekemisestä on säädetty hallintolaissa.

Pidennetty oppivelvollisuus (voimassa 31.7.2026 saakka)

Jos perusopetuslaissa tarkoitettulle perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta aikaisemmin (pidennetty oppivelvollisuus). Oppivelvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai on tätä ennen hyväksytysti suorittanut toisen asteen tutkinnon.

Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Perusopetuslain 20 i § tulee voimaan 1.8.2026. Päätös erityisestä tuesta ja erityisen tuen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) ovat voimassa siihen saakka, kunnes ne on tarkistettu perusopetuslain 4 a luvun mukaiseksi 31.8.2026 mennessä. Ne erityisen tuen päätökset, jotka sisältävät myös päätöksen pidentämisestä oppivelvollisuudesta, voidaan päivittää uuden lainsäädännön mukaisiksi 1.8.2026 alkaen.

7.7 Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa. Kuitenkin jos oppilas on sairaalassa potilaana, sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään hänelle opetusta, jos se on oppilaan terveydentilan, pedagogisten erityistarpeiden ja hoitotoimenpiteiden kannalta perusteltua, eikä ole oppilaan edun mukaista järjestää opetusta muulla tavoin. Myös muut erikoissairaanhoidon toimintayksiköt voivat järjestää opetusta oppilaille, jotka ovat erikoissairaanhoidossa. Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetuksesta ja konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun järjestämistä määrätään tarkemmin luvussa 5.

7.8 Tuen jatkumo siirtymävaiheissa, yhteistyö ja sujuva tiedonsiirto

Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus sekä toinen aste muodostavat lapsen ja nuoren kasvua ja oppimista tukevan jatkumon. Tätä vahvistetaan opetuksen ja koulutuksen järjestäjien sujuvalla tiedonsiirrolla. Yhteistyöllä vahvistetaan myös lasten ja huoltajien osallisuutta. Yhteistyön tulee olla suunnitelmallista. Yhteistyötä kehitetään ja arvioidaan opetuksen järjestäjän johdolla.

Tuen jatkumon varmistamiseksi on keskeistä riittävä tieto oppilaan saamasta tuesta ja toimivista tukimuodoista ja tukitoimista. Mikäli lapsi on saanut lapsikohtaisia tukitoimia esiopetuksessa, tuen toteutumista ja vaikuttavuutta koskeva tieto huomioidaan lapsen siirtyessä perusopetukseen. Mikäli lapsella on esiopetuksessa ollut käytössä henkilökohtaisia apuvälineitä, hän on saanut lapsikohtaisia tulkitsemis- tai avustajapalveluita tai erityisopettajan opetusta säännöllisesti tai kokoaikaisesti pienryhmässä, tämä tulee huomioida lapsen siirtyessä perusopetukseen. Oppilaskohtaisten tukitoimien tarve arvioidaan siirtymävaiheissa, ja tuen toteuttaminen suunnitellaan yhteistyössä.

Oppivelvollisen oppilaan siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen aikaisemman koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle koulutuksen järjestäjälle. Tavoitteena on, että opetuksen, oppimisen tuen, ohjauksen sekä yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämisen kannalta keskeinen tieto siirtyy oppilaan

siirtyessä. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tietojen siirtäminen edellyttää suostumusta. Tiedonsiirrossa noudatetaan voimassa olevia säännöksiä. Opetuksen järjestäjät vastaavat tiedonsiirron käytäntöjen luomisesta ja kehittämisestä.

Oppimisen edellytyksiä tukeviin opetusjärjestelyihin liittyvät olennaisina taustatekijöinä käytännöt, joiden avulla lapset ja oppilaat siirtyvät esiopetuksesta alkuopetukseen, alkuopetuksesta 3. luokalle, alakoulusta yläkouluun sekä yläkoulusta toiselle asteelle. Näissä nivelvaiheissa hyödynnetään seuraavallaisia käytäntöjä.

Esiopetuksesta perusopetukseen:

Suosittelut ajankohta	Toiminta	Avainhenkilöt
Huhtikuu-toukokuu	Tiedonsiirto varhaiskasvatuksesta esiopetukseen	- Varhaiskasvatuksen opettaja - Esiopetusta antava opettaja - Varhaiskasvatuksen erityisopettaja
Elokuu	Lukuvuosisuunnitelman laatiminen	- Varhaiskasvatuksen opettaja (esiopetus) - Varhaiskasvatuksen erityisopettaja - Päiväkodin johtaja
	Tiedon siirtymisen varmistaminen	
Syyskuu	Havainnointi - Havainnointi ensisijaisena tiedonsaannin menetelmänä (esim. pistetyöskentely) - Esiopetusta antava opettaja voi halutessaan käyttää havainnoinnin apuna kartoituksia (muun muassa kielelliset, matemaattiset ja motoriset taidot)	- Varhaiskasvatuksen opettaja (esiopetus) - Varhaiskasvatuksen erityisopettaja
	Kuukausittaiset Turre – tunne- ja turvataitotuokiot	- Varhaiskasvatuksen erityisopettaja - Koulukuraattori

Syyskuu-lokakuu	Jokaiselle lapselle laaditaan esiopetus-suunnitelma (lokakuun loppuun mennessä) • Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt • Ryhmäkohtaiset tukitoimet • Toimii tarvittaessa varhaiskasvatussuunnitelmana täydentävän varhaiskasvatuksen osalta	• Huoltajat • Varhaiskasvatuksen opettaja (esiopetus) • Varhaiskasvatuksen erityisopettaja • Moniammatilliset yhteistyötahot
	Lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma	• Esiopetusta antava opettaja • Alkuopettajat • Erityisopettajat • Varhaiskasvatuksen erityisopettajat
	Nivelvaihetapaaminen	
	Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä (lokakuun loppuun mennessä)	• Päiväkodin johtaja (kutsuu koolle) • Esiopetusta antava opettaja • Varhaiskasvatuksen erityisopettaja • Opiskeluhoito • Terveystuhoito • Laitoshuoltaja • Ruokapalvelut
Tammikuu	Kouluun ilmoittautuminen	• Koulun kautta
Tammikuu-huhtikuu	Kouluvalmiuden yksilötutkimukset • Toteutetaan tarpeen mukaan varhaiskasvatuksen erityisopettajan, koulupsykologin tai muun asiantuntijan (esimerkiksi erikoissairaanhoidon) arvioiden mukaisesti	• Varhaiskasvatuksen erityisopettaja • Koulupsykologien konsultaatio • Perheneuvola • Erikoissairaanhoidon • Huoltajat • Opetuksen asiantuntijaryhmä (esimerkiksi lääkäri, terveydenhoitaja, psykologi, puheterapeutti, fysioterapeutti)
	Yhteistyö lähikoulun kanssa: tulevan luokanopettajan ja laaja-alaisen erityisopettajan vierailu ryhmissä	• Tuleva luokanopettaja • Laaja-alainen erityisopettaja

Helmikuu-toukokuu	Tulevien ekaluokkalaisten oppimisen kannalta välttämättömien tietojen siirtäminen	- Vastaanottava opettaja - Esiopetusta antava opettaja - Laaja-alainen erityisopettaja - Varhaiskasvatuksen erityisopettaja - Rehtori
	Oppilashuollolliset siirtopalaverit ryhmäkohtaisten ja lapsikohtaisten tukitoimien piirissä olevien lapsille - Yksilöllinen siirtopalaveri - Käytössä olevat resurssit - Käytössä olevien tukitoimien selvittäminen	- Huoltaja - Vastaanottava opettaja - Erityisluokan-opettaja - Erityisopettaja - Koulupsykologi - Koulukuraattori - Muu asiantuntija
	Nivelvaihetapaamiset	- Koulun henkilökunta - Esiopetusta antavat opettajat - Alkuopettajat - Erityisopettajat
	Kouluun tutustuminen	Huoltajat
	Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä	- Päiväkodin johtaja (kutsuu koolle) - Esiopetusta antava opettaja - Varhaiskasvatuksen erityisopettaja - Opiskeluhoito - Terveystenhoitaja - Laitoshuoltaja - Ruokapalvelut
	Tulevien ekaluokkalaisten vanhemmilta	
Kesäkuu	Pedagogisten asiakirjojen siirtyminen Päiväkodin johtajat lähettävät pedagogiset asiakirjat Priimuksen pääkäyttäjälle huoltajan suostumuksella. Priimuksen pääkäyttäjä lähettää ne kouluille.	- Päiväkodin johtaja - Huoltaja - Priimuksen pääkäyttäjä
1.lk elokuu		

Alkuopetuksesta 3. luokalle

Suositteltu ajankohta	Toiminta	Avainhenkilöt
Tammikuu-Maaliskuu	Oppimisvalmiuksien kartoitusta erityisesti matematiikassa ja äidinkielessä.	• Luokanopettaja • Laaja-alainen erityisopettaja • Erityisluokanopettaja • Tarvittaessa koulupsykologi
Maaliskuu-Toukokuu	Siirtokeskustelut oppilaskohtaista tukea tarvitsevien oppilaiden kohdalla. Varmistetaan tukitoimien jatkuminen nivelvaiheen yli.	• Erityisopettaja • Luokanopettaja • Erityisluokanopettaja • Tarvittaessa (koulupsykologi, kuraattori, terveydenhoitaja)
2.lk/kevät	Psykososiaalinen työskentely opetusryhmän kanssa.	• Koulukuraattori

Alakoulusta yläkouluun:

Suositteltu ajankohta	Toiminta	Avainhenkilöt
Kevätlukukausi 6.lk	Oppilaiden kanssa käytävät henkilökohtaiset keskustelut (tarvittaessa).	• Koulukuraattori • Terveystenhoitaja
	Kaikkien oppilaiden arvioiminen tuen tarpeen näkökulmasta yläkouluun siirtymistä varten. • Mukana tarvittaessa myös oppilas ja huoltajat	• Luokanopettaja • Erityisopettaja • Niiden oppilaiden kohdalla, joiden tuen tarve jatkuu yli nivelvaiheen, palaverissa tarvittaessa paikalla edustajat ala- ja yläkoulusta

	<i>Siirtopalaverit, joiden perusteella yläkoulun luokkajaot.</i>	• Yläkoulujen erityisopettajat • Rehtori • Alakoulujen luokanopettajat ja erityisopettajat • Tarvittaessa mm. opo, rehtori, koulukuraattori, -psykologi
	<i>Tutustuminen yläkouluun.</i>	• Luokanopettajat • Tulevat luokanvalvojat
	<i>Tutustumis- ja vanhempainilta yläkoululla.</i>	• Rehtori • Opinto-ohjaaja • Tulevat luokanvalvojat
<i>Syyslukukausi 7. lk</i>	<i>Ryhmäytymispäivä</i> <i>Luokanvalvojan tunteja</i>	• Rehtori • Luokanvalvojat • Erityisopettajat • Oppilashuollon henkilöstö • Nuorisotoimi
<i>Syyslukukausi 7. lk</i>	<i>Tiedonsiirto oppilaskohtaisen tuen piirissä olevien oppilaiden opettajille.</i>	• Luokanvalvojalta aineenopettajille • Tarvittaessa mukana alakoulun opettaja
<i>Syyslukukausi 7. lk</i>	<i>Vanhempainilta</i>	• Yläkoulun rehtori ja opettajat
<i>Syyslukukausi 7. lk</i>	<i>Lukitaitojen kartoittaminen.</i> <i>Säännöllinen yhteydenpito koteihin.</i>	• Erityisopettaja • Luokanvalvoja

Tammikuu 7.lk	Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointi ja tarvittavat päivitys oppilaskohtaisen tuen suunnitelmaan.	• Luokanvalvoja • Aineenopettajat • Erityisopettaja
---------------	--	---

Perusopetuksesta toiselle asteelle:

Suosittelun ajankohta	Toiminta	Avainhenkilöt
Kevätlukukausi 8.lk	Alustava palaveri ammatinvalintaan vaikuttavista terveydellisistä tekijöistä tarvittaessa Oppilaskohtaista tukea saavan oppilaan, huoltajan, erityisluokanopettajan/ laaja-alaisen erityisopettajan ja/tai luokanvalvojan tapaaminen tarvittaessa • Alustavaa jatkokoulutuksen suunnittelua Tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus	• Terveystieteiden opettaja • Opinto-ohjaaja • Koulupsykologi • Erityisluokanopettaja • Laaja-alainen erityisopettaja • Luokanvalvoja • Opinto-ohjaaja • Opinto-ohjaaja
Syyslukukausi 9.lk	Yksilökeskustelut yhteishakua varten - tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus tarvittaessa (jatkuu tarpeen mukaan 9.luokan ajan)	• Opinto-ohjaaja
Syyslukukausi 9.lk	Oppilaskohtaista tukea saavan oppilaan, huoltajan, erityisluokanopettajan/ laaja-alaisen erityisopettajan ja/tai luokanvalvojan tapaaminen • Tuen toteuttamista koskevan suunnitelman päivitys • Alustava suunnitelma toiselle asteelle • Erityisammattioppilaitoksiin suuntaavien koulutuskokeiluhakemukset	• Erityisluokanopettaja • Laaja-alainen erityisopettaja • Luokanvalvoja • Opinto-ohjaaja

Lokakuu-Helmikuu	Jatko-opintotapahtuma oppilaille Vanhempainilta huoltajilleen Tutustumiset (esimerkiksi oman alueen) toisen asteen oppilaitoksiin	• Rehtori • Opinto-ohjaaja • Luokanvalvoja • Perusopetuksen ja toisen asteen opinto-ohjaajat • Nuorisopalvelut
Lokakuu-Maaliskuu	Koulutuskokeilut erityisammattioppilaitoksissa	• Opinto-ohjaaja
Joulukuu-Tammikuu	Demohaku Lukion tutustumisilta oppilaille ja huoltajille	• Opinto-ohjaaja • Lukion rehtori/opinto-ohjaaja
Helmikuu-Maaliskuu	Haku perusopetuksen jälkeisiin toisen asteen oppilaitoksiin	• Opinto-ohjaaja
Huhtikuu-Toukokuu	Pääsy- ja valintakokeet hakutoiveesta riippuen toisen asteen oppilaitoksissa. Lukioon hakeutuvat tekevät opintojaksovalinnat. Harkintaan perustuvassa valinnassa hakeneiden oppilaiden haastattelut. Tukea koskevien asiakirjojen päivitykset	• Opinto-ohjaaja • Toisen asteen opinto-ohjaajat • Luokanvalvoja + aineenopettajat
Kesäkuu	Jälkiohjaus Sijoittumistilastot	• Opinto-ohjaaja
Elokuu	Jälkiohjaus Täydennysshaku Jatkuvat haut Luvanmukaisten oppilasasiakirjojen lähettäminen toisen asteen oppilaitoksiin. Oppivelvollisuuden suorittamisen tarkistuspäivä (päätetään vuosittain)	• Opinto-ohjaaja • Etsivä nuorisotyö (tarvittaessa)
Tarpeen vaatiessa	Ilmoitus oppivelvollisuuden keskeyttämisestä asuinkunnalle ->asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu	• Opinto-ohjaaja/yläkoulujen rehtorit

	->opiskelupaikan osoittaminen oppivelvolliselle kahden kuukauden kulu- tua ohjaus- ja valvontavastuun alka- misesta	• Etsivät nuorisotyönteki- jät • Sivistysjohtaja
--	---	---

7.9 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luku 7 lisätään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan. Siihen lisätään paikallisesti päätettävät asiat alla olevan mukaisesti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan

- oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden toteuttamisen periaatteet, yhteistyökäytännöt ja vastuut
 - rehtorin vastuut
 - lukuvuosisuunnitelman laatimisen ja tarkentamisen periaatteet ja vastuut
 - toiminta siirtymävaiheissa ja tiedonsiirtoon liittyvät käytännöt ja vastuut
 - perusopetuksen ja esiopetuksen tuen yhteensovittamisen käytännöt
 - pienryhmien koko ja muodostaminen
- ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisen ja riittävyyden arvioimisen paikalliset periaatteet, käytännöt ja vastuut
- oppilaskohtaista tukea koskevan päätöksen valmistelun käytännöt ja vastuut sekä päätöksestä päättämisen vastuu
 - yhteistyökäytännöt huoltajan ja oppilaan kanssa oppilaskohtaisten tukitoimien arvioinnissa, suunnittelussa ja päätöksenteossa
 - opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten sekä muiden monialaisen yhteistyön tahojen kanssa tehtävän yhteistyön ja kehittämisen periaatteet
- oppiaineen oppimäärästä sekä paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta tehtävän päätöksen käytännön valmistelut ja vastuut sekä päättämisen käytännöt ja vastuut